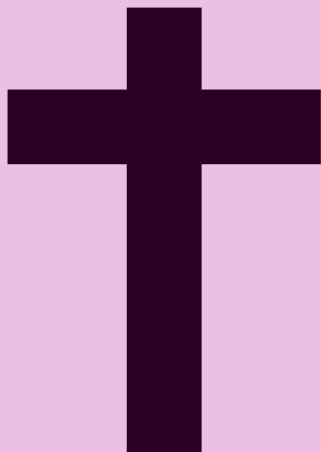

Worrorra Mark & Luke

The Gospels According to Mark and Luke in the Worrorra
language of Australia

Worrorra Mark & Luke

The Gospels According to Mark and Luke in the Worrorra language of Australia

Public Domain

Language: Worrorra

This work is in the Public Domain according to the laws of Australia and the United States of America due to copyright expiration in Australia.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023
6c2be47c-34de-5624-9b1b-e188cc6a19ff

Contents

MARK	1
LUKE	24

WULLUNNU-WUNIA MARK NUNYA

THE GOSPEL ACCORDING TO ST. MARK IN WORORA Revised Edition.

PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY 1943. Printed by Patersons Printing Press Ltd. 65 Murray Street, Perth.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up by Adelaide University Committee for Australian languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ä as in cat

å as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

o: as in law

ø as in bone

u as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of English consonantal y, as German ja.
ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Wundjanjuru wälänu-wunia Jesu Christ, God Injko:lu.

² Ge wiri-wiri kauwi:nu tjo:lbädaia näntja, Wai, wälän ? nära näiananja känanadjanuru männäle numminjum, Aua kalumba njundjanjanga pitja brar njeñuru;

³ Njala-njala iärunu jero:l gejiri bundul' dänja, Brar wuriñuru kalumba Inaiuri anängja, Tjuwalja anänggaia tjädanuru irandju.

⁴ John kençunal, aua baptize änggi:leri bundul' dänja, ardi:um kulula baptism kulanjan kunja umära wai wunja.

⁵ Karijanjuru aua näntja tämbium mararawam Judaea närim, ardarawaia Jerusale' näria; baptize kadiñaieneri aua näntja maro:lalim Jordan näntja, umära wunja arkananja kubädbanqalana.

⁶ John tai käninjaiena camel iwondimälja, inwierlumba näntja tjängundja waiäm, mindjal kundjunjiri durgenja, nj:i:nja.

⁷ Aua ardi:um kulula kundjunjiri, Pale njaiu kençal inaiud' ban daga njaiu näntja, ırkälja ierdunara näntja näniowu nänuñamiri wu nännumbäna waiel injanjuma wunja.

⁸ Njaiu baptize njinji:la agu näntja, aua pitja baptize njinji: Injandj Mämaia näntja.

⁹ Gejau kuniñaiena Jesu inqengunal Nazareth i dägu Galilee näntja, baptize käninjaiena John näntja Jordan näntja.

¹⁰ Maiirgi:rkum ag' i dägu paibiri inqägninal, mära kumbuna qndjo:lu dalar kämienä, Injandj kuluko:ka kädjindja jeri inqauwonä aua näntja:

¹¹ Njala-njala kunjängunal qndjo:l' di dägu, Njundju njunjungula nedura näpnundjunu, tjukul njunana.

¹² Maiirgi:rkum Injandj känanjawu bundul' kuru.

¹³ Bundul' dänja känineri lewära forty, ko:ndjuina Satan näntja; adburaia näntja känineri; wälän-näria kaueranawodjanya.

¹⁴ Päléjau John inqanawi:na, Jesu kençunal Galilee näntja, ardi:um kululeri wälänu-wunia God näri.

¹⁵ Kundjunjiri, Gejau ko:rug kumienna, bändaia God anängja wodjulu kununj: kulunjan njirwa, wälänu-wunia puräjudjareni.

¹⁶ Tjanai inqeneri wo:ndum Galilee närim, mära ko:nandu Simon a Andrew iwomale Simon anängja, net wo:ndu' lñuru wai inqäiabunandiri; djaia närandu inqäninandu.

¹⁷ Jesu kundjunjanängandu, Tjährämalandonandu, njaiu njinjandjuandu djaia närandu i:dja wunja.

¹⁸ Maiirgi-rkum net kanmangi:landi, kämalandonandu.

¹⁹ Paławurde irai ingeñajuriri, māra ko:nandu James Zebedee iŋko:lu a John iwomale, auandu kuda: namändi nānja īngāninandiri net njiriba īngeñandiri.

²⁰ Maiirgi:rkum ai ko:nandu: kanmāngi: landu Zebedee iranāngandu namändi nānja ardawodjieja nānja, kāmalandonandu.

²¹ Capernaum dāra kariñajuru; maiirgi:rkum Wunaiurujau dadjurdkārim dāra keja, kaniñgundala.

²² Rāngāri kariña wuniñgundie anānja nānja: gewunja kaniñgundala iurulwora īngānina, wiri-wiri-nāria kādjindja nāru-nāru.

²³ Maiirgi:rkum dadjurdkārim maninja kānineri i:dja agula inuru kudai;

²⁴ Aua jero:l kundjunju, kundjunjiri, Nāni kunjedjuna, nāndju Jesu Nazareth nāra? Nānjançgunal anāmāndju wunja? Laiburu nānunānu nāndju anāguja nānunānu, Māmaia nāra God anānja.

²⁵ Jesu aua kāmāiāmbuna, kundjunjiri, Kumuk minjo:, ba bengaldaga.

²⁶ Agula inuru, dalar īngāmān, nāla-nāla daraiu jero:l geniri, ba kēngunaldaga.

²⁷ Ardarawāia rāngāri kariña, arge wurura burkai īngaiābieneri, kubādjunjiri, Añudja wuna? Wuniñgundie wuñunal! Iurulba kudai aua agulaia arduria kāmnejenañgori, arka nāru kauerañjuru.

²⁸ Djo:jān aua wunja kunjanjanuru maiagekāriñju tāmbium mararawa' nāru Galilee wo:ri kumbāneri.

²⁹ Maiirgi:rkum, wuno:murum dadjurdkārim i dagam ba īngēngunal, maiarum Simon and Andrew anāngandam dāra kariñgunal, James and John kuda:.

³⁰ Simon kurumānangānja we njimbureri lādja kundjunjiri; maiirgi:rkum nānja wunja kubādjununānja:

³¹ Aua kēngunāl, nijno:ri kuñgañurula, brai nji:la; lādja nāngaiāñdiwela, gejau nānja kanawodjāna.

³² Kālekālem, mārañunja nāngawona nāru, kanbārkañjurulalda: ardarawāia adbaramareja, arka kuda: agulaia kudai.

³³ Mālaïndem mararawam djaruk kadbiena maiamundu' nānja.

³⁴ Aua kanmurduna ardarawāia ara anāqanineri ardamalimbia īnganbārwuner, agulaia ardarawāia wai kandjābuna; agulaia wa panāñunja punjgarwāluiři wunja, gewunja arka laiburu anāqaninanānja.

³⁵ Māmāñgunu, wunuñgule lewāra wāli wa punjaninja, bāri kānina, dānde keñajuru, tāmbiu' nāru wugem keñajuru, ma dadjurdkārim kundjunjiri.

³⁶ Simon, arka aua nānja anāqanineri, kauerañdalamano: no iwondedba;

³⁷ Māra kauero:na, kubadjununānja, Ardarawāia nānbārkāñjirō:jiri.

³⁸ Aua kundjunanāngori, Maiagekāri' nāru nāri:u, mālaïndem maiakari' nāru, ma kuda: ardi:um nālu; gewunja wuna nānunānānja.

³⁹ Dadjurdkārim arkanāngam dāra keñajuru Galilee mararawam īngeñeri, ardi:um kululeri, agulaia wai kandjābuner.

⁴⁰ Leper kāmūrka, burkai kaiñbuna, lñgudja kāninanānja, kundjunanānja, Nāmba tñjundjara, rarwa gole pāñjāngandju.

⁴¹ Ruluk īngamiena īngāteriwuna, ino:ri la mamān, kāmāndanāla, kundjunanānja, Korega nānuñ, rarwa bānu.

⁴² Maiirgi:rkum leper mareja kaiñdiwela, rārgara kandjuiena.

⁴³ Njadbama kundjununānja, maiirgi:rkum kānadjad:a:la, kundjunanānja,

⁴⁴ Manindj, i:dja pindjalunāngoriri kari:, baiñjuru, dadjurdkārim pāmiimbaienānja, rarwa nānunānandjuiena moia qāno: Moses genū, adāñqādjaieja wunja arka nānja.

⁴⁵ O! Aua keñajuru wunmanbāli nāla-nāla djo:jān djenbenjuru kundjābuner, gewunja Jesu. kādjinba njele mālaïndem pāndurām dāra pāñgenenja, dānde wugem maninja kānineri: maiagekārim i dāgam kaueramurkāla.

2

¹ Wuno: murum Capernaum njele dāra īngena. pale kulunu wunñjalu, njaul-njaul kuniñjaiena aua. maiaram maninja īngānina.

² Ardarawāia djaruk kadbiena, ge ma kadiadi: na, balaium mano:rum, kari maiamundu' nānja:.. nāla-nāla kulanāngori.

³ Kariña, kauerajurulalda: i:dja imareja iālu,.. mano: īngāñurienal iāruñjuri nānja.

⁴ Wuno: murum wodjuñ kādjinba paringunjul peleñgāraia wunja, maiārum maler-dum ma, īngānina pālkār madbān; wuno: murum manāgadjilelemala, jeri kaueriñbuna inarugu imareja weñgawoneri ma.

⁵ Jesu māra angō:na arko wa pauerañjudjarenja, imareja iālu kundjunanānja, Wōñqāñ, umāra. nāndjanānja wai kandjābienānju.

⁶ Atjäkekäria wiri-wiri ḥaría ma kadineri atjä. ḥangauwoneri arkulum maninja ni: ḥanganineri,

⁷ Anudjakunja indja wurunqangowa kundjiri? Djadi kundjiri: ḥanguja umära gole pungiaib ḥämba wa iarun, God?

⁸ Maiirgi:r Kum Jesu iñaui nänja mära kumbuna arkulum maninja ge ni: ḥanganineri, kundjunqangori, Anudjakunja wuna ni: njiduniri njirkulum maninja?

⁹ ḥanqangwa wunia, ḥanqundjunqangwa imareja ialu, Umära Njundjanqangwa kundjäbięñanu; ḥanqundjunqangwa, Bari bånu, ḥunarugu tjarawäd minjam, wudaua baiu?

¹⁰ O! Laiburu njirkunuŋ wunja I:dj' iňko:lu wundjurulu kudai kabälba nänja umara wai kunja, (imareja ialu kundjunqangwa).

¹¹ Kuñenu, Bari bånu, ḥunarugu tjarawäd minjam, maiaram nundjanqang'a' nuru baiuñuru.

¹² Aua bari känina, maiirgi:r Kum inarugu tjarawäd kumäj, keñanjuru ardarawaia adbañqale nuru; gewunja ardarawaia rängäri kariña, God kauero:do:dala, kubadjuñiri, Wuna kädjinu wa mära puñarwi:nja.

¹³ Njele keñanjuru pälawälula wo:ndum maninja; pelengäraia ardarawaia kaueramurkäla, kaniingundala.

¹⁴ Tjanai ingeñeri Levi Alphaeus iňko:lu mära ko:na, atja inganineri kaiug kämaj manna, kundjunqang, Tjanmalando:. Bari känina Kamaland: na.

¹⁵ Ge kuniñaiena, atja inçauwoneri mindjäl genjeri maiaram anqangam maninja, publicandia ardarawaia, arworia kuda: atjä karwona Jesu nänja inalalaia kuda:.

¹⁶ Wiri-wiri ḥaría mära inçgarwuna aua mindjäl genjeri arworia nänja, publicandia nänja, inalalaia kubadjuñanqangori. Mindjäl kundjiri, djo: keñeri publicandia, arworia nänja.

¹⁷ Jesu nuru inqanina kundjunqangori, Adbuludja bänmandja wa lai parwonqang, adbañamareja lai karwonanqang: wa pänqengunjai ardinia ai kunja, O! arworia wunja.

¹⁸ Inalalaia John anqangai Pharisia arkanqangai kuda: kadja-mindjieneri: kariñgal kubadjuñang, Anudjakunja inalalaia John, Pharisia arkanqangai kuda:kajamindjä, ḥunalalaia wa padjamindjan?

¹⁹ Jesu kundjunqanqangori, Ango:lo:lia pänan ḥaría gole padjamindja pänanmoia arka nänja inqanun? Pänanmoia arka nänja inqanun kädjinba padjamindjan.

²⁰ Lewära pitja njejenqal, pänanmoia eno: ḥuguie arka nanja, gejau pitja arejamindjie lewära ge nänja.

²¹ I:djä kari wobi tjuwai ḥara wa jarkeba pängenjan wobi inindiri nänja: madji inqamano: kundju, kano:ngu, injunala inindiri i dagu, kuniñubda mawodjinim manuŋ.

²² I:djä kari wine injunali wa pango:gulen waiqam manindidba nänja: madji wine waiqam dalar käna pämä, gejau wine wundur pänganu, waiam kuda: :O! wine injunala waiqam manjunälam maninja.

²³ Gejau kuniñaiena, Wunaiurujuau yardba corn ḥarim rui kamäjéri, inalalaia corn ri: inqamura kubädjü wali anqenqanjuriri.

²⁴ Pharisia kubädjununanga, Wai! Anudjakunja Wunaiurujuau kubädjiri ge wunia nuru-nuru?

²⁵ Aua kundjunqanqangori, Wawu puranindjenjiri David genu, ino:ra inqanina, baia ingo:na, aua, arka aua nänja kuda:?

²⁶ Dära inqenanuru maiaram God anqangam Abiathar gejau inaiuri dadjurd kåra, mindjäl genü wuro:dbori ḥangämiimbu ḥara, aia wunia nuru-nuru mindjäl kunja dadjurd kåra ekamandj, ḥangäno:na kuda: arka aua nänja ḥanganineri?

²⁷ Gejau kundjunqanqangori, Wunaiurujuau wondi kumbi:na i:dja wunja, kari i:dja Wunaiurujuau wunja;

²⁸ Gewunja I:dj' iňko:lu Wunaiurujuau inaiuri känunqanqangwa.

3

¹ Njele dadjurd-kärim dara keñja; ma i:dja känina ino:ri dalga kudai.

² Mu:n kauero:na, ḥämba Wunaiurujuau ḥangämurdu wunja; de inçgarwu wunja.

³ Aua kundjunqanqangwa i:dja ino:ri dalga kudai, Ma bowelge.

⁴ Gejau kundjunqanqangori, Wunaiurujuau wunia kunuj wunja ḥanqundju, woru ḥanqundju? Iedjer inqangandji, båda inqanqanqum. Arka kumuk kubärwuna.

⁵ Wunjili:wa ḥango:na, ii:la inqamäqanqangori arkulum burudum ḥanganineri, i:dja kundjunqang, Nuno:ri la mama. La mämaj, ino:ri umulugu kungandjuena.

⁶ Pharisia kariñanjuru, maiirgi:r Kum kubärwadeju aua wunja, ḥarunqangowu inqadbalim.

7 Jesu, inalalaia kuda: wo:ndu' ɳuru kariŋaŋuru; pelenḡaraia ardaraia Galilee ałp kaueramalandona; Judaea ałp,

8 Jerusalem ałp, Idumea ałp, Jordan kanal' garim ałp, Tyre, Sidon ɳarim ałp, pelenḡaraia ɳuru karkaŋuruleri wunaiuru aua genj, kaueramurkala.

9 Inalalaia kundjunqanqgori naməndi pidi:n injanana pelenḡaraia wunja, limbitja pauero: ɳanja;

10 Ardaraia aŋgāmurduna; gewunja ardamalimbia aŋgānineri karwonanqanqga ingadbandana wunja.

11 Agulaia, arduria, wuno:murum māra ingarwuna, imənqale ɳuru karwona, jero:l kubadjun, kubäluleri, Nundju God ɳunnjungu:la.

12 Njädbama kundjunqanqgori, Laiburu ɳanquniŋaien pəŋjarandjuiri.

13 Tałqm̄an ɳuru pai kanina ɳuru, aua ɳanja ai kanbu, arka aŋgāma gejiri; kaueramurkala.

14 Twelve (qannejnqalja) kangandenu, aua ɳanja aŋgānuŋ wunja, aŋgānajanawu wunja, ardi:um karwälui,

15 Wundjurulu kudai wunja agulaia wai aŋganbadjəb wunja;

16 Simon inumba kungandenu Peter;

17 James Zebedee inko:lu a John James ɳawanqanq; auandu inumbandu kungandenuŋgandu Boanerges, gejækawali Małnirinja inko:landu.

18 Andrew a Philip, a Bartholomew, a Matthew, a Thomas, a James Alphaeus inko:lu, a Thaddeus, a Simon Canaan nara,

19 Judas Iscariot kuda: aia tjiriwiŋ ingo:na.

20 Maiarum dāra kenja. Peleŋ̄araia njele dārak kadbieňu, gewunja kadjinba mindjəl puŋgadji:nja.

21 Jäligaia anqāgaia wuno:murum ɳuru aŋgānina, karija ɳuru laburd inqadba wunja, kubadjun, Maro:wa ɳanqun.

22 Wiri-wiri-ɳaria arka Jerusalem i dāgam jeri aŋgawonal, kubadjun, Aua Beelzebul kudai, agula inaiud' dānja agulaia wai kandjəbiri.

23 Ai kanbuna aua ɳanja, bare-bare kundjunqanqgori, ɳarunqanqowu Satan wai kaiqb Satan?

24 Bandaia ɳamba dalar kāmieni kae ɳundju-ɳundju ɳanja, bandaia ge kadjinba puŋgawelgen.

25 Maiarum ɳamba dalar māŋgāmieňu maue ɳundju-ɳundju ɳanja, maiarum maue kādjinba pāmawelgen.

26 Satan ɳamba bəri inqānina aue ɳundju-ɳundju ɳanja, aue kādjinba pāŋgawelgen, gole kaui ɳanqaienai.

27 I:dja kari maiarum iurulwora anqāgam kādjinba dāra pāŋgeňan, wulənbiri anangaia wul aŋgano:ŋgu wunja, ɳamba wa iurulwora auurle murd pāŋgamən ɳarı, gejau maiarum anqāgam wul-wul ɳarim māŋgandju.

28 Nidji kuŋenuriri, Umāra darawa pitja wai njejabienqanqgori i:dja aŋgo:lo:lia, djadi darawa dja:di kadij;

29 O! Aua dja:di ge İhəndj Māmaia ɳanja kādjinba wai puŋgaiqbienqanq, umāra kādjinma ɳarı kundjiri;

30 Kadjuŋ, Aua agula inuru kudai.

31 Ma kariŋgal karanqanq, iwomomaleja kuda;; dānde aŋgawelgeniri, kaueranqawunqanq, ai ingarwuna.

32 Peleŋ̄araia wo:ri kauero:neri, atja karwoneri, kubadjunqanq, Wai! Nundju karanja, ɳunbomomaleja dānde ɳunbərkənjiro:jiri.

33 Aua kandjo:lba, kundju, Anqo:aŋguja ɳaiu karanja, ɳawomomaleja?

34 Wunjili:wa kanbiri arka wo:ri ingarwuneri, atja aŋgauwoneri, kundju, Wai! naiu karanja, ɳawomomaleja.

35 Gewunja aua ge God lai kauwonanqanq, aia ɳawomale, ɳawomalinja, karanja.

4

1 Tjilenda wun-man-baļi kaniŋgundaleri wo:ndum pālawalul' dānja. Dārak kadbienna aua ɳanja peleŋ̄araia djenbenjeru, gewunja naməndi ɳanja dāra kena, atja kauwona wo:ndum maninja; pelenḡaraia ardaraia wo:ndum wodjulu kadina kabajiba ɳanja.

2 Darawa kaniŋgundala bare-bare ɳanja, kundjunqanqgori aŋganiqngundaleri.

3 Nuru njidu; wai! tjalangqanq ɳara kenqanq, Tjalangqanq ɳaŋgo:gule kundju;

4 Ge kuniŋaiena, tjalangqanq ɳaŋgo:gulenjeri, ndjakekərini ɳaŋgari:na kalumba ɳanja, punaria wuŋo:ru ɳarı kariŋgusal, mindjəl kubadjunqanq.

⁵ Ndjakekärin ja njangari:na kaiug bädäm maninja, ma kabälba pidi:n däka wäli; maiirgi:rkum ba wa kundjuñal, kabälba tjälani njuru-njuru pängangalb;

⁶ Wuno:murum märajunja ba njingengunal, wori kanuriiena, wondudba ino:ra, irlaga kandjuuiena.

⁷ Ndjakekärin ja njangari:na wonändja nänja; wonändja ba wa kubäduñal, limbitja kauerö:neri, kurab kari wa bari pängaiändenja.

⁸ Ndjakekärin ja njangarima kabälba mäniäm maninja, kurab bari kandjändala, tjälani kubäduñiri, karwongenjiri; bari kandjändala, atjakekäria 30, atjakekäria 60, atjakekäria 100.

⁹ Gejau kundjuñu, Aua ini:um kudai njuru wunja, njuru kaninja.

¹⁰ Wuno:murum auekama ingänina, arka wo:ri ingarwuneri änjennäjla nänja, burkai kaueriäbuna bäre-bäre wunja.

¹¹ Aua kundjuñanängori, Njiri nanja kunauwi:na wundjälgae God näri; arka nänja dändje näria darawa kuniñaienja bäre-bäre nänja;

¹² Gewunja mängadidjeri pämädidja njana, wa mära pämärwun; njuru ängänuñiri njuru padu njana, wa puñgadenäñ madji worarkar njele padu njana, wai puñgaiäbienängori.

¹³ Kundjuñanängori, Wawu laiburu pinjidin bäre-bäre wuna? Närunängowu pitja laiburu njiränu bäre-bäre darawa?

¹⁴ Tjälänganja nära njala-njala ko:gulejiri.

¹⁵ Andja kadun arka kalumba nänja, ma njala-njala ko:gulienju; wuno:murum njuru ängänina, maiirgi:rkum kengal Satan, kano:ngu njala-njala ko:gulienju arka nänja.

¹⁶ Arge kädjindja ängö:gulienja kaiug bädäm maninja, arka njala-njala wuno:murum njuru ängänina, maiirgi:rkum tjkul njaria kubädbä;

¹⁷ Wondudba ardo:reja arge wurura, pulägajau kadun; gejau murdädañ, wundjo:rie kengal njala-njala wunja, maiirgi:rkum idjuwa karwona.

¹⁸ Atjakekäria kadun wonändja nänja ängö:gulienja; ändja kadun arka njala-njala njuru ängänina,

¹⁹ Murdädañ bandaia näri, wungadjie wulänbiri näri, tjäkäri lai kauwonängägori, dära kunjanängal, njala-njala limbitja kumbu, kurab wuno:ra kuniñaienja.

²⁰ Arka kadun kabälba mäniäm maninja ängö:gulienja; arka njala-njala njuru karkanjuru, kadba, kurab bari ängaiända, atjakekäria 30, atjakekäria 60, atjakekäria 100.

²¹ Njeli kundjuñanängori, Tjanaim mäjuriiena mängandieñ wunja waiuru kuni:n, waiuru inarugu, wawu njuwonu nänja pämändienja?

²² Gewunja kari kundjälgiena, njamba wa mära puñgauwi:n; kari mululu näri, njamba wa lewära njini puñgenjal garí.

²³ I:dja njamba ini:um kudai njuru wunja, njuru kaninja.

²⁴ Kundjuñanängori, Maranindj njänängä njuru wuräunjungañuru; kädjinu wuräunjungugule pitja njo:gulienri; tjile pitja njanawi:nuri.

²⁵ Aua kudai, pitja njanawi:nanja, aua ino:ra, pitja njäno:ngienängä ge njini kudai inänganuñ.

²⁶ Kundjuñu, Wuna kädjinu bandaia God anängä, i:dja tjälänganja njango:gulejiri kabälba nänja;

²⁷ Kulunu inänganuñ, bari inänganuñ, wundugum lewära, tjälänganja ba pinjenäñ pinjimbängé njana, njärünängowu wa laiburu pängänin.

²⁸ Kabälba kurab bari kaiända mauekama; jedmängängule, imunja njini, gejau corn aränga njini imunja nänja.

²⁹ Wuno:murum kurab iwidjara inänganuñ, maiirgi:rkum kuldjuru ko:gule, wulgundjiri gole keñgusal.

³⁰ Kundjuñu, Närunängowu kädjinu workundju bandaia God anängä? Bäre-bäre njänängä nanja workungugule?

³¹ Kädjinu tjälänganja ndjärñ mustard, njinge, kabälba nänja njango:gulienju, pidi:n njinuñ tjälänganja njindarawa mandänganja kabälba nänja.

³² Wuno:murum njango:gulienju, tjälani kundju, njinaiud' ban dägañja irululu darawa nänja njinaieni, njungalalidjerudja njinaiudj njango:gulejiri, gewunja punaria wuno:ru njaria gole atjä parwa djedba ma nänja.

³³ Bare-bäre darawa wuna kädjinu njala-njala kululanängori, gole njuru njana padu;

³⁴ Njamba wa bare-bäre nänja wa puñgenjanängori; argekama inalalaia kanmiim-buneri.

³⁵ Lewara gejau käle-kälem njingänina, kundjuñanängori, Kanal' guru näriuri.

³⁶ Peleñgaraia aŋganbađbaŋgi:la, kauerajuru arka nənja, aua gejida, naməndi nənja. Naməndi tjakekəri aua nənja kuladi:na.

³⁷ Adadjiri mandjum maiilworam menjgal, pałangarinja naməndi dai njimbunal, gewunja naməndi kałabu kundjuŋjiri.

³⁸ Aue ɻundju-ɻundju umbaŋde nənja kənina, kulunu kənineri bururu nənja; kauerolunda, kubadjuŋjaga, Iniiŋgundeja, gole ɻarkarıriŋjiri, wawu djerara pəməndjamən?

³⁹ Barele kənina, mandjum mamaiambuna, wo:ndum kundjuŋunənja, Abi:la, kəmuk bowi:. Mandjum wudun kundjuŋu, tjumulu njini kunina.

⁴⁰ Kundjunanənja, Aŋudja kunja njirkulguneŋjiri? Weni wawə panjərənədjarən ɻaqi?

⁴¹ Djenbenjuru karkulguneŋja, arge wurura kubadjuŋ, Indja aŋguja, məndjum a wo:ndum ɻuru iŋgarkaŋjurandu?

5

¹ Wo:ndum kanal' gərim madburkalal Gerasene kałguwam.

² Wuno:murum naməndi i dagu ba iŋgeŋgunal, maiirgi:rkum kəməndjerala pəndjam i dəqam i:dja agula inuru kudai.

³ Aua iŋgənineri pəndjam maninja; i:dja kari kədjinba njele murd pauerəmenja, kari tjaŋadjaŋ njiniŋge;

⁴ Gewunja tjiel-jile murd iŋgəmieni ilawondinja ɻaria njiniŋge a tjaŋadjaŋ njiniŋge, tjaŋadjaŋ dalar kadbierna aua nənja, ilawondinja ɻaria kalelemina; idja kari wa dərəngu pəŋgəninja iŋgamaiqmbu wunja.

⁵ Kədjinma, wundugum a lewəra, pəndjam maninja, tələmbən nənja, jero:l kundjunjiri, dur kənineri aue ɻundju-ɻundju kaiugu nənja.

⁶ Wuno:murum bəwəra Jesu məra iŋgo:na, tjaři kumən luŋgudja kəninanənja.

⁷ Nala-ɻala daraiu jero:l kundjuŋu, kuluiri, ɻani hənu, Jesu, God karəŋ ɻara mandj ɻunjungu:la? Burkai ɻundjəb God nənja, pəmbaləqə puŋunareri.

⁸ Gewunja aua kundjunanənja, Ba bəŋgal, ɻundju agula ɻunuru, i:dja i dagu.

⁹ Burkai kaiqbuna, Nunɻumba ɻənənja? Kundjunanənja, ɻənɻumba Legion; ɻari ardaraawaa arkunuj.

¹⁰ Djenbenjuru burkai kaiqbuna təmbium ma i dəqam wai pandjiqbiri.

¹¹ Ma tələmbən manumbədبا nanja kadineri wirinjaria ardaraawaa pig no:wa kadineri.

¹² Burkai kaueriqbuna, Pig nənja ɻənŋənawu, arka nənja dəra arkunjanənju wunja.

¹³ Kanunu:la. Agulaia arduria ba kariŋgunal, pig nənja dəra kariŋjanju; wirinjaria wo:ŋŋəŋli pəlja kubadjuŋju wo:ndu' ɻuru, 2,000 (ardaraawaa), idjaba kubadjuŋjiri wo:ndum maninja.

¹⁴ Arka barui ɻəŋganbađo roeri kubadaiila, malaiindem maninja bare-bare kadiŋaieneri; wuralən' nənja. Arka kariŋgunal məra wunja ɻənənja wuna kəninanənja.

¹⁵ Jesu kaueramurkala, Məra kauerol: aua agula kudai iŋgənina, atja iŋgənineri, tai iŋgəni:na, ini:um kudai, aua legion kudai iŋgənina, karkulguneŋja.

¹⁶ Arka məra iŋgarwuna kubadjuŋanənja ɻərunanəŋgəwə tjumən kəmienanənja agulaia kudai iŋgənina, pig wunja kuda:.

¹⁷ Wun-man-bəli burkai kaueriqbuna maiamingum arkananənja i dəqam iŋgeŋjuru.

¹⁸ Naməndi nənja dəra iŋgeŋjanjuri aua agulaia kudai iŋgənina burkai kaiqbuna, Atja ɻənenandu kundjuŋanənja.

¹⁹ Aua wa pəŋgənaju:nja, O! kundjununanga, Baiuŋjuru maiaram ɻundjanənja' ɻuru, jałigaia ɻundjanənja aia ɻuru, minjenənjaori wunenaiuru Inaiuri gejənu, ɻunjundjeriwuna.

²⁰ Aua kejanjuru, wun-man-bəli djo:jan kuməŋ Decapolis nənja wunenaiuru Jesu gejənənja; i:dja ardaraawaa rəŋgəri kariŋja.

²¹ Wuno:murum Jesu njele ɻurək iŋgauwona naməndi nanja kanal' guru, peleñgaraia ardaraawaa džaruk kadbierna aua nənja; wo:ndum maninja wodjulu kənina.

²² Kenjal iårūŋ ardenaiuri nənja dadjurdkərim, iŋumba Jairu; məra iŋgo:jiri, kauwona ierdu nənja.

²³ Djenbenjuru burkai kaiqb, kundjiri, Pameranja pidi:ŋja ɻənianənja kungadjuiri; ɻunjunjanŋal, ɻuno:ri ndjəməndana, ɻəŋgəmurdieŋ wunja, ndjedjed njingənju.

²⁴ Kejanjurandu; peleñgaraia djenbenjuru kaueramalando:na, ɻəndqə kadjanjuriena.

²⁵ Wonaiinja, njiŋe gulu: wo: kauwonanənja iŋgənja tjaŋadba manŋenŋalb,

²⁶ Darawa kəninaienanəŋga bənməndjia ardarawaiə nənja, darawa kanawunguleri ko:l generi, njimulugu ənuru-ənuru wa piŋjininja, duŋ njimbi: neri,

²⁷ Nuru njingənina Jesu wunja, pelengəraia nənja iwelbam njengunal, wobi anəŋga kəməndanala.

²⁸ Gewunja kundjuŋu, Naiu ənamba inəŋnəumandana wobi ekamandj, pitja ənamulugu newandjuie.

²⁹ Maiirgi:rkum dumbulu gulu: njəŋganəŋga djaban kuniŋaiena; pəl njinina njəŋganəba nənja njəŋgəmurduiena mareja njəŋganəŋgaia.

³⁰ Maiirgi:rkum Jesu, aue wurura laiburu inəŋnina wundjurulu aua i daga keŋənuru, worarkar kənina peleŋəraia nənja, kundjuŋu, Anjuja wobi ənaianəŋga kəməndanala?

³¹ Inalalaia kubədjuŋunəŋga, Məra kandjo: peleŋəraia ənədoa əŋgaŋurieŋənu, Anjuja ənəməndanala kundiŋiiri?

³² Aua wunjili:wa kanbuna, məra ənəjo: kundjuŋu njəŋga wuna genju.

³³ Woŋaiňia, njəŋgulgūnineri djeđerara njəŋganineri, laiburu njəŋganineri kəninaienanəŋga, njəŋgnal njimbaňa imənqəle ənuru, darawa nidji kundjuŋunəŋga.

³⁴ Aua kundjuŋunəŋga, Pəmeranja, wa pəŋjanŋudjarəŋ ənari, ənumulugu njungandjuna; abi:la baiu, ənumulugu bənəu mareja ənundjanəŋgaia.

³⁵ Wali kaluleri, kariŋgal maiaram i dəgam inaiuri dadjurdkərim anəŋgam, kubədjiri, Nundju pəmerinja gole njimən; ənudja kunja iniiŋgundeja njele kəndjəŋalingeri?

³⁶ O! Jesu ənəla-ənəla kaluiena ənuru inəŋnina, inaiuri dadjurkərim kundjuŋunəŋga, Punjungulgunejiri, pəŋjanŋudjarer.

³⁷ I:dja kari wa panəŋu:nja pauerəmalando: jiri aua nənja, Peter a James a John James iwomaleja argekama.

³⁸ Maiaram inaiuri dadjurkərim anəŋgam manəŋdburkal; njənini kadjuŋiri məra kanbiri, wolawuri əŋgənineri, kanbədemeri.

³⁹ Wuno:murum dəra inəŋeňa, kundjuŋangori, Ənudja kunja njənini kuriiri, wolawuri njidiniri? Woŋalənjuŋa njimən wa piŋjinin, mi:a we njimbaňeri.

⁴⁰ Arka djerai kaueraŋjurula. Aua, ardarawaiə dənde voləmbəra əŋgo:na, kənmura woŋalənjuŋa iranəŋga, karanəŋgənja, arka aua nənja əŋgənineri, dəra keŋənəŋganinum woŋalənjuŋa.

⁴¹ Woŋalənjuŋa njino:ri kuməŋ, kundjuŋunəŋga, Talitha cumi; ge jəka wali, Woralinja, kuenju, bəri bənəu.

⁴² Maiirgi:rkum woralinja bəri njinina, wudawa njenja; tjaudba manənəŋjal' kəri njinina. Arka maiirgi:rkum rəŋgəri kariŋa djenbejuru.

⁴³ Njadbama kundjuŋunəŋgori, I:dja kari wuna wa laiburu padinja; kundjuŋu, Njirano: mindjəl geja.

6

¹ Ma i dəba keŋənuru; kəlguwam anəŋgam murukal; inalalaia kauerəmalando:

² Wuno:murum Wunaiurujau kənina, wun-man-bəli kaniŋgundaleri dadjurkərim maninja. Ardarawaiə ənuru inəŋkənurula rəŋgəri kariŋa, kubədjuŋiri, I:dja indja ənəmbula wa wuna kudai? Ənudja wuna wuni:ndjəru kənauwi nanəŋga i:dja indja, wundjurulu dara ino:ri nənja kauwi:na?

³ Wawu indja tjuŋdjaməndja, Mary ibanəŋga, ənawaija James a Joses a Judas a Simon? Nawawanaŋgənja ənurama ənari nənja wawu padin? Kauwai kariŋanəŋga.

⁴ Jesu kundjuŋunəŋgori, Tjo:lbəda ioimələn ino:ra wa pəŋgənən, ənamba wa kəlguwam anəŋgam maninja, aue madeja nənja, maiarum anəŋgam maninja.

⁵ Ma wundjurulu dara kədjinba pungenja, adbamarəjamandj kadugua ino:ri kanməndanala, kanmurduna.

⁶ Rəŋgəri keŋə inəŋkənurala. Maiarundjeruŋum wo:ri kanbuner, kaniŋgundaleri.

⁷ Ənənəŋjalja ai kanbuna aua nənja, wun-man-bali kannəŋjawuneri iərunjandu, iərunjandu; wundjurulu ka:no:na agulaia arduria nənja.

⁸ Kundjuŋunəŋgori, Kari puraŋuriri wuda:wa əŋgenəŋjuriri, tjaudur' ekama; wuro:dbori kari, widi kari, kaiug kari widi nənja;

⁹ Ardjerdu nənja ardjerdu ənari; wobi iərunjandu tai piŋjidinjiri.

¹⁰ Kundjuŋunəŋgori, Maiagekərim maiarum dəra njirkunijənja, ma atja njidu ma i dəgam njirkunijənju njini.

¹¹ Tambium maiagekərim njiri wa pitja piŋjinmən ənari, wa pitja ənuru piŋjingənurun ənari, wuno:murum ma i dəgam njirkunijənju, tjuŋnim njidjerdu waiuru djeradjera maro: wunuŋdjaie arka nənja.

¹² Arka karinanuru, ardi:um kubalula kuluŋən kunja.

¹³ Agulaia ardarawaiia wai kanbädjäbuna, ardarawaiia adbamareja oil njiniŋge kanbädja:mala, kanbädburduna.

¹⁴ Herod inaiuri ḥuru kanjurula; injumba laiburu kānijaiena, aua kundjuňu, John Baptist bari kānina imändj i daga, gewunja wundjurulu wuna aua nānja ḥu:na kunuŋ.

¹⁵ O! Atjakekaria kubädjun, Eliyah kānun, Atjakekaria kubädjun, tjo:lbäda kānun, iarun tjo:lbäda kādjindja.

¹⁶ O! Herod ḥuru īngajurula kundjuňu, John, imri: ḥai dur ḥanjumbuna, bari kānina.

¹⁷ Herod aue ḥundju-ḥundju kanjanawuna, John kāmān, murd kāmān bur kārim maninja, Herodias wunja, Philip ḥawanānja mānqānānjanja; njingē pilin njāngawonanānja.

¹⁸ John Herod ġejunānja, Wunia ḥuru-ḥuru ḥundju kudai ḥawalo:lidj. mānqānānjanja.

¹⁹ Herodias njingē ḥanda njimaienanānja, Bäda ino:, kundjuňu; kādjinba puŋgenja;

²⁰ Gewunja Herod John ko:lgunäla, laiburu īnganinanānja aua i:dja iāduňuru, māmaia īnganina, imuludja kanjurula. Wujo:murum ḥuru īngajurula, darawa kundjuňu, tjukul ḥuru kanjurula.

²¹ Wuniajau kānijaiena, Herod kuli:ndjiau, mānjarī ardaieri kangandjuna ardenaiuri anānjaia wunja, mānjarē-ḥaria anānjaia wunja, i:dja ardenaiuri Galilee ḥaria wunja.

²² Herodias ibānānjanja dāra njingengunal, djor ġenu, Herod tjukul kandjuna, arka kuda: mānjarī nānja atja āngauwoneri; inaiuri njimbäridja kundjuňunānja, Tjānian aŋjudja nāma tjuŋundjiri, pitja ḥunjano:.

²³ Tjauaien kundjuňunānja, Nānjanja tjanjuniā, pitja ḥunjano:, bändaia nāianānja wulemi njini.

²⁴ Nānjanja dānde njeŋanjuru, karanānjanja kundjuňunānja, Aŋjudja inənian? Nānjanja kundjuňu, John Baptist imri:.

²⁵ Maiirgi:rkum dāra njeŋenal inaiuri nānja, kānianuwuna, kundjuňiri, Nāma kune tjanjuno: weni āngam maninja John Baptist imri:.

²⁶ Inaiuri pakul djenbeŋuru kānina; mia tjuaien ġejunānja, arka wunja mānjarī nānja atja āngauwoneri, kādjinba pīnjingariňa.

²⁷ Maiirgi:rkum inaiuri mālqānijara kanjanawuna mu:n-ḥaria nānja, kundjuňu imri: tjuŋunganjural; aua keŋanjuru imri: dur kumbuna bur-kārim maninja.

²⁸ Imri: anānja āngam maninja kungaŋjurulal, njimbäridja njino:na; njimbäridja karanānjanja njino:na.

²⁹ Wuno:murum inalalaia ḥuru ānganina, kariŋgusal, durgu tjarawad kubädbän, pāndjām maninja kubärkandeňu.

³⁰ Arkājawieja džaruk kadiňaiena Jesu nanja; darawa kubädjuňunānja ge kadjuňu, ge ānganbädiňgundala.

³¹ Aua kundjuňunāngori, Njirge wurura njidjurlingal wugem ḥuru, wāli ḥoiba njidu. Gewunja ardarawaiia djo:lio:li kubädjuňiri, ḥoiba wa puŋqāninanāngori mindjäl kunja.

³² Karinjanjuru namāndi nānja wugem ḥuru pālawade.

³³ Mara kanbärwuna angenjanjuriri, ardarawaiia laiburu kadina, ma ḥuru pālja kubadjun ardjerdu i daga malaiindem mararawam i dāqam, wuk kanbärwuna.

³⁴ Aua ba keŋgusal peleŋgaraia djenbeŋuru mara kanbunga, kandjeriwuna, ānganineri kukundjeria kādjindjia kukundja-ḥara ardo:reja; wunman-bali kāniňgundaleri.

³⁵ Lewāra wundur kānina, inalalaia kauerāmurkala, kubädjun, Tāmbium māna wugem, lewāra weni wundur kunina;

³⁶ Annajanawu, āngēnuru wunja tāmbiu' ḥuru maiarindjeruňu' ḥuru wo:ri mānjarwiri, āngamura wunja mindjäl kunja.

³⁷ O! Kandjo:lbala kundjuňunāngori, Njiri arano: mindjäl kunja. Arka kubädjuňunānja, Arejuňuru, anjeramura wuro:dbori kaiug darawa ḥari, anjerano: mindjäl kunja?

³⁸ Aua kundjuňunāngori, Wuro:dbori wodi ardarawaiia njiri kudai? Njiriu, aranindj. Wuno:murum laiburu ānganina, kubädjiri, Ānŋajla, djaia īarunandu kuda:.

³⁹ Kundjuňunāngori ardarawaiia atja wunja wiri-ḥaria nānja tjo:lilia nānja.

⁴⁰ Atja karwona tjudu karwiineri, hundred nānja, fifty nānja.

⁴¹ Wuro:dbori ānŋajla, djaia īarunandu kānmañ, qndjo:l' kuru kale kāmurkala, wunia kulula, wuro:dbori kalemalia; inalalaia ka:no:aadbānqale ḥuru ānganbärkugule wunja; djaia īarunandu dalar kundjuňunāngrandu arka nānja.

⁴² Ardarawaiia mindjäl kubädjun, barui kadawi:na.

⁴³ Ilelemi tjarawad kubädbän, tjuŋgurlu wunnennejalu, djaia ḥari kuda:.

⁴⁴ Arka wuro:dbori mindjäl kadjuňu i:dja 5,000 kadina.

⁴⁵ Maiirgi:rkum inalalaia kundjunqanqgori naməndi dəra ənqerjuru wunja, arkurle ənqerjuru kanal' kuru Bethsaida əjuru, wali peleñqaraia ənqanqawu kundjiri.

⁴⁶ Pale əngaiəndiwela, keñanjuru tələmbən əjuru dadjurd kunja.

⁴⁷ Kälekälem njiqənina, naməndi wo:ndum puləga nanja kunina, aua iəruñama kabalba nənja kənina.

⁴⁸ Məra ənqo:na idjaba kadjuñu, kar kadjuñeri, gewunja məndjum baruba ənqo:neri, wulo:lum pulaqajau kanmurkəl, wudawa iŋgeñeri wo:ndum maninja; tjanai nejünqanqgori kundjunu;

⁴⁹ O! Arka məra iŋgarwuna wudawa iŋgeñeri wo:ndum maninja, iŋandj ənali kubadjuñ, jero:I kubadjuñ;

⁵⁰ Ardarawαιia məra iŋgarwuna iləla kadina. Aua maiirgi:rkum kululanqanqgori, kundjunqanqgori, Tjukul njidu; ənqakawalı, pinjirgulgunejiri.

⁵¹ Pai kənina əjuru arka nərū naməndi əjuru; məndjum wudun kundjunu; arge wurura djenbenjuru rəngəri karija;

⁵² Wa puñgadenenja wuro:dbori wunja, arkulum burudum.

⁵³ Wuno:murum ənurək ənqauwona, bəndaia madburkalal Gennesaret nənja, palul'danja murd kubadbañ.

⁵⁴ Naməndi nənja ba ənqengunal, maiirgi:rkum laiburu kadinanqanqja.

⁵⁵ Tjəri kubadbañ təmbium ma mararawam wo:ri ənqərwrunei, wun-man-bəli adbamareja mano: kanbərkañuruleri, ma əjuru ənqanqina aua ənqanqina.

⁵⁶ Ma dəra ənqengenal, maiarundjerujum, malaiindem, wugem, adbamareja we kanbari:la tjau-ənərim maninja, burkai kaueriəbuna ənqadbañdana wunja. iamingum wobi anənqə mandj; arka ənqadbañdanala abduludja karkandjienä.

7

¹ Djəruk kadbienanqanqja Pharisia, atjəkekəria wiri-wiri-ənəria kuda:, Jerusalem i dəgu ənqengunal,

² Mara ənqanbərwuna atjəkekəria inalalaia maia arkanqanqja mindjal kadjuñu ardo:ri muraməna bədaia, gejəkawalı wa kulai puñgarwi:nja.

³ Gewunja Pharisia, Jew ardarawαιia kuda:, ardo:ri ənamba wa njədbama kulai puñgarwun ənəri, wa mindjal puñgadjin, wunindi:ru mababaia arkanqanqja karkanjuru;

⁴ Tjau-ənərim idagu ənqenggal, ənamba wa kulai puñgarwun ənəri, wa mindjal puñgadjin; darawa tjəkekəri kuda: kunuñ, kadbəñ karka-əjuru wunja, njəliganqja, karega, ənqəm kulai ənqanbərwu.

⁵ Pharisia, wiri-wiri-ənəria kuda: burkai kaueriəb, Anjudjakunja ənunalaia wa parən wunindi:ru mababaia arkanqanqja nənja, maia arkanqanqja mindjal kadju ardo:ri muraməna?

⁶ Aua kundjunqanqgori, Tjədam Isaiah tjo:lbsa kundjunu njiri wunja, njidbijum njiljaljadbune, kədjinu wiri-wiri kauwi:nu, Worumba əndja əjuru ənqərkañurulu ardjalim njiniñgem, Arkui bəwora ənəri i dəgu kunuñ.

⁷ Maljəm lujgu-lujgudja kubadbara, Ənqaniñgunderi ənəla-ənəla i:dja arkanqanqja.

⁸ Ənəla-ənəla God anənqə kurəmənqji, wunindi:ru i:dja arkanqanqja kurənquru.

⁹ Gejau kundjunqanqgori, Tjədam ənəla-ənəla God anənqə wai kuriəb, wunindi:ru njirkanqanqja wurənqunganquru.

¹⁰ Gewunja Moses kundjunu, Nuru anurandu iro:lidj, nundju karanja; aua woru ge iranqanqja wunja, karanqanqja wunja, nidji debad kerjenja;

¹¹ O! Njiri kuri:, I:dja ənamba genənqja iranqanqja, karanqanqanqja, Ge ənamba tjuñunjam naiu ənəri Corban kunuñ, gejəkawalı God ənəri kunaui:nu;

¹² Njiri wa piñjinanu aua genangandu iranqanqja, karanqanqanqja;

¹³ Ənəla-ənəla God anənqə wunqamiaru kərdjulu wunindi:ru njirkanqanqja nənja wurənquno:na; darawa tjəkekəri kədjinu kuri:

¹⁴ Peleñqaraia njele ai kanbuna aua nənja, kundjunqanqgori, Nuru tjərañuru, njidarawa, wuranena;

¹⁵ Kari i:dja dənde ənəri, dəra keñanqanqja kədjinba muraməna bəda pənqandjun; ge kengal i:dja i dəgu, ge muraməna bəda kəndju.

¹⁶ I:dja ənamba ini:um kudai əjuru wunja, əjuru kənina.

¹⁷ Wuno:murum maiarum dəra ənqena peleñqaraia i dəgu, inalalaia burkai kaueriəbuna bəre-bəre wunja.

¹⁸ Aua kundjunqanqgori, Njiri kuda: wa puranenqən wurunqanqowu kuda:? Wawu məra puro:n, ge dənde ənəri i:dja dərə keñə, muraməna bəda kədjinba pənqandjun;

¹⁹ Gewunja ini:um maninja wa dəra puñgenqən, iñolum maninja dəra kunjənqja, dənde kunjanquru wai kunja? Mənəria ardarawαιia rar gəria kangəndjuna.

20 Kundjunu kuda:, Ge i:dja i dägu keŋgal, ge i:dja muramäna båda kandju.
 21 Gewunja mamulba i dägu, i:dja ini:um i dägu, kunjängal ni: woru, wurni-wurni, maneba, wurkemänmä,
 22 Wuri-wuri, albända, woru, wuŋgädjuie, worago:ra, ambula woru, jaum, iamuroi, woŋala;
 23 Wuna darawa woru mamulba i dägu kunjängal, i:dja muramäna båda kandju.
 24 Ma i dägu bari kämina, keŋjanjuru maiamingu' njuru Tyre a Sidon. Maiarum maninja dära keŋa, Idja kari laiburu padara kundjunu; O! kädjinba paŋgaielgaienja.
 25 Maiirgi:r Kum woŋaiinja, ibaŋanqanja pidi:nja agula inuru kudai, njuru inqajurula, njenqunjal, ierdü nänja njimbäna.
 26 Woŋaiin' njenge Greek njinina, Syrophenician njanja madeja. Burkai kaiqbuna agula ibaŋanqanja wai inqaiqbunanjäga wunja.
 27 Aua kundjununängä, Woŋalalänuja arkurle barui kadawi:nja; wunia njuru-njuru maia woŋalalänuja arkanqanja əŋganbädo:nGU wunja, känqurguria əŋganbädo:naŋgori.
 28 Njanja kaio:lbäla, kundjununängä, Jau, Inaiuri, mia känqurguria pälalo:nma waiuru arkindjia woŋalalänuja arkanqanqai mindjäl kubädjunängori.
 29 Aua kundjununängä, Nala-ŋala wuna tjuŋundjunu, njundjuweja baiunjuru, agula ibanja njanqaiandiwela.
 30 Njeŋanjuru maiarum njanqanqanja njuru, woŋalänuja mära njimbuna we njanqawoneri njinarugu nänja, agula njanqaiandiwela.
 31 Njele keŋjanjuru maiamingum Tyre i dagu, Sidon bulumänen keŋa, wo:ndum Galilee njuru, pulaga njuru maiaminjum Decapolis.
 32 Kauerajuraldäga iaruŋ wombäria, nala-ŋala iamidj; burkai kaueriab ino:ri aua nanja inqamändana wunja.
 33 Kawai kämaj peleŋgäraia i dägu iaruŋ, ino:ri ini:um maninja kungandene, ttipa: kundjunu, ambula kämajdanalanängä;
 34 Andjo:l' kuru kale kundjunu, ntoi kundjabuna, kundjunängä, Ephphatha, gejakawali, Lei kuniŋaienjanu.
 35 Ini:um lei manijaiena, tjilwanja ənbula burängai njimaiena, tjädagjuru kulula.
 36 Kundjunängori i:dja kari piriinängoriri; O! tjile gejunängori, tjlenda njele kubädjun.
 37 Djenbenjuru räŋgäri kariŋa, kubädjunjiri, Aua darawa wunia kundjunu; wombäria nuru wunja kandju, iamidj kalu wunja kandju.

8

1 Gejau peleŋgäraia djenbenjuru njele əŋgänanina, ardo:reja mindjäl kunja, inalalaia ai kanbunga aua nänja, kundjunängori,
 2 Pelenggäraia ka:ŋaieriwu, naiu nänja weni lewara tjärunjuri əŋgänanina, ardo:reja mindjäl kunja;
 3 Anjaiamindjäŋa nämba əŋqanjanawu təmbium arkanqanja' njuru, kalumba nänja jaŋgo: pitja pare, atjäkekäria arka nänja pälawurde kariŋgunal.
 4 Inalalaia kauerio:lbäla, Njarunäŋgöwu i:dja əndja barui kanbädo: wuro:dbori njuru wugem maninja?
 5 Aua burkai kandjabuna, Wuro:dbori wod' irarawaia njiri nänja? Kubädjuŋ, seven (ənjenŋäjla).
 6 Pelenggäraia kundjunängori, Atja njirwa kabälba nänja. Wuro:dbori ənjenŋäjla kanmaj, wunia kulula, ko:lemala, inalalaia ka:no:nanängori adbännägle njuru əŋganbärdake wunja; arka pelenggäraia adbännägle njuru kanbärkandeŋu.
 7 Djaja iaruŋjuri pidi:ndja kuda: arka nänja kadina; wunia ka:lulanängori, kundjunu, Arka kuda: adbännägle njuru a:rande.
 8 Mindjäl kubädjuŋ, barui kubädjuŋ; tjärawad kanbadbäŋ arki:ndjinjindjia arli:wa əŋgeneri tjuŋgurlu seven (wunjenŋälu).
 9 Arka kadina kädjinu four thousand, (djenbenjuru); gejau kanjängawuna.
 10 Maiirgi:r Kum namändi dära keŋa inalalaia kuda:, təmbium Dalmanutha madburkalal.
 11 Pharisia ba kariŋgunal, wunmanbalı burkeba kaueriabuna, kubärkäŋjiro:nanängä umiimbaie əndjo:l' di dägu, kauerio:ndjuneri.
 12 Ntoi kundjabuna wunaiuru inaui nänja, kundjiri, Anjudjakunja woi madberi əndja umiimbaie kubärkäŋjiro:? Nidji kujenuriri, umiimbaie kari woi madberi əndja wa puŋgano:wienängori.
 13 Kandjändiwela, njele namandi dära inqena keŋjanjuru kanal' kuru.

¹⁴ Wona la kadina wuro:dbori ḥeŋganbađba wunja; naməndi nənja arka nənja ardo:reja wuro:dbori iārun ekamandja.

¹⁵ Kundjunqanqgori, Maranindj, li:a marəm leaven Pharisia arkanqanq, leaven Herod ananqan.

¹⁶ Arge wurura kubarwadeju kubadjuniri, Gewunja wuro:dbori ḥəđo:ra.

¹⁷ Jesu məra ko:na kundjunqgori, ḥejudjakunja njirwadejinjiri, wuro:dbori njido:ra? Wawu puranindjan, puranenən? Njirkau burudu?

¹⁸ Njirkumbula kudai, wawu puranindjan? Njidi:um kudai, wawu ɻuru pinqidin? Wawu ni: puranurun?

¹⁹ Wuro:dbori five, (qanqalja), ḥeŋqanalelemala five thousand, (ardarawaia), nənja, tjuŋgurlu wodi darawa arkindjinindjia tjarawaq kurəmanq? Kubadjunqanq, Twelve, (wunnenqalu).

²⁰ Seven, (qanqenqalu), four thousand, (ardarawaia) nənja, tjuŋgurlu wodi darawa arkindjinindjia tjarawaq kurəmanq? Kubadjunqanq, Seven, (wunnenqalu).

²¹ Gejau kundjunqanqgori, Wali wawu puranenən?

²² Bethsaida madburkalal. Ambulidj kauerajuraldqaga, burkai kaueriqab īngamandanu wunja.

²³ Aua ambulidj ino:ri laburd kəmən, maiarindjeruŋ' i dəqam kaŋjurula; ambula ttipa: ingo:na, ino:ri īngamandanala, burkai kaiqbuna, Koru mandjanindj?

²⁴ Aua ale kundjuŋu, kulula, I:dja mara ka:no;; mara ḥeŋqanjumbu ɻuwonu kədjindjia, wudawa ḥeŋgeneri.

²⁵ Gejau ambulkandu tjielenjile kəməndanala; manindjənja njadbama, kəmurduiena, darawa məra kumbuna tjađamanma.

²⁶ Maiarum ananqanqgori, ɻuru kaŋənawuna, kundjuŋu, Maiarindjeruŋ' ɻuru dəra puŋunjeŋuriri.

²⁷ Gejau Jesu keŋənjuru, inalalaia kuda:, maiar indjeruŋ' ɻuru Caesarea Philippi ɻərim. Kalumba nənja inalalaia burkai kandjbuna, kundjunqanqgori, Nai' ḥeŋguja i:dja kubadjareri?

²⁸ Kubadjunqanqgori, John Baptist; atjäkekəria Elijah; atjäkekəria njele, iārun tjo:lbadaia nənja.

²⁹ Arka burkai kandjbuna, Njiri ɻai' ḥeŋguja kuriareri? Peter kaio:lbala kundjiri, Njundju Christ ɻunun.

³⁰ Kundjunqanqgori, I:dja kari aua wunja pir-iinqgorori.

³¹ Wunmanbalı kaniŋgundaleri, I:dj'iňko:lu darawa madj kuni:njanqanq, īngaiqbienju mababaia nənja, ardenaiuri dadjurdkaria nanja, wiri-wiri-naria nənja, bəda īngauwi:nu, pəle kelunu tjařunandu njele bəri īngaiqandieŋ.

³² ɻala-ɻala wuna pəndurəm kuluła. Peter kəmən aua, wunmanbalı kamaiqbuna.

³³ Aua worarkar kanina inalalaia mara ḥeŋgo:na, Peter aua kəmaiqbuna, kundjiri, ɻəlerdu ɻuru baiuŋuru, Satan; Njundju God kəri wa ni: pundjařurun, i:kari ni: kundjaŋuru.

³⁴ Peleŋgaraia ai kanbuna aua nənja inalalaia nanja, kundjunqanqgori, I:dja ḥəməba īnqamaldo: gejara, aue Njundju-Njundju karii:nja, Wongaia ananqanq manuk kumenja, ḥəmənqamaldo:nja.

³⁵ Aua īnqaii ḥəməndulba ge, pitja njoim; aua īnqaii koiim ɻaii wunja, wələnu-wunia wunja, pitja ḥəməndulba.

³⁶ Bəndaia daraia anjudjakunja i:dja kəma, ge īnqaii kəqakaliba.

³⁷ Anjudja i:dja kəno: īnqaii kənauwi:nu?

³⁸ Aua djiqan kəmara ɻala-ɻala kuda: ɻaianqanq, ḥəndja woi mənqadberi wurni-wurnia, arworia nənja, I:dj'iňko:lu kuda. pitja djiqan ḥəmənqanq, wuno:murum īnqengal pəlemba nanja Iranqanq ananqanq, wələnqaria məmaia nənja.

9

¹ Kundjunqanqgori, Nidji kuŋenuriri, Atjäkekəria ɻuruma kaduj arka nənja ḥəngauwelgenjiri, debara kədjinba puŋgavkagunən, məra karwu njini bəndaia God ananqanq keŋgal wundjurul' dənja.

² Pale lewəra six, (wunqalu), Jesu kanma aua nənja Peter a James a John, tələmbən ɻuru karən ɻuru kangənural adagəragenu; kaleŋ kaiqbiena adbənqəle nənja;

³ Wobi ananqanq pəlemba kadiŋaiena, ardo:roi djenbenjuru, kulai-ɻara kari kabəlba nənja arge kədjinindjia ardo:roi kədjinba paŋqəndjün.

⁴ Məra karwi:nananqgori Elijah Moses kuda:; auandu kubəluleri Jesu nənja.

5 Peter kaio:lba, kundjunanq̄ga Jesu, Rabbi, wunia arkunuŋ ɻuruma; j̄andälpa maiaruŋjurim wondi mero;; maiaruŋum ɻundju wunja, maiarunum Moses wunja, maiaruŋum Elijah wunja.

6 Gewunja wa laiburu p̄aŋganin̄a ɻanq̄aŋga iŋga:o:lba; gewunja karkulgunenja.

7 Ɇnguban kunj̄anq̄nal djer' njindäbunananq̄gori; Ɇnguban i dägu Ʉala-Ʉala kunj̄anq̄nal, Indja iŋq̄angula qedura ɻanq̄undjunanq̄ga; ɻuru iraŋuru.

8 Maiirgi:rkum wunjili:wa m̄anggarwuna, kari wa mara panbarwi:nja tjile, Jesu auekama arka ɻanq̄a.

9 Wâli tâlamban idägu jeriba kadjuŋaliri, kundjunanq̄gori, I:dja kari piriinq̄goriri m̄ara karwuna, I:dj' iŋko.iu imändj i dägu bâri iŋq̄anuŋ njini.

10 Ʉala-Ʉala wuna kubärkaŋjurula. arge wurura burkeba kadjabieneri Ʉaudja bâri iŋq̄anuŋ imändj i dägu ɻanq̄uŋ.

11 Burkai kaueriabuna, kubadjuŋiri, Wiri-wiri-Ʉaria kubädju Elij'urle keŋgunjal.

12 Aua kundjunanq̄gori, Elij'urle nidji keŋgal, darawa kangaräŋum; Ʉarunq̄gōwu wiri-wiri kauwi:nu I:dj'iŋko:lu wunja, aua darawa madj kuni:njanq̄ga, kauui kandju:inja?

13 O! Kuŋenuriri, Elijah gole keŋgunal, kubadjuŋanq̄ga kuda: lai kauwonanq̄gori, kadjinu wiri-wiri kauwi:nanq̄ga.

14 Wuno:murum inalalaia Ɇnganbädburkalal, peleŋq̄raia djenbeŋuru m̄ara kanbärwuna wo:ri Ɇnganbärwuneri, wiri-wiri-Ʉaria kuda: burkeba kanbädäbuneri.

15 Maiirgi:rkum pelengq̄raia ardaraawia, m̄ara iŋgarwunaia, djenbenuru r̄angari kariŋa, wâri-wâri iŋgädburkala, wulmai kubädjuŋanq̄ga.

16 Aua burkai kandjäbuna, Ʉanq̄aŋga burkeba kariabiri?

17 Iarun peleŋq̄raia ɻanq̄a kaio:lba, Iniŋgundeja, kq̄anq̄urulaldu iŋq̄angula, agula iamidj kudai;

18 Ʉanq̄am ma iŋq̄am wai kaiqb, t̄janalar kari ɻanq̄uŋ, iwiq̄ wurq̄an kumbu, ro:ngoi keŋjeri; nunalalaia kuŋeŋanq̄gori arka wai iŋgädäb wunja, kadjinba wai paueriqb:iŋja.

19 Kando:lba kundjiri, Woi maraŋjunmandjeri njirkudjaria, Ʉanq̄giau njiri ɻanq̄a ɭenu? Ʉanq̄giau njinjäma? Iraŋuralgära.

20 Kaueranq̄urulaldaq̄a; m̄ara iŋgo:neri, maiirgi:rkum agula dalar kâmaŋ; kabälba ɻanq̄a kauwona, bâdawai kauwi:na t̄janalar kâri.

21 Aua iranq̄aŋga burkai kaiqbuna, Ʉanq̄giau wuna kunj̄anq̄gunaldäga? Aua. kundjunu iand' a:ndjänu.

22 Tjilejile wai kariŋjiri wia' ɻanq̄a, agu ɻanq̄a, bâda iŋgo: wunja; ɻundju Ʉam̄ba Ʉani tjuŋundju wunja, andjeriwandu, Ɇnawodjandu.

23 Jesu kundjunanq̄ga, Ʉundju Ʉam̄ba tjuŋundju wunja, darawa gole puŋge aua wa puŋq̄anjudjaran Ʉari.

24 Maiirgi:rkum worala iranq̄aŋga jero:l kundjuŋu, kundjuniri, Ʉaiu wa puŋq̄anjudjaran; t̄janawodju Ʉanq̄anjudjara.

25 Wuno:murum Jesu m̄ara Ɇngoo:na peleŋq̄raia niiriŋ t̄ari kadburq̄aliri, agula inuru kâmaŋbuna, kundjunanq̄ga, Ʉundju agula wombäru, Ʉundjamugu, kuŋenu, ba beŋgal dâga, tjile dâra puŋq̄anq̄urunq̄nägeri.

26 Jero:l geŋu, djenbeŋuru dalar iŋq̄am̄an, ba keŋgunal; iand'a imändja kadjindja kaniŋaiena; gewunja ardaraawia kubädju, Iman Ʉanq̄uŋ.

27 O! Jesu ino:ri kâmaŋ, brai ki:la; gejau bâri kâmina.

28 Wuno:murum maiarum maninja iŋgenq̄nal, inalalaia a:dagaragenu burkai kaueriqbuna, Ari kadjinba pedjäbi:ŋja.

29 Kundjunanq̄gori, Wuna kadjinu kadjinba puŋgenq̄nal Ʉam̄ba wa dadjurd dkäga ma.

30 Ma i dägu kariŋjuru, Galilee bulumäŋ karinŋjuru, I:dja kari wa laiburu aranu puŋgenja.

31 Gewunja inalalaia kaniŋgundala, kundjunanq̄gori, I:dj'iŋko:lu kanauwi:nu I:dja ardo:ri ɻanq̄a, pitja bâda ewuro;; bâda iŋgauwi:nu, pâle kulunu t̄jarunjandu pitja bâri neje enu.

32 Ʉala-Ʉala wa puŋgadenenja, karkulgunenja burkai iŋgädäb wunja.

33 Capernaum madburkalal; wuno:murum maiarum maninja ingänina, burkai kandjabuna, Ʉanq̄aŋga kurawadeju kalumba ɻanq̄a.

34 Kämuč kubärwuna, gewunja arge wurura kadi:neri Ɇnguja inauiř iŋq̄anuŋ.

35 Atja kauwona, twelve, (Ɇnjenŋälja), ai kanbuna; kundjunanq̄gori, Iarun Ʉaiurle Ʉam̄ba ge, pâle ardaraawia ɻanq̄a pitja enu, inawodjieja ardaraawia ɻanq̄a.

36 Worala kâmaŋ, arka pulaga ɻanq̄a kandeju, Ʉuluruwa kaŋuriri, kundjunanq̄gori.

³⁷ Aua inqam iarun qandja wonjalalajuja nanya nyanjumba nanya, naiu nyanma; aua nyanuma, naiu wa panyanman, O! aua nyanunyanjawuna.

³⁸ John kundjunjananga, Iniiingundeja, iarun mara kerwuna agulaia wai anggo:neri nyanjumba nanya, kedbaiqambuna, ari wa penmalando:nja.

³⁹ O! Jesu kundjuju, Päramaiqmbiri, gewunja idja kari, wundjurulu nyanjumba nanya ge, kadjinba maiirgi:rkum woru punjengara.

⁴⁰ Aua wa nanya panyadban nari, nari nanya kantu.

⁴¹ Aua agu njirmuno: djo: wunja, gewunja Christ ananggaia njirkunur, nidji lanjugu ananga kadjinba punjgoimam.

⁴² Iarun qandja bi:rwidinjaria nanya arka wa panyanbarkudjaran nari, aua nari inqam, wuniananga ma no:gu daraiu ilenja nanya jarko:li kantu, wo:ndu' nuru wai ingaiabieju.

⁴³ Nuno:ri namba nari nyanjumma, dur minjo; wuniangu ma tjo:da wundjedjer' kuru nunnunyanjana, nuno:ri tjärnandu kudai namba nunnunyanjana mamarra' nuru, wi:an' kuru kadjinba tjimi punjauwi:n nari.

⁴⁴ Ma tjamuldja arkanganja kadjinba debadi punjadjin, wiangu wa tjimi punjauwi:n.

⁴⁵ Nundjerdu namba nari nyanjumma, dur minjo; wuniangu ma wundjedjer' kuru nunnunyanjana nuru nunnunyanjana kudai namba nunnunyanjana mamarra' nuru.

⁴⁶ Ma tjamuldja arkanganja kadjinba debadi punjadjin, wiangu wa tjimi punjauwi:n.

⁴⁷ Nungubulu namba nari nyanjumma, wai minjab; wuniangu ma bandaia God anangga nuru nunnunyanjana nuru nungubul' tjärnandu kudai namba nunnunyanjana mamarra' nuru;

⁴⁸ Ma tjamuldja arkanganja kadjinba debadi punjadjin, wiangu wa tjimi punjauwi:n.

⁴⁹ Ardarawaya karambal' kari arandjui: wi:an' njininge.

⁵⁰ Karambalja inia kantu; O! karambalja wulapa namba wa pangenjan, anudjaninge wulapa nara irewandju? Njirkau nanya karambalja kudai njidu, jamulili nari njidu.

10

¹ Ma i dagu bari känina, kengal maiamingum Judaea Jordan kanal' garim; pelejgaraia djaruk kadbienuyang njele; gejau, kadjinu genirida, njele kaniingundala.

² Pharisia kauerämurkäla, burkai kaueriäbuna' Wuniowu idja mänganangjanja nyanjaiab? Kauer:ndjuneri.

³ Kandjo:lbäla kundjunyanjgori, Nyanjaga Moses kundjunjunuri?

⁴ Arka kubadjun, Moses anangu:la wiri-wiri njerkundju mili-mili njerkundjaba nara, wai njerkundjaba.

⁵ O! Jesu kundjunyanjgori, Gewunja njirkulum burudum wunaue wuna wiri-wiri kundjunjunuri.

⁶ O! Wunindidji:i-dagu wondijau, Auändja, njinganja wondi kanbuna.

⁷ Wuna wunja idja iranangga a karanganjanja pitja ejandiwejandu, mänganangjan' njininja pitja njewandura;

⁸ Iarunjandu iwliri iarunjamandj pitja eninjaiejandu; gewunja iarunjandu wa njele panganganqandu, O! iarunjamandj.

⁹ Auandu God pidjin ingo:nandu, idja tjauala: paueriandandiri.

¹⁰ Maiarum maninja inalaia njele wuna wunja burkai kaueriäbuna.

¹¹ Kundjunyanjgori, Aua mänganangjanja nyanjaiab, ndjakärinja pilin inqauwona, wurni-wurni njinaneri;

¹² Nyanjaga kuda: kulanangga namba inqaiab, iakära namba inqam, nyanjaga kuri njinun.

¹³ Wonjalalajuja bi:rwidinjaria kanbarkanjurulalda, angamändana wunja, inalaia kanbädbaiqambuna.

¹⁴ O! Jesu mära ko:na, mära-mära känina, kundjunyanjgori, Wonjalalajuja karingunjalgära; kare paro:jiri, gewunja arge kadjindja bandaia God anangga.

¹⁵ Nidji kujenuriri, Aua bandaia God anangga wa punjamänen nari wonjalän pidi:ndja kadjindja, kadjinba ma dära pangenjan nuru.

¹⁶ Nuluruwa kanjurula, pali kanbuna, ino:ri kanmandanaleri.

¹⁷ Wali kalumba nuru inqenjanjuriri, iarun wari-wari kämurkalal, imannale nuru lungudja känina, burkai kaiäbuna, Iniiingundeja inia, nani pitja ne wundjedjeru kadjinma nari nama wunja?

¹⁸ Jesu kundjuŋunqanqaga, Aŋudjakunja inia kundjiara? Kari inia wa pəŋqanin, God auekama.

¹⁹ Wununaue gole laiburu ɳunuŋanqaga, Bada pəndjo:jiri, Wurniwurni puŋjuniri, Maneba pəm-əndjorjiri, Pare pandjanjuriri, Pielgigelge puŋjuniri, Iro:lidj, karanja ɳuru anjurandu.

²⁰ Aua kundjuŋanqaga, Iniingundeja, wuna darawa kuŋenjiri, woŋalaj andjanu.

²¹ Jesu kənindjəna, nedura kundjuŋanqaga, kululanqaga, Tjərun ɳuno:ra, baiŋjuru, ko:l dju ɻəndjəŋanqanuleria, ardjea ɳano:, wulənbiri ɻəndjo:l' dənja pitja kudai ɳunjən; gejau ɻəŋgal, tjan̄malando:

²² Imiqum ɳundi-ɳundi kundjuŋu, pakul ɳari keŋanjuru, wulənbiri ardarawaaia kudai inganina.

²³ Jesu wunjili:wa kanbuna, inalalaia kundjuŋanqgori, Adbənqalim kunuj arka wulənbiri tjiŋi:ria bəndaaia God anqaga dəra ɻəŋgeŋjuru wunja.

²⁴ Inalalaia ɳala-ɳala anqaga rəngari kubədburawuna. Mia Jesu tjile kandjo:iba, kundjuŋanqgori, Woŋalalənja, Adbənqalim kunuj arka wulənbiri pəraq ɻəŋganbədburawu bəndaaia God anqaga dəra ɻəŋgeŋjuru wunja.

²⁵ Camel abi:la mandaqul bulumən keŋanjuru needle ambul' dənja, i:dja tjiŋi:ra bəndaaia God anqaga dəra ɻəŋgeŋjuru wunja.

²⁶ Rəngari djenbeŋjuru kariŋa, kubədjuŋanqaga, Aŋguja emundulbaie?

²⁷ Jesu kanindjeri, kundjiri, I:dja ɳanja adbənqalim kunuj, kari God ɳanja; darawa gole puŋqanu God ɳanja.

²⁸ Wunmanbalı Peter kundjuŋanqaga, Wai, darawa kunjedjəndiwela, ɳunbədbalando:na.

²⁹ Jesu kundjuŋu, Nidji kujenuriri, I:dja ɳambə ɻəŋgaiqndiwe maiarum, ɳawawaia, ɳawawanja, karanqanqanja, iranqaga, woŋalalənqanqaga, kabəlba, ɳaiu wunja, ɳwalanu-wunja wunja,

³⁰ Pitja ɻəŋjam ardarawaaia ɳanja ma, weni wendjiau, maiarum, ɳawawaia, ɳawawanja, kararaia, woŋalalənja, kabəlba, wundjo:rie kuda;; bəndaaia keŋgal djini wundjedjeru kədjinma ɳari.

³¹ Mia ardarawaaia mənqale ɳaria pitja pəle aranu, pəle ɳaria pitja mənqale aranu.

³² Kalumbu ɳanja kadineri, Jerusalem ɳuru pai kadineri; Jesu adbənqalje ɳuru keŋanjuriri; rangari kariŋa; arka ɻəŋgadbalando:neri karkulgundenja. Twelve, (ɻəŋgenqalja), njele kanmən, wunmanbalı kundjuŋanqgori wuna kaniŋaienqanqaga.

³³ Wai, Jerusalem ɳuru pai ɳadunjiri; I:dj' ɻəŋko:lu pitja eno:wi:ɳanqgori ardenaiuri dad-jurdkaria a wiri-wirinjaria; pitja wure pəro:ɳanqa imən kunja, pitja ɻəŋbərano:ɳanqa edbulia,

³⁴ Arka berka pitja ewurana:na, pitja tjiŋa: ewuro:, pitja ɳoiilwa ewuranjuru, pitja bəda ewuro:; pəle kulunu tjaŋunjandu pitja bəri enu.

³⁵ Wodjulu kəmərkalgandu James a John, Zebedee ɻəŋko:landu, kundjuŋanqandu, Iniingundeja, ɳnjənəndu tjuŋundjundjarendu burkai ɳujnunbədjabandu.

³⁶ Aua kundjuŋanqandu, ɳanqaga kurianderer ɳanqundjundjurendu?

³⁷ Kundjuŋanqanqandu, ɻəŋko:wandu atja arkuununjandu, iakəra ɳundju worawerdum maninja, iakəra tjamauim maninja, pəlemba ɳundjanqaga ɳanja.

³⁸ O! Jesu kundjuŋanqanqandu, Wa laiburu pinjidingandu ɳanqaga ɳa:d ɳjirkununjandu. Koru djo: pinjiriandu cup ɳaiu djo: ɳanqunjənja, koru baptize pinjidingandu baptism njinjənge ɳaiu baptize ɳanqunun?

³⁹ Auandu kundjuŋanqanqandu, Gole pedandu. Jesu kundjuŋanqanqandu, Cup ɳaiu djo: ɳanqunjənja njirendu pitja djo; njiriandu; baptism ɳaiu baptize ɳanqunun njirendu pitja baptize njirendu;

⁴⁰ Mia atja njirkununjandu ɳaiu worawerdum, tjamauim maninja, ɳaianqaga kunina miri njinjuno:wandu, arkanqaga arka wunja wunamanja kanina.

⁴¹ Wuno:murum ten, (ɻəŋgenqalja), ɳuru ɻəŋqanina, wun man bəli adj:i:la kauer-aməŋanqanqandu James a John.

⁴² Gejau Jesu ai kanbuna aua ɳanja, kundjuŋanqgori, Laiburu njiduŋ arka ɻəŋgandienia ardaiur' kunja edbulia ɳanja ardaiur' kaduŋanqgori; ardenaiuri arkanqaga ia:karwi:ɳunqgori.

⁴³ Njiri ɳanja wuruŋqowu wa puŋganin; O! aua njiri ɳanja ɳanaiuru ɳenu gejiri, inawodjieja njirkanqaga pitja enu;

⁴⁴ Aua njiri ɳanja ɳairule ɳenu gejiri, inawodjieja ardarawaaia ɳanja pitja enu.

⁴⁵ Gewunja nidji I:dj' ɻəŋko:lu keŋgunal kari ɻəŋqanawodjieju wunja, O! ɻəŋqanawodju wunja, inaui ɻəŋgano: laŋugu ardarawaaia wunja.

⁴⁶ Jericho madburkal; wali Jericho i dägu iŋgeŋanjuriri, inalalaia nänja, peleŋgaraia djenbenjuru kuda:, Timaeus iŋko:lu, Bartimaeus, ḥa:d bąda ambulidj, atja kānineri kalumba mawondäram maninja.

⁴⁷ Wuno.murum ḥunu iŋgānina Jesu Nazareth ḥara iŋgānina, wunmanbaļi jero:kundjunjiri, kululeri, Jesu, ḥundju David ḥunjunjula, tjāndjeriu.

⁴⁸ Ardarawaia kaueramaiambuna, kāmuk iŋgauwi:nu wunja; O! jero:l kundjuṇu djenbenjuru ma, ḥundju David ḥunjunjula, tjāndjeriu.

⁴⁹ Jesu ba:d kundjuṇu, kundjuṇu, Ai iro:. Ai kauer: ambulidj, kubadjuṇa, Tjukul bānu, bāri bānu, ai ḥunbiri.

⁵⁰ Aua, wobi anqāna wai iŋgaiabuna, kurad kānina, Jesu kāmurkala.

⁵¹ Jesu kaio:lbala, kundjuṇu, ḥani iŋejara kundjiareri? Ambulidj kundjuṇanqā, Rabboni, māŋqānunindj wunja.

⁵² Jesu kundjuṇanqā, ḥundjunuru baijunru; ḥundju wa pindjāŋudjarenja ḥunmurduwi:nu. Maiirgi:rkum manindjāna, kalumba nänja kāmalando:na.

11

¹ Jerusalem djali māŋgadba, Bethphage a Bethany nänja, inalandu kānajanawandu, kundjuṇanqāndu,

² Njirinjurandu maiarindjeruṇ' ḥunu māndjo:ri māŋgānuṇ; maiirgi:rkum wali ma dāra njirkumbānajanjurandu, pitja māra irewandu donkey kauila murd iŋgāmienā, i:dja kari wen' njini kādjinba atja parwi:iŋanqā; burāŋgai irāmandu, irānūralgandu.

³ I:dja ḥām̄ba kadjunurendu, Ajudjakunja wuna kuriandiri, wuriandu, Inaiuri iŋāma kundju, maiirgi:rkum pitja paleŋjuru eŋanjawal.

⁴ Kenjanjurandu, donkey kauila māra ko:nandu murd iŋgabienā maiamundu' nänja dānde kalumba

⁵ Atjākekaria ma əngawelgenjiri kubadjuṇanqāngandu, ḥani kuriandiri donkey burāŋgai irānūnmāŋgandiri?

⁶ Kundjuṇanqāgoriandu ge i dägu Jesu gejuṇanqāndu, arka kauerana:landu.

⁷ Donkey kauila Jesu kaueranuraldāga, wobi arkanqāgā kauer:gu:nenqā; aua atja kauwonanqāgori.

⁸ Ardarawaia wobi arkanqāga kalumba nänja pālo:a karijananqāgeri; atjākekaria jedmāŋgānu wunjālalidjerugu dur kadjuṇaliri paddock nänja.

⁹ Arka māŋhāle əngēnajanjuriri, arka kuda: pāle iŋgabalandō:neri, jero:l kubadjuṇ, Hosanna; Tjukul ḥara aua iŋgeŋgaliri Inaiuri iŋumba nänja.

¹⁰ Tjukul ḥari bāndaia kēngaliri, David irai ḥarkanqāgā ḥari, Hosanna karəŋ ḥari ma.

¹¹ Jerusalem dāra keŋa; wuno:murum wunjili:wa ko:na darawa nänja, kālekālem njinganina, dānde kenjanjur Bethany ḥunu, twelve, (anjenēlja), nänja.

¹² Māŋgunu, Bethany i dägu əngēnugal, baia: ko:na.

¹³ Tjilium bowora māra māŋgo:na jedmāŋgānu kudai, kēngunal, ḥām̄ba maia ma nänja mara ənqo: minja; māŋqāmūrkalal, kari wa māra panbi:nja, jedmāŋgān' dāka ma; gewunja tjilium kurabjau wa pungāninja.

¹⁴ Maio:lbala, kundjuṇanqā, I:dja kari mindjāl pungadjiri ḥundju nänja wendji dägu kādjinma njini. Inalalaia ḥunu kaueranjurula.

¹⁵ Jerusalem madburkalal; dadjurdkārim manaiudba dara kena, wunmanbaļi wai kanbuna arka ko:l kadjuneri, əngānbađbāneri dadjurdkārim manaiudba maninja, pālalo:nma kaiug kālen-ḥāria arkanqāga tjaueri maiabuna, adbałkārim kuda: arka kulukoko:ka ko:l kadjuṇiri;

¹⁶ I:dja kari pa:naŋu:nja tjalumba mano: iŋganjuru wunja dadjurdkārim manaiudba pulagori.

¹⁷ Kāniŋgundāla, kundjuṇanqāgori, Wawu wiri-wiri pungauwi:nja, Maiarum ḥāianqāgam pitja merimie maiarum dadjurdkārim, worumbaia ardarawaia wunja? O! njiri marandjuna kānmenma lulunqāria arkanqāgam.

¹⁸ Ardenaiuri dadjurdkāria, wiri-wiri-naria kuda: ḥunu kadina, buluk kubārkānjiro:na ḥārunqāgōwū bāda iŋgarwu; gewunja kauer:igunāla, peleŋgaraia ardarawaia rāŋgāri əngēnajia əngānīngundaleri.

¹⁹ Kalekālem kādjinma keŋānuru manaiudba i dägu.

²⁰ Māmāŋgunu tjanai əngēnjeri, tjilium māra marwuna maralgam wondudubia i dägu.

²¹ Peter ni: kanjurula, kundjuṇanqā, Rabbi, wai, tjilium ḥundju wure māndjānūnbuna maralga' njinim mānina.

²² Jesu kāndjo:lbā kundjuṇanqāgori, God pārāŋudjareri.

²³ Nidji kujenuriri, Aua genaŋga talaŋban wuna, Tjərawad pāmie, wo:ndu' ḥuru pāiabie; iŋauí nānja ḥāmba wa puŋgājudjarān ḥāri, kādjinba puŋgājudjarān ge ka:lu kāniŋhaien; pitja nānunānja.

²⁴ Gewunja kujenuriri, Darawa dadjurd wurāŋundju, wurāŋuniau, purāŋudjarerī gole kudai njirkunina, pitja kudai njirānū.

²⁵ Wuno:murum njirkumbalgenjiri dadjurd wurāŋundjiri, wai wuriab, ḥāmba ḥānda arāŋunma; gewunja Iranura kuda: aua ɻandjo:l' dānja iŋgānū, umāra njirkānānja wai kāna puŋgāibanuri.

²⁶ Njiri ḥāmba wa wai puriabun, Iranura aua ɻandjo:l' dānja iŋgānū umāra njirkānānja wa wai puŋgāiban-nuri.

²⁷ Jerusalem njele madburkal; wudawa iŋgenjeri dadjurdkārim manaiudba nānja, kauerāmurkal ardenaiuri dadjurdkāria, wiri-wiri-nāria, mababaia.

²⁸ Kubadjuŋanānja, ḥānānja wundjurul' njiniŋge wuna kundjīiri? Aŋguja wuna wundjurul' nūno:na wuna tjuŋundjindjiri?

²⁹ Jesu kundjuŋanāngori, Tjāruŋ burkai njinjiab, tjario:lba, pitja ḥenuri ḥānānja wundjurul' njiniŋge wuna ḥānānjdjiri.

³⁰ Baptism John anānja, ɻandjo:l' kāri, i:dja ḥāri kunina? Tjario:lba.

³¹ Arge wurura kubārwadeňu, kubādjuŋiri, ḥāmba workundju, ɻandjo:l' kāri, pitja nje, Aŋudjakunja kurāŋudjarala?

³² ḥāmba workundju, I:dja ḥāri, peleŋgāraia kanbārkulgunaļa; gewunja ardaraawāia nidji John tjo:lbāda ḥāli kubādjuŋanānja.

³³ Jesu kauerio:lbalā, kubādju, Wa laiburu pedin. Jesu kundjuŋanāngori, Nāiu wa puŋenuri ḥānānja wundjurul' njiniŋge wuna ḥānānjdjiri.

12

¹ Wunmanbāli kululanāngori bare-bare nānja. I:dja tjarinārjm ro:pa kenja, ḥuwonu ḥāli-ḥāli kundjāndala, balaium tjāri mo:na wine kunja, maiārum karāŋ ḥārim wondi mo:na, tjarināria kanino:la, tāmbium maiakāri' ḥuru kenajanuru.

² Kurabjau kāŋanjawuna tjarināria ḥuru inawodjieja, kurab tjarinārjm maninja aŋgāmura wunja tjarināria nānja.

³ Arka laburd kauerāmaj, noilīwa kaueranjurula, ino:ra kaueranjanawuna.

⁴ Njele inawodjieja iakāra arka nānja kāŋanjawuna; aua imri: dai kubārwuna, wodbandagu kubādjuŋanānja.

⁵ Iakāra kāŋanjawuna; aua bāda kauero:na; atjākekāria ardaraawāia; atjākekāria noilīwa kanbārkanjuruleri, atjākekāria bādawerdaí kanbārkanaleri.

⁶ Wāli iāruŋ kudai iŋko:lu, ḥedura genjuŋanānja; pāle nānja kāŋanjawuna arka nānja, kundjuŋiri, ḥuru ewurajuru iŋgāngula.

⁷ O! Arge tjarināria arge wurura kadi:na, Indja iwulgu; ḥariu, bāda ɻo:, tjarinārjm nārkanānjam pitja menu.

⁸ Laburd kauerāmaj, bāda kauero:na, tjarinārjm i dāgam wai kaueriabuna.

⁹ Gewunja ḥāni pitja nje inaírui tjarinārjm nara? Pitja ejeŋgal, tjarināria bādawerdaí njenāngori, tjarinārjm atjākekāria anjanino:.

¹⁰ Wiri-wiri wuna wawa māra puro:njiri; Kaiug ge wondināria wai kadjabuna, Ge i di dāgu kuniŋaiena umri: ruko:wa;

¹¹ Wuna Inaiuri i dāgu, Rāŋgāri ḥarkumbul' dānja kunuŋ?

¹² Kubārkānjiro:na lāburd iŋgadba wunja; peleŋgāraia kanbārkulgunaļa; gewunja kubādidiŋa bare-bare genu arka wunja; kaueriāndiuela, kariŋanuru.

¹³ Kanbārkanjawu aua nānja atjākekāria Pharisia a Herod ḥāria, iŋgadba wunja ḥāla-ŋāla nānja.

¹⁴ Wuno:murum ɻaŋgengunal, kubādjuŋanānja, Iniiŋgundeja, laiburu ađunānu nidji ḥunnunū, kāri wa pandjo:lgunān; gewunja ḥundju i:dja wa pandjānindjān, O! nidji God ḥāri kandjaniŋgunderi; Wuniowu kaiug Caesar erkuno:? Worwu ge?

¹⁵ Ko:ru kedo:? Wawu pedo:n? Aua laiburu kāninanāngori adbiňum māljaladbuneja, kundjuŋanāngori, Aŋudjakunja tjāro:ndjuiri? Kaiug wuraŋuralgāra, ḥānānjinidj wunja. Kubārkanjurulalda.

¹⁶ Gejau kundjuŋanāngori, Aŋguja anānjam iminum māna, wiri-wiri wuna? Kubādjuŋanānja, Caesar anānja.

¹⁷ Jesu kundjuŋanāngori, Caesar irano: Caesar anānja, God irano: God anānja. Djenbeŋjeru rāŋgāri kauerāmurawuna.

¹⁸ Kauerāmurkal kuda: Sadducia, arka kadju adbāndj i dāgu wa bari padjāndien, burkai kaueria-buna, kubadjuŋiri,

¹⁹ Iniiñgundeja, Moses wiri-wiri kundjuñunjaři, Idja nawanąga ḥambā debāra iñgeña, māŋgānqanjanja pale njanqaiandiwe, woñalān kari wa pañgaiandiwen, nawanąga māŋgānqanjanja njimenja, woñalānja aŋgaiandā nawanąga wunja.

²⁰ Nawawaia aŋnenñalja kadina; iwulgu māŋgānqanjanja njimān, debāra keja, woñalānja kari wa pandjāndiwenja;

²¹ Pulai njimān, debāra keja, woñalānja kari wa pandjāndiwenja;

²² Ge pula: ḥara, aŋnenñalja woñalānja kari wa panbādjandiwenja. Pāle nānja woñainia kuda: debāra njenja.

²³ Adbandj' i dāgu bāri aŋgānūn māŋgānqanjanja nāni anānganja pitja njenu? Gewunja amnennalja njingarkaŋuruleri māŋgānqangorinja.

²⁴ Jesu kundjuñanągori, Wawu wuna wunja kuramıadma, mili-mili a wundjurulu God anąnja wa laiburu pinjidin ḥarı.

²⁵ Wuno:murum adbāndj i dāgu bāri aŋgānūn, kari wa pānān parwān, kari wa pānān padawā:n; O! wālānqarja qandjo:l' dānja kādjindjia kadun.

²⁶ Mia adbāndja wunja bāri aŋgaiandieňu; wawu māra puro:njiri mili-mili nānja Moses anąnja, Irululu wunja, God kalulunąnja, gejunanągeri, Naiu God Abraham anąnja, God Isaac anąnja, God Jacob anąnja?

²⁷ Aua God adbān ḥara ḥuru-ḥuru, ardjędjerķara; djenbenjuru kuramıadma.

²⁸ Iarun wiri-wiri ḥara keñgūnal, ḥuru kangānurula burkeba aŋgaiqbiereri, laiburu iñgānina tjadānuru aŋgāio:lbāla, burkai kaiqbuna, Nānānja wununauie kauurle darawa nānja?

²⁹ Jesu kaio:lbāla, Kauurle kunuň, ḥuru njidu, Israel; Inaiuri God ḥarkanąnja, Inaiuri iñruñamandj kānun;

³⁰ Nedura djuñanąja Inaiuri God ḥundjananąga ḥunñauí dara nānja, ḥunñandj irara nānja, ḥuni:um mararawam maninja, ḥundjurulba mararawam maninja.

³¹ Tjakāri wuna, Nedura djuñanąga māmāŋgalja ḥundjananąga ḥunge ḥundju-ḥundju kādjīnu. Wununauie tjakāri wunaiuru wa puñqānīn wuna nānja.

³² Wiri-wiri ḥara kundjuñanąnja, Nidji, Iniiñgundeja, tjadānuru kundji:ňu. Aua iñruñ iñgānūn; iákara kari auekama;

³³ Aua ḥedura wunja iñauí dara nānja, ini:um mararawam maninja, iurulba mararawam maninja, māmāŋgalja ḥedura wunja aue ḥundju-ḥundju kādjīnu, wunaiud' ban dāgu ma irarai wori tjamī wunja, lānjuq nānja.

³⁴ Jesu māra ingo:na ini:u' ḥara inqāio:lbāla, kundjuñanąnja, ḥundju bāndaia God anąnja bōwora wa puñqānīn. Pālejau idja kari dārąngu wa padinja burkai iñgadžab wunja.

³⁵ Jesu kandjo:lbāla, kundjuň, aŋgāniingundaleri dadjurdkārim manaiudba nānja, ḥarunānqowu wiri-wiri ḥaria kubādju Christ David īnko:lu?

³⁶ David aua ḥundju-ḥundju kundjuň ḥāndj Māmaia nānja, Inaiuri kundjuñanąja Inaiuri ḥaiyananąnja, Atja bōwa ḥaiu worawerdum maninja, Ardaurgundjia ḥundjananągaia aŋandju njini ḥundjerduňari ḥundjerdu waiuru.

³⁷ David aua ḥundju-ḥundju Inaiuri kundjuñanąnja; ḥambula wa īnko:lu? Pelengāraia tjkul ḥari ḥuru kaueraŋjurula.

³⁸ Aŋgāniingundaleri kundjuň, Maranindjanąngori wiri-wiri ḥaria, wobi kārąng'en' nānja wudawa ḥeju kadju' wulmai tjaunārim maninja lai kauwonanąngori,

³⁹ Adbālākārim karąn ḥarim dadjurdkārim maninja, ardārub karąn ḥarim maia kuri aŋganuňjau;

⁴⁰ Arka maiarum ardjo:jo:ria arakanąngam mindjāl kadju, adja:djin bādaia dadjurd karąng'en kadju; ḥandja wure wundjuñgundia pitja pārām.

⁴¹ Atjā kauwona kaiugkārim māndjo:ri, māra kanbuna pelengāraia kaiug karkāndēju kaiugkārim maninja.

⁴² Njengunal ndjārununja ndjenja ndjo:rinja, njanęga kungāndēju kaiug pidi:n tjarunandu.

⁴³ Inalalaia ai kanbuna aua nānja, kundjuñanąngori, Nidji kujenuriri, Njina ndjenja ndjo:rinja kungāndēju dara man dāgu ardarawaiia nānja karkāndējiri kaiugkārim maninja; gewunja arka ardarawaiia kubārkāndēju darawa arkanąnja nānja; njanęga pidi:n njanęga-nānja nānja kungāndēju darawa kanawunguleri, darawa njiniñge njiŋgāniñjiri.

13

¹ Wāli dadjurdkārim manaiudba i dāgam iñgeñanuriri iñruñ inalala kundjuñanąnja, Iniiñgundeja, manindj ḥajudja kādjīnu kaiug, ḥajudja kādjīnu maiarum!

² Jesus kundjunjanq̄ga, Ko:ru mandjanindj maiarum n̄na manaiudba? N̄juruma kādjinba pungam̄q̄ien kaiug t̄jarūn t̄jakari n̄nja, n̄m̄ba pitja wa pungaiabien.

³ Wali atja ingauwona kurandu Oliva n̄ari n̄nja, dadjurdk̄rim manaiudba mandjo:ri, Peter a James a John a Andrew mululu burkai kaueriabuna.

⁴ Minjenjari, wuna n̄anq̄ḡiau pitja n̄janu? Ajudja umiimbaie wuna darawa ko:rug kānijnu?

⁵ Wunmanbal̄i Jesu kundjunjanq̄gori, Maranindj i:dja kari pinjirbārkadjuiri.

⁶ Ardarawaaia pitja arengal n̄nq̄numba n̄nja, pitja bare N̄aiu n̄janu, ardarawaaia pitja ənbaradju.

⁷ Wuno:murum n̄juru njirkunun m̄lanim, wäl̄anu m̄lani 'n̄ari, djerara p̄m̄raq̄meri, wuna madj kunjanq̄gunjal; umindjunjuru wäli kui.

⁸ Gewunja worumba pitja b̄ari arām̄urkie worumba n̄nja, b̄andaia b̄andaia n̄nja; kabālba n̄ulin-n̄ulin pitja mewi: maiagekārim maninja; wurkalba pitja menu; wuna wundjanuru wurgunu n̄ari.

⁹ Mia maranindj njiri wunja, pitja ənbārano: nuri karwādeja n̄nja; dadjurdk̄rim maninja pitja ənoilwa njirajurie, adbānq̄ale n̄juru n̄arai a arderaiuri pitja njirawelge n̄aiu wunja wunq̄adjiae arka n̄nja.

¹⁰ Wäl̄anu-wunia kaurle madj ardi:um kuluienja worumbaia ardarawaaia n̄nja.

¹¹ Wuno:murum njinjumbārkajuru ənganbādino:nuri, gewurle djerara p̄m̄raq̄meri n̄anq̄a pitja wurajulu; ge pitja kānino:wi:n̄unuri gejau, ge wuralu; gewunja njiri n̄juru-n̄juru wurajulu, mia Injandj Māmaia.

¹² Nawaiia pitja ingāno: n̄awanq̄a imān kunja, iranq̄a injko:lu; wonjalalq̄nuja pitja b̄ari arām̄urkie ardenaiuri n̄nja, pitja ənbārandju adbān kunja.

¹³ Pitja njiro:ndjurie i:dja ardarawaaia n̄nja n̄nq̄numba wunja; mia aua birem bire geja umindjunjuru njini, aia pitja emundulbaie.

¹⁴ Wuno:murum m̄ra wurajunbu wemunbu mawodbañari kauwelgenjiri ma wuni-anq̄nja n̄juru-n̄juru, (ua m̄ra injgo: kunenenja), gejau Judea nanja ənganun t̄lāmbān n̄juru kubādii:nja;

¹⁵ Aua maiarum karaj n̄nja ənganun, jeri p̄anggawenja, d̄ara p̄anggejiri əngamura wunja maiarum anq̄gam maninja.

¹⁶ Aua paddock n̄nja ənganun d̄o:li p̄angganiri wobi ingamura wunja.

¹⁷ Wurgunu arka n̄nja m̄nduwaiwa ənganun, arka nanja n̄numugu ənganbādo: jiri lewāra ge.

¹⁸ Wurāniau imaijau pungāniri.

¹⁹ Gewunja lewāra ge pitja n̄janu wurgunu wuna kādjinu wa pungāninja wundjanuru i d̄agu wondijau ge God wondi ango:na wen' njini, kādjinba pungān.

²⁰ N̄amba wa Inaiuri gejau t̄jau pungandjunja, iwl̄iri kari wa panmundulbenja; O! adburieja wunja, arka əngamuraj, lewāra ge t̄jau kungandjuna.

²¹ Gejau i:dja n̄amba kadjunuri, Wai, Christ n̄juru kānun wai, ma! arānjudjara;

²² Gewunja pitja b̄ari araiq̄andie Christ t̄jbareja, t̄jolbādaia t̄jbareja, umiimbaie, rangari pitja p̄aramiimbu, ənganbārkadju wunja, n̄amba kadju, adburieja.

²³ O! Maranindj: wai, darawa kaurle kunejenjuri.

²⁴ Lewāra gejau, wurgunu ge p̄ale n̄nja, marānunja wundugum pitja njeninjai, kunjila ralal̄i pitja wa pungandjun,

²⁵ Jal̄ngandam andjo:l' di dagu pitja mewari:, wundjurulu əndjo:l' kari pitja n̄ulin-n̄ulin njawi:.

²⁶ Gejau pitja m̄ra irewu I:dj' injko:lu ingengaliri ənguban n̄nja wundjurulu dara, palemba n̄nja.

²⁷ Gejau pitja ənjanajanawu wäl̄anq̄aria, adburieja anq̄gaia pitja d̄jaruk ənbārameri m̄andjum maiarunjurim i d̄agam, kabālba mamindjunjuru i d̄agam, əndjo:lu umindjunjuru njini.

²⁸ Weni t̄jilium maninja laiburu njidu b̄are-b̄are manāngam; wuno:murum malalindjeruba marāmbul' manānganun, jedmanānganu ko:gulejiri, laiburu njidu mirinjunu lojenda.

²⁹ Wuna kādjinu njiri kuda:, wuno:murum m̄ra wurajunbu wuna kānijaienjiri, laiburu njidu wodjulu kānun, maiamundu' n̄nja.

³⁰ Nidji kunejeniriri, Woi manāngadberi əndja kādjinba kāmburuk padin, wuna darawa ko:rug kamieju njini.

³¹ Andjo:lu a kabālba pitja kāmburuk arānu, n̄ala-n̄ala ənianq̄a kādjinba kāmburuk pungānin.

³² Lewāra gejau i:dja kari wa laiburu padin, kari wäl̄anq̄aria əndjo:l' d̄anja, kari injko:lu, Iraia ekamandj.

³³ Maranindj, mu:n maro:, dadjurd wuri:; gewunja wa laiburu pinjidin ąjudjau kąnun.

³⁴ Idja kądjindja, naua-naua atja īnganun tāmbium maiakari' nānja, maiarum anāngam maŋgaiqandiwela, ardawodjieja ąala-ąala ąnganino:la, ardjerunadjerun nū:na wunja, gejunānja maiamundunjara mu:n kunja.

³⁵ Mu:n maro: gewunja, wa laiburu pinjidin ąjudjau īngeŋgal inaiuri maiaranāra, ńamba kálezalem, ńamba karo:ŋgum, ńamba mi:puradba, ńamba māmāŋgunu;

³⁶ Namba maļja-maļja īngeŋgal māra njinjumbu kulunu njirkunun.

³⁷ Ge ęnānjudjunuri ardaraawai kūnenāngori, Mu:n maro:.

14

¹ Pale lewāra tjarunjandu Wukiau, maia iroroi; ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-ńjaria kuda: kub-arkanjiro:na mululu īngadba wunja, bāda īngarwu wunja.

² Gewunja kubādjuŋ, Kari maŋqarijau, madji jaum pamānu peleñgaraia nānja.

³ Bethany nānja īnganineri, maiarum maninja Simon leper anāngam. atja ingau-woneri mānari nānja, woŋaiinha njenjunal alabaster mulugu kudai ąngaiameri nāra nārd inia ńara-ńara, mulugu kule-mala, pālulu kundjuŋu imri: nānja.

⁴ Mia atjākekarija arge wurura ardji:la kauer-ąmaŋ, ąjudjakunja ąngaiameri ńara indja wundur kauwi:ju?

⁵ Gewunja ąngaiameri ńara indja ko:l pāŋganı:nja kaiug dara wunja, ardjeja nānja pāŋgano:wi:na. Jau njimbarkaŋjurula.

⁶ O! Jesu kundjuŋu, Njinjina; ąjudjakunja njirānaliŋgeri? Wunia kundjuŋjara.

⁷ Ardjeja kudai njiri kādjina ina njidun, ńamba ńe wurānundju wunia wuriānāngori, nāiu kādjina ina panjiraŋjurun.

⁸ Nānja kundjuŋu ge wunja. Nānjanāba kaurlejau maiamala ro:k kunja.

⁹ Nidji kūnenuriri. Ma maiągekarijum maninja wālānu-wunia ardi:um kaluięu bāndaia daraiu nānja, ge woŋaiin' njina genu pitja njalie ni: njingajurieju wunja.

¹⁰ Judas Iscariot, iarun twelve, (qnnennjälja), nānja, ardenaiuri dadjurdkaria kan-murkaŋjuru, ąnganino:nānja wunja.

¹¹ Arka, wuno:murum nāru ąnganina, tjudul kadineri, tjauien kubādjuŋanānja kaiug īngado: wunja. Aua kūnajanjo:na nārunānġowu wuniama ąnganino:nānja.

¹² Lewāra kaurle maia iroroi ńari, Wukiau īngarwunedu, inālalaiia kubādjuŋanānja, Nānām njiriuri kundji:njari ardamanja anjerkungāndju, Wukiau mindjāl tjuŋundju wunja?

¹³ Inalalandu kānajanawandu, kundjuŋgandu, Manaiudba nāru njirānurandu pitja njinjāmāndjerandu i:dja wurawa agu mano: kānuriri; irāmalando:wandu;

¹⁴ Ma dāra īngeŋjeru wuriānāngandu i:dja maiara' ńara, Inīngundeja kundjiri, Nānām balaium nauadjen ńarim ńaianānġam, ma Wukiau pitja mindjāl ńe ńānalalaiia nānja?

¹⁵ Aua nāndju-nāndju pitja njinjāmīimbandu balaium karān ńarim manaiudba manamanja māŋgandjuienā; ma ardamanja arandju ńari wunja.

¹⁶ Inalalandu kēnajanawandu manaiudba mamurkalāgandu, māra ko:nandu kādjiniu gejunānāngandu, Wukiau ardamanja kangāndjunandu.

¹⁷ Kálezalem njinjānina, aua kēngal twelve, (qnnennjälja), nānja.

¹⁸ Wāli atja angauwoneri, mindjāl kadjuŋiri, Jesu kundjuŋu, Nidji kūnenuriri, iarun njiri nānja tjiřiwin pitja mewara.

¹⁹ Wunmanbāli pakul kadineri, iarun iarun kubādjuŋanānja, Nāiu?

²⁰ Aua kundjuŋanāngori, Iarun twelve, (qnnennjälja), nānja, nāiu nānja ąngām maninja tjiřakl kāiāb.

²¹ Mia I:dj' īňko:lu ko:ru kēnuru kādjiniu wiri-wiri kauwi:nanānja; O! wurgunu i:dja nānja aia nānja I:dj' īňko:lu tjiřiwin māŋgauwi:na. Wunianānja ma i:dja aia ńamba wa pāŋgalelwena.

²² Wāli mindjāl kadjuŋiri, maia kāmaŋ, wunia kulula, kálezalem, kano:na, kundjuŋu, Irām, indja ęnānjanāba.

²³ Cup kāmaŋ, īŋgo:lbo:na kano:na, ardaraawai dio:jo: kubādjuŋanānja.

²⁴ Kundjuŋanāngori, Indja gulu ńaianānġa, tjauien ńari, pālulu kānijaienā ar-darawai wunja.

²⁵ Nidji kūnenuriri, Kādjini ba njele djo: pāŋenān kurab wungalalidjerugu ńara, lewāra ge njini īnunali pitja djo: ńeju bāndaia God anānġa nanja.

²⁶ Kan ąnganina dānde kārijaŋjuru kurandu Oliva ńari nāru.

²⁷ Jesu kundjuŋanāngori, Njidarawa pitja ńari njirāmīe; gewunja wiri-wiri kauwi:ju, Kukundja ńara pitja ńoili ńenānġa, kukundjeria pitja tjauala pāla arōwa.

²⁸ Wunmanbu kunina, pâle bâri ḥaqnundjandienju, njidbâṇṇale ḥuru pitja ḥejuṇuru Galilee ḥuru.

²⁹ Gejau Peter kundjunanq̄a, Ardarawaia ḥamb̄a nāri ḥangamieju, nāiu kari.

³⁰ Jesu kundjunanq̄a, Nidji kūnjen, weni wundugum, punara tjārunjandu wâli wa jero:l puŋgen ḥāri tjārunjuri pitja ḥunjariiara.

³¹ O! njâdbama djenbeñeru kulula, Nāiu ḥamb̄a debâra ḥaqnunjanja ḥundju nānja, kâdjinba pâjariiun. Ge kâdjinu kuda adarawai kubâdjun.

³² Tambium madburkal Gethsemane māngarimiena; inalalaia kundjunanq̄ori, Nuruma atjâ njirwa, wâli dadjurd ḥaqnundju.

³³ Kâmuri aua nānja Peter a James a John, wunmanbâli djenbeñeru rângari keja, tjabâra mamienanq̄a.

³⁴ Kundjunanq̄ori, ḥaqnuma pakul djenbeñeru ḥaqnuñ, ḥam̄an njini; ḥuruma atjâ njidu, mu:n maro:.

³⁵ Mâṇṇale iraiu kejanjuru, kabâlba nānja kauwona, dadjurd kundjunu ḥamb̄a kânuñ wunja aua i dâgu pângawândjalu.

³⁶ Kundjunu, Abba, Iraia, darawa gole pindji;; cup wuna tjâno:ngu; wunmanbu kunina, kari nāiu ne ḥaqnundju, O! ḥundju ne tjunundju.

³⁷ Keŋgal, māra kanbiri kulunu ḥangunjiri, Peter kundjunanq̄a, Simon, ko:ru kulunu ḥununjiri? Wawu mu:n pâmaṇdjo:ndjiri tjārunjiau?

³⁸ Mu:n maro:, dadjurd wuri: pinjirinjuriri wuŋgundjuie ḥuru; arkuma korega, arwiliria djima.

³⁹ Njele kejanjuru, dadjurd kundjunu, ḥala-ḥala tjaue njele kulula.

⁴⁰ Njele keŋgunal, māra kanbuna kulunu ḥanganineri, arkumbula nima djenbeñeru kunineri; wa laiburu padinja ḥanq̄a workundjo:lba kubâdjun.

⁴¹ Keŋgal pâlejau, kundjunanq̄ori, Kulunu njidu weni, ḥoiba njidu, gole wâli, gejau kundjunanq̄unal; wai, I:dj' inko:lu tjiriwin inq̄auwi:nu arworia ardori nānja.

⁴² Bâri njidu, ḥariuri; wai, aua tjiriwin māŋgo:wara wodju lu kânuñ.

⁴³ Maiirgi:rkuñ, wâli kaluleri, keŋgal Judas, iārun twelve, (anjennejalja), nānja, aua ḥanq̄a peleŋgaraia kuldjuru a dia kudai, ardenaiuri dadjurd kâria i dâgu, wiri-wiri ḥaria, mababaia i dâgu.

⁴⁴ Aua tjiriwin māŋgo:nanq̄a umiimbaie kano:na, kundjunjiri, Aua inq̄angbulu: aiakawâli; irâm, nāmululum iraṇjuru.

⁴⁵ Wuno:murum inq̄engunal, maiirgi:rkuñ kâmurkâla, kundjiri, Rabbi, ko:lbo:na.

⁴⁶ Ardori kaueramqândanalana, kaueramqâñ.

⁴⁷ O! iārun arka nānja ma ḥangauwelgenjiri, kuldjuru anq̄a ri: kâmaṇj, inaiuri dadjurd kâra inawodjiea ko:na, ini:um dur mo:na.

⁴⁸ Jesu kandjo:lba, kundjunanq̄ori, Ko:ru ba njireŋgunal lulun ḥâra nānja kâdjindia, kuldjuru a dia kudai lâburd tjârunjum wa wunja?

⁴⁹ Tjile-jile ḥanq̄uninanuriri dadjurd kârim manaiudba nānja njinjuniingundaleri, njiri wa pânjiranjurunja; mia wuna kuniñaiena mili-mili ko:rug ḥangamieju wunja.

⁵⁰ Ardarawaia kaueriñdiwela, kubâdjaiila.

⁵¹ Algunja iārun kâmalando:na aua nānja, wobi dâda ḥâra womura inq̄anina, inâmiari injanbeka manma; lâburd kaueramqâñ;

⁵² Wobi dâda ḥâra kâmaṇgi:la, inâmiari kundaiila.

⁵³ Jesu kaielwa kaueranjurula inaiuri dadjurd kâra ḥuru; djaruk kadbienia aua nānja miriñu ardenaiuri dadjurd kâria a mababaia a wiri-wiri ḥaria.

⁵⁴ Peter bôwora kâmalando:na, mamulba njini, maiarum maninja, inaiuri dadjurd kâra anq̄gam; atjâ kauwoneri malâni' ḥâria nānja, aua dârarára kundjunjiri kâlangala geniri wiñau.

⁵⁵ Ardenaiuri dadjurd kâria, karwadeja ardarawawaia kuda, kubârkâñiro:na wunqândjaie Jesu wunja bâda inq̄garwu wunja; wa māra puŋgarwi:nja.

⁵⁶ Ardarawaia tjibareja kâdjanqâdjaienananq̄a, ḥangqândjaienana gege wurura wa panbâdburkenja.

⁵⁷ Atjâkekaria karwelgenja, tjibareja kâdjanqâdjaienananq̄a, kubâdjunjiri,

⁵⁸ Nuru kerkeñjulu geniri, Mâna dadjurd kârim wondi māŋgauwi:na ardori njinjenge pitja māŋamandju, lewâra tjârunjuri nānja pitja wondi māŋo: maiakârim wondi māŋgauwi:nu ardori māŋamiaidba.

⁵⁹ Wurunqângowu ḥangqândjaienana gege wurura wa panbâdburkenja.

⁶⁰ Inaiuri dadjurd kâra pulâga nānja kauwelgenja, Jesu burkai kaiqâbuna, kundjunjiri, ḥanq̄a qñdja ḥangqândjaienana?

⁶¹ Aua kâmuk ko:na, kari wa pâŋgaio:lbenja. Njele inaiuri dadjurd kâra burkai kaiqâbuna, kundjunanq̄a, Ko:ru Christ ḥununj, Tjukul ḥâra ḥunqñungula?

⁶² Jesu kundjuju, Naiu nənun; pitja māra irewu I:dj' iŋko:lu atja iŋgənunjiri wundjurulu worawerdum maninja, iŋgengaliri əŋguban nənja əndjo:l kari.

⁶³ Inaiuri dadjurd kāra wobi anənja dalar kāmən, kundjiri, Nənja miri adənədjaieja əŋgənunj kuriiri?

⁶⁴ Djadi ənuru kuraŋjurula, nənənja ni: njidun? Ardarawaia wure kubədjuŋanənja iman kunja.

⁶⁵ Atjakekəria wunmanbali tjipta kauero:na, iminjum womura marwuna, paui kauerəmən, kubədjuŋanənja. Tjo:iba minje: mələni' ənəria kauerəmən dad kubədjuŋanənja arduna njiniŋe.

⁶⁶ Wali Peter waiuru iŋgənina maiarum maninja, nənəgal ndjəruŋunja njinawodjenja inaiuri dadjurd kāra anənjanja;

⁶⁷ Māra iŋgo:na Peter kalguneri, kənindjənja, kundjiri, Nundju kuda: Nazareth ənəria, Jesu nənja, ənunineri.

⁶⁸ Aua kariina, kundjuŋiri, Naiu wa laiburu pənjanin, wa puŋanenən nənji kundjiiri; dənde keŋjanuru mənnəŋali' ənəri' ənuru, gejau puŋara jero:l kundjuŋu.

⁶⁹ Njinawodjenja māra ko:na wunmanbali njele arka ma əŋgauwelgenjiri kundjuŋanəngori, Indja iarun arka nənja.

⁷⁰ O! aua njele kariina. Wali pəlejau njele arka ma əŋgauwelgenjiri Peter kubədjuŋanənja, Nidji ənunur arka nənja, Galilee ənəria ənunjuŋunjiri.

⁷¹ O! Aua wunmanbali djadi kundjuŋu, kanjujo:na, Wa laiburu pənjaninnənja i:dja indja irəŋunbalundjiri.

⁷² Maiirgi:r Kum tjlenda puŋara jero:l kundjuŋu. Peter ni: kungənjurula ənəla-ənəla Jesu geŋunənja, Puŋara tjlenda wali wa jero:l puŋgen ənəri, tjarunjuri pitja ənunjariiara. Wuno:murum ge ni: kānjurula, wola kundjuŋu.

15

¹ Maiirgi:r Kum məməŋgunu ardenaiuri dadjurd kāria, mababaia nənja, wiri:wiri ənəria kuda:, karwadeja ardarawaia, kubərwadeju, Jesu murd kauerəmən, kauerənjurula, Pilate kauerənino:lanənja.

² Pilate burkai kaiəbuna, Ko:ru ənunaiuru Jew arkanənja? Aua kaio:lbala, kundjuŋanənja, Kundjaluiri.

³ Ardenaiuri dadjurd kāria de kubərwunanənja darawa.

⁴ Pilate tjiile burkai kaiəbuna, kundjuŋiri, Nundju kari wa pandjio:lbən? Wai, tjarun nənənja wuna de ənunjumbərwu?

⁵ O! Jesu tjiile wa pənjaio:lbənja; gewunja Pilate rangari kenja.

⁶ Mənəria kurijau burəŋgai iŋgəməjerida arka nənja iarun bur iŋgəni:neri, aua iŋgadıauwuna.

⁷ Iarun kānina iŋgarimieno Barabbas, murd iŋgəmieno arka nənja bəri əŋgaiəndieno, i:dja bəri əŋgaiəndieno bəda əŋganbərwuna.

⁸ Pelengəraia pai kadina wunmanbali burkai kauerəbuna ge kədjino genənəngoririda.

⁹ Pilate kandjo:lbala, Burəŋgai imnəjamnəri kuri:ara Inaiuri Jew arkanənja?

¹⁰ Gewunja laiburu kānina muŋjur kunja ardenaiuri dadjurd kāria iŋgadino:la.

¹¹ O! Ardenaiuri dadjurd kāria kanbədjurujuro:na pelengəraia, aua Barabbas burəŋgai iŋgəmənəngori.

¹² Pilate tjiile kandjo:lbala kundjuŋanəngori, Nənji ge kuŋenənja irəŋundim Inaiuri Jew Arkanənja?

¹³ Arka njele jero:l kubədjuŋ, Wongaia nənja ande.

¹⁴ Pilate kundjuŋanəngori, Aŋjudja kunja, nənənja woru kundjuŋu? Djenbenjuru jero:l kubədjuŋ, Wongaia nənja ande.

¹⁵ Pilate korega kundjuŋu pelengəraia jedji əŋgano: wunja, Barabbas burəŋgai kāmənənəngori, Jesu kanino:la, wodpilia iŋgaio:rala, wongaia wunja.

¹⁶ Mələni' ənəria kaielwa kauerənjurula maiarū ənuru Praetorium; mələni' ənəria ardarawaia ai kanbərwu.

¹⁷ Wobi tubudubulja tai kaueri; imərulja wonəndja ənəria paio iŋgarwuna, tai kaueri:.

¹⁸ Wunmanbali wulma kubədjuŋanənja, Imlaranjaia Inaiuri Jew arkanənja.

¹⁹ Imri: ənoiil kubədjuŋanənja ki:lbən njiniŋe, tjipta: kauero:na, lənəgu-lənəgudja kubədəŋanənja.

²⁰ Wuno:murum umbili iŋgadbaŋ, wobi tubudubulja bura: kauerəmənənja, wobi anənja mandjia tai kaueri:la. Kaielwa kauerənjurul wongaia nanja iŋgarkənde wunja.

²¹ Kauerandju iaruŋ tjanai ingeneri, Simon Cyrene ḥara, Alexander a Rufus iranqangandu, ingeñeru wunja wongaia mano: kaueru wunja.

²² Kauerajural təmbium maninja Golgotha, ge jaka wali kaluien, Təmbium pəndju ḥarim.

²³ Tjami kadinanqan wine luku-lukur ḥara myrrh nənja, aua wa pəngamenja.

²⁴ Wongaia nənja kauerande, wobi anqangai wolara kaueralgara, kubədjabuneri arka wunja, ḥani anqam kubədjuniri.

²⁵ Məməqunu lewara kunina, wongaia nənja kauerandeju.

²⁶ Wiri-wiri de nari kauri wiri-wiri kumbi:na, INAIURI JEW ARKANQAN.

²⁷ Aua nənja wongaia nənja lulun ḥarandu kauerandeñandu, iakara worawerdum maninja, iakara mamaui maninja.

²⁸ Mili-mili ko:rug kamien, gejiri, Aua dulu: kaujiena arworia nənja.

²⁹ Arka tjanaj ḥeñgeri jau kubədjuñanqan, adibri: wona-wona kubədjuñiri, kubəluleri, A, ḥundju dadjurd ḥarim məndjəqunməndjuiri, lewara tjarunjuri wondi məndjəqunbu,

³⁰ Pəməndulbaie, wongai' i dəgu jeri bowal.

³¹ Ge kədjinu ardenaiuri dadjurd ḥaria arge wurura umbili ingadbən, wiri-wiri ḥaria kuda:, kubədjuñ, Atjakekəria kanmunduibəla, aue wurura kədjinba pəngəmündulbain.

³² Christ, Inaiuri Israel, jeri kauwenja weni wongai' i dəgu, arkanindj wunja, wa pərkudjaran. Auandu wongaia nənja aua nənja inqandienandu jau kundjuñanqangandu.

³³ Njileñgarinj njiñqanina, wundugum mənina təmbium mararawam maninja jaləñgaru nñini.

³⁴ Jaləñgarujau Jesu ḥala-ḥala daraiu jero:l kundjuñu, Eloi, Eloi, lama sabachthani? Ge jaka wali kaluien, God ḥaiananqan, God ḥaiananqan, ḥejudja kunja tjanidjewela?

³⁵ Atjakekəria ma ḥejgauwelgenjiri, ḥuru ḥejgənina, kubədjuñ, Wai, Elijah ai ko:jiri.

³⁶ Iaruj tjarı kumən, irgem maiawora kudam kəlabu kundjuñu, ki:lñgu nənja kujqandenu, ḥəno:na djo: wunja, kundjuñu, Kəninja, adjenindj Elijah ḥəməba inqengal jeri inqaiab wunja.

³⁷ Jesu ḥala-ḥala daraiu jero:l kundjuñu, injandj wudi kenja.

³⁸ Jarala dadjurd ḥarim manaiudba nənja dalar keja karən i dəgu waiud' djini.

³⁹ Wuno:murum centurion, məndjo:ri inqauwelgenjiri, məra inqo:na wurunqəgowu injandj wudi inqena, kundjuñu, Nidji idja God İnko:lu kənina.

⁴⁰ Wonjaia kuda: kadineri bəwora kaueranindjəneri, arka nənja Mary Magdalena, Mary karanqangandinja James pidi:ndja a Joses, Salome kudanja;

⁴¹ Arka wuno:murum Galilee nənja inqənineri, inqadbalando:neri, inqadawodjuñeri; wonjaia ardaraawaia atjakekəria, aua nənja Jerusalem ḥuru pai ḥejqaninal.

⁴² Kəlekəlem njingənina, Wunamanjiau, ge jaka wali lewara kauurle Sabbath,

⁴³ Keñgunal Joseph Arimathea ḥara, kauadeja joimaləndja aua kuda: bəndaia God anqangā kanqanjiro:na; dərəngu dəra keñanjuru Pilate ḥuru, kəniauwuna durgu Jesu.

⁴⁴ Pilate rəngəri keja ḥəməba gole wuna debəra inqena; ai inqo:neri centurion, burkai kaiəbuna, ḥəməba ḥənqənjiau ḥənə debəra inqena.

⁴⁵ Wuno:murum ḥuru inqənjerula centurion nənja, durgu Joseph ḥəno:na.

⁴⁶ Aua wobi dəda ḥara kəmərən, jeri inqaiabuna, wobi dəda ḥara nənja murdbə kumən, kandeu kənmenma nənja, kaiug nənja dur mənqauwi:na; kaiug ruluba kujqanjurulal kənmenma maiamundum maninja.

⁴⁷ Mary Magdalena a Mary Joses karanqangənja məra mo:nandu ma we inqandien.

16

¹ Sabbath wundur kəniñaiena, Mary Magdalena a Mary James karanqangənja a Salome arkəniñəria kanbədburən, ḥeñgeral kunja, inqadjam wunja.

² Alinqari wundugum manma lewara kauurle, kənmenma mənqədburkal, məraqunja bəri njingənina.

³ Arge wurura kubədjuñiri, Añguja ruluba kujqanjurunəri kaiug kənmenma maiamundu' nənja?

⁴ Kale ḥənqən, məra kanbərwu kaiug gole ruluba kaujiena; daraiu djenbeñeru kunina.

⁵ Kənmenma dəra ḥeñgerunal, alqunja məra kauero:na worawerdum maninja atjə inqənineri, wobi iroroi tai inqənijaiena; rangəri karija.

⁶ Aua kundjunañgori, Rəngəri pinjiriiri, Jesu Nazareth ɳära kərəñanjiro:jiri, won-gaia nənja iñgandien; bəri kənina, ɳuru kauiak; maranindj təmbium ma we iñgarkandenu.

⁷ Njiriuri, wurinəñgori inalalaia Peter kuda:, Njidbənnəqəle ɳuru keñanjuru Galilee ɳuru; ma pitja məra irewu, kədjinu geñanuri.

⁸ Dənde kariñanjuru, kanmenma i dəgu palja njiminuri; gewunja djedjerawa ɳäria, rəngəri njiniñaienuri; kari wa punjadji:njanəñgorj, njinggo: lgunenjuri.

⁹ Wuno:murum bəri ɳəqanina aliñari lewara kauurle, Mary Magdalena njəñgurlenja məra kauwi:nanəñga, njingge i dədj agulaia ɳəñjalja wai anqaiqburanəñga.

¹⁰ Njəñga njenanjuru, arka aua nənja ɳəqanineri kundjunəñgori, iñgademaleri, wola:wuri ɳəqanineri.

¹¹ Arge, wuno:murum ɳuru ɳəqanina aua iedjer iñgəñinaiena, mara iñgauwi:nanəñga, kubərkudjarala.

¹² Wuna pale dij:ɳuru məra kauwi:nanəñgandu, wudawa iñgeñandiri, bundul' kuru.

¹³ Auandu keñanjurandu, atjəkekəria kundjunəñgoriandu; arka kauerəñjudjaralandu.

¹⁴ Pəlejau mara kauwi:nanəñgori eleven, (annennəlja), arge wurura, atjə ɳəgauwoneri mindjəl kunja, jau kangəñjurula arge karkudjarala, argulum burudum, ɳəñganbərkudjarala məra iñgarwuna pəlejau bəri ɳəqanina.

¹⁵ Kundjunəñgori, Njidjurli bəndala daraiu ɳuru, wələnu-wunia wurinəñgori ardarawaiwa wondi ɳəgauwi:naia.

¹⁶ Aua wa pəngəñjudjarən ɳäri, baptize iñgəñinaiena, pitja emundulbaie; aua iñgəñjudjura pitja wure ewi.

¹⁷ Wuna umiimbaie pitja pəramalando: arge wa punjarkudjarən; ɳəñjumba nənja agulaia pitja wai ɳəñbərə:, ɳəñbula iñjunəli njiniñge pitja pəralu;

¹⁸ Pəməlinja pitja təjərawəd ɳəñbərəm, debəd kari ɳəməba djo: ɳəngeña wa bəda pənbərəwun; adbəramareja ardo:ri pitja ɳəñbərəməndana, arge Abdulugu pitja arəñiniae.

¹⁹ Gejau Inaiuri Jesu, pəle kalulanəñgori, ɬəndjo:l kuru kañuriena, God worawerdu maninja atjə kauwona.

²⁰ Arka kariñanjuru, maiagekərim maninja ardi:um kubəluleri, Inaiuri arka nənja ɳuna kənineri, ɳəla-ɳəla birem-bire kunjandjuna umiimbaie njiniñge kəmalando:neri. Amen.

WULLUNNU-WUNIA LUKE NUNYA

PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY 1943.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up by Adelaide University Committee for Australian languages:

VOWELS:

- : indicates long vowel
- a as in father
- ä as in cat
- å as u in cut
- e as in red
- i as in fit, ravine
- o as in dot,
- o: as in law
- ö as in bone
- u as in full, rule

DIPHTHONGS:

- ai as in aisle
- au as ow in cow
- ei as in rein
- oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of English consonantal y, as German ja.
 ñ the nasal ng as in sing.

¹ Gewunja ardarawaia ardo:ri nänja kauerä-mäŋ wiri-wiri wunja bäre-bäre ge äri
 nänja wa pijnerkudjaräñ näri,

² Kädjini qänjumbädingo:la wundjanuru i dägu ädäŋädjaie arkunina näla-näla
 njerkundjuñu,

³ Wunja mära kumbinara näiu kuda:, wunbir-iau darawa kunaŋmalando:na, namulu-
 lum tjaŋäman-ma wiri-wiri qänjundjunu, Theophile nunia,

⁴ Laiburu nünjunun nidji näla-näla wunja qänjuniingündienia.

⁵ Käniña Herod inaiurijau Jüdaea nära iärun dadjurd-nära injumba Zacharias, Abijah
 nära, mäŋ-qänqanqanja Aaron pämämaränaŋgaiä närinja, nänjumba Elizabeth.

⁶ Mirinjandu inia käniñandu männäle God, keñ-andiri näla-näla God anäŋga darawa
 nänja iwork-andu ñuru-ñuru.

⁷ Wonaŋlänj ino:randu, gewunja Elizabeth njanqundinja njinina, mirinjandu maba-
 bandu.

⁸ Ge kuniŋaiena, wäli aua dadjurd näri gen-eri inaruba nänja männäle God,

⁹ Kädjini dadjurd-nära genirida, aua nänja kumbana ñuru inqaním duru kämnji:
 wunja wuno:murum ingeña ñuru dadjurd-kärim ñuru Inaiuri anqangam,

¹⁰ Pelenqäraia ardarawaia worumbaia dadjurd kubädjuñiri dände inqanimiau.

¹¹ Mära kauwi:nananga wäläñära Inaiuri anäŋga, kaelgenjiri worawerdum man-
 inja altar inqani' ñärim.

¹² Wuno:murum mära ingo:na Zacharias ko:lgunala, luren kumäŋ.

¹³ Wäläñära kundjunjanqanja, Punjungulgunejiri, Zacharias, gewunja nad ind-
 jaŋunmäŋ nuru kunjanjuriena, mäŋqanja Elizabeth ibaanja pitja bäre ejändänu,
 injumba pitja tjerim John.

¹⁴ Pitja tjukul indjanana, jedji ñunjowa, ardarawaia pitja tjukul ewuranana kuli:n
 ingalelwona.

¹⁵ Gewunja aua pitja inaiuri enu männäle Inaiuri; wine, djo: näri wundjilwora
 kädjinba djo: pängenäŋ, pitja kälabu eni: Inandj Mämaia nänja karanqanqanja
 njanjulum i dagam.

¹⁶ Ardarawaia änjo:lo:lia Israel pitja wolai änjiab Inaiuri God arkanqanja ñuru.

¹⁷ Aua pitja ejeñuru imijum männäle inandj nänja, iurulba nänja Elijah anäŋga,
 wolai wunja arkaui iraraia arkanqanja woŋalaläŋuña ñuru, arka wa ñuru paueranjurun
 näria ardi:u'ñäri nuru tjaŋänjuria arkanqanja ñuru, brar kunja worumba ardamanja
 änjanunjanqanja Inaiuri.

¹⁸ Zacharias kundjunjanqanja wäläñära, Närunqangowu wuna pitja laiburu ñenu?
 Gewunja näiu maba ñänuñ, mäŋganja mabäŋja.

¹⁹ Wälannjära kaio:lbäla kundjujanänga, Naiu Gabriel nänun, nännjumbalgenu imanjanjaleñuru God, nänjanjawienal nänjulunu wunja wälänu wunia wuna nängajuraldu wunja;

²⁰ Wai, nündjamugu pitja nünjanu, kädjinba pindjalun lewara njini wuna känjaien, gewunja näla-näla naijanänga kundjanjudjaralara, wuna pitja korug njämie tjädamiau.

²¹ Pelengäraia kauerananaleri Zacharias, rän gäri karija aua maranu dadjurdkärim maninja inqänineri.

²² Wuno:murum ba inqengunal kädjinba pungalunjanängori, mära kauero:na aua mära ängö:na ardidjeja, dadjurdkärim maninja; aua marali mo:nanängori, iamidj atja känineri.

²³ Ge kuniñaiena, wuno:murum ko:rug kämienä gejau aua genjiri, keñanjuru maiarum ananga' nju.

²⁴ Pale wuna Elizabeth manjanänganja mänduwanja njinina, njinge nündju-nündju njindjalgiena kunjila innälja, kundjuñiri,

²⁵ Wünmängowu Inaiuri kundjuñara wuno:murum nänjunindjäja edbrai naijanänga kundjabunara wunja i:dja nänja.

²⁶ Kunjila iakärajau wälannjära Gabriel känjanawienä God idagu malaiinde' nju Galilee nänja manumba Nazareth,

²⁷ Njimbäridja nänja tjauien njiinqäninjaiena i:dja nänja injumba Joseph, David nära, njinge njimbäridja nänjumba Mary.

²⁸ Njängamurkalal kundjuñu, Njimlaranjaienja, tjukul närinja, Inaiuri nündju nänja känun.

²⁹ Näla-näla ge nänja ilala njinina, njiniäkamanma kundjuñu, Nänänga wulmai wuna?

³⁰ Wälän-nära kundjujanänga, Punjungulgunejiri, Mary, gewunja God tjukul njunanala.

³¹ Wai, mänduwa pitja nünjanu, ibo:lidj pitja kuli:n indjo, injumba pitja tjerim Jesu.

³² Pitja inaiuri enu, pitja erimie Karan-nära mandj Inko:lu, Inaiuri God pitja eno: imala' kärim David iranänga anängäm.

³³ Aua pitja inaiuri enu Jacob näria nänja kädjinma, bändaia anänga kädjinba kui punjaninjaien.

³⁴ Mary kundjujanänga wälän-nära, Närunangowu wuna pitja nänju, gewunja i:dja wa laiburu pänjanin-nänja?

³⁵ Wälän-nära njindjo:lbäla, kundjujanänga, Inandj Mamaia pitja bud nüno:, wundjurulu Karan-nära mandj anänga pitja djedba mewandjunu; gewunja kuda: aua mamaia nära ingelelwu nündju nänja pitja erimie God Inko:lu.

³⁶ Wai, Elizabeth nawanja nündjanänga kuda: ibanänga mänduwa njinun, mabänja njinganun, weni pula: jau nänja nänja njängarimienä njängundinja.

³⁷ Gewunja näla-näla kari God anänga wundjurulu wuno:ra kädjinba punganin.

³⁸ Mary kundjunu, Wai, njinawodjenja Inai-uri anänganja; naiu nänja kuniñja näla-näla nündjunanänga nänja. Gejau wälän-nära njindjändiela.

³⁹ Gejau Mary bärri njinina njimurkala nju kurorandu nju maiirgi:rkum malaiin-deñ Jüda nju.

⁴⁰ Maiaru' nju dära njena Zacharias anängäm, wulmai kundjuña-nänja Elizabeth.

⁴¹ Ge kuniñaiena, wuno:murum Elizabeth nju njiinganjula wulmai Mary gejunañga, ianda mänduwanja njänganänga djuwad känina, Elizabeth kälabu njini:na Inandj Mamaia nänja.

⁴² Njänga jero:k kundjuñu, näla-näla daraiu njinjenge kulula, Nündju tjukul närinja wonja nänja, tjukul nära kurab nündju mänduwa.

⁴³ Näru wuna häu nänja, karanänganja Inaiuri naijanänga njänjumurkala?

⁴⁴ Gewunja, wai, ge-i-di-dägu, näla-näla wulmai nündjanänga nänj:um maninja känina, ianda naiu mänduwa djuwad känina tjukul wunja.

⁴⁵ Tjukul närinja nänja wa pänganjudärenja, gewunja pitja ko:rug njämie kaluien-anänga Inaiuri nänja.

⁴⁶ Mary kundjuñu,

Nänjuma Inaiuri inaiur' Käjanndju,

⁴⁷ Njänandj tjukul käninaienä God naiu käremada nänja;

⁴⁸ Gewunja aua njinindjäja njimbäldjinja njinawodjenja anjanganja;

Gewunja wai, pale nänja worumbaia ardarárawaia naiu tjukul närinja pitja njänbararim;

⁴⁹ Gewunja iurulba nära wunaiuru kundju-nära;

Mama:injumba.

50 Wundjeriwie anan̄ga kunuj worumba nānja worumbā njini arka īngarkugunuleri.

51 Wundjurulu alum njiniñgem kanmiimbuna; Papa: ḥār̄ia t̄jauala: kandjāndala ni: wunja ardi:um maninja.

52 Ardilwora adbälakarim i dägam wai kandjābuna,
Arwāl̄haia brai kanji:la.

53 Baia ḥār̄ia barui kano:na ardinia njiningeja; Tjiniria ardo:reja kanjanawuna.

54 Inawodjieja Israel kānawodjaya, Wundjeriwie anan̄ga ni: kañurula,

55 (Kādjinu kalulanq̄gori iraraia ḥarkanq̄gaia)

Abraham ḥango:lo:lia kuda: kādjimna.

56 Mary nānja nānja atjā njinina kunjila iārunjuri, djo:li njininal maiarum nān̄ganq̄gam.

57 Gejau Elizabeth nānja ko:rug kumienna kuli:n kunja; ibānān bari kaiq̄ndala.

58 Njinge wururia nāwawaia kuda: nuru kadina Inaiuri wundjeriwie wunaiuru kundjuñanq̄ga; t̄jukul kadina nān̄ga nānja.

59 Ge kuniñaiena, pale lewāra wunn̄alu, kariñgunal ianda dur kunja, īngadimenja Zacharias iran̄ga īngajumbura.

60 Karanq̄ganja kandjo:lbaña kundjuñu, Kari; pitja erimie John.

61 Kubadjunananga, I:dja kah nawawaia nanja wa pangarimien inumba wuna.

62 Irananga nunuin kadinananga narunangowu ingarim.

63 Aua burkai kandjabuna mili-mili wunja, wiri-wiri kundjunu, Inumba John. Ardarawaiā rangari karina.

64 Maiirgi:rkum iamundu pälkar kumienna, anbula, kulula, God ko:do:dala.

65 Arge wururia karkulgūnena, kurorandu darawa Judea nanja nala-nala wuna darawa n̄jaaul-n̄jaaul kuniñaiena.

66 Ardarawaiā nuru karkanurulaia kubadban ardi:um maninja, kubadjuniri, Anudja kara ianda indja pitja enu? Gewunja Inaiuri ino:ri aua nanja kunina.

67 Irananga Zacharias kalabu kani:na Inandj Mamaia nanja, t̄jo:lba kundjunu, kundjuniri,

68 T̄jukul nara Inaiuri God Israel ananga; Gewunja mia kanmurkalal worumba anangaiā, burangai kandjabuna,

69 T̄jirimbirinja umundulbaie narinj a bari n̄jindjandalanari
Inko:lu David naria nanja.

70 (Kādjinu kalula ardjamundu nanja t̄jo:lbadāia mamaia ardindiria anangaiā.)

71 Umundulbaie ardaurgundj narkananga nanja, ardo:ri nanja ardarawaiā narkubarkundjuru;

72 Wundjeriwie kandju wunja iraraia narkananga nanja,

Ni: kanuru wunja t̄jauaien mama: ananga;

73 T̄jauaien genunanga iraia narkananga Abraham,

74 Narkuno: wunja, ardaurgundj ardo:ri nanja nadbundulbaienu,

Luren kari arkunawod jenja,

75 Mama: nānja, t̄jādājuru nānja, imānq̄ale njuru ḥādqedjera ḥarkunuñiau.

76 Jau, n̄ndju, iānda, pitja n̄njerimie t̄jo:lbaña Karanq̄-ḥāra mandj anan̄ga; Gewunja pitja n̄njeju Inaiuri iminjum imānq̄ale njuru t̄juwalja anan̄gaia brar kunja;

77 Worumba anan̄gaia laiburu q̄ndjano: wunja' umundulbaie

Umara arkanq̄a wai kunja,

78 Wundjeriwie God ḥarkanq̄ga wunja,

Wuna nānja purangurangunu karān̄ ḡlp kajmnjengunalq̄ari,

79 Lei ḥango: wunja arge wundugum maninja atjā ḥāq̄gnñjiri, djedba debāra ḥāri nān̄ja;

Nādjerdu kaielgurungu wunja kalumba jamulili ḥāra njuru.

80 Iānd a kauwongenja, inandj birem-bire kāniñaiena, bundul' dānja kanineri gejau njini īngamiimbienanq̄gori Israel.

2

1 Gejau kuniñaiena, ḥāla-ḥāla Caesar Augustus anan̄ga kunjanjuru bāndaia daraiu wiri-wiri kumbi:nja.

2 Wuna wiri-wiri kaurle kunina Cyrenius inaiuri īngaq̄ma Syria nānja.

3 Ardarawaiā kariñjuru wiri-wiri ḥāq̄gauwi:nu wunja, iārundjāruñ malaiindem anan̄ga' njuru.

4 Joseph kuda: pai kānina Galilee ḡlp malaiindem Nazareth ḡlp Judea njuru malaiindem David ḥāri' njuru māñq̄rimienju Bethlehem, gewunja David ḥāra aua madeja,

⁵ Wiri-wiri iŋgauwi:nu Mary māŋgānāŋganja nānja, mānduwa: njiŋgānineri.

⁶ Ge kuniŋaiena, wāli ma iŋgāninandu, ko:rug kumiéna nānja kuli:n kunja,

⁷ Bari kaiāndala ibānān iwluga, wobi murd kāmān, kandeñu buluman maia nārim maninja, gewunja balaium maui maiarum maninja auandu wunja.

⁸ Gejau kukundja nāria kadina tāmbium ma nānja, duiba kariñeri, wiri-naria kanbalidjānjeri wulo:lum.

⁹ Wālān-nāra Inaiuri amānja kauwelgenja arkānāŋedba, pālemba Inaiuri anānja wo:ri kanbuner, djenbenjur karkulguneri.

¹⁰ Wālān-nāra kundjuŋnāŋgori, Pinjirgulgunejiri, gewunja wai, wālānu wunia kūnāŋjuralduri, tjukul nāri djenbenjur, worumbaia ardarawaiā pitja njiŋunāŋgori.

¹¹ Gewunja njiri nānja weni kuli:n kauwona Kāremada, aiąkāwali Christ Inaiuri, malaiindem David nārim maninja.

¹² Wuna umiimbaienuri, iānda pitja māra irewu wobi nānja murd iŋgāmieu, buluman maia nārim maninja iŋgāndieu.

¹³ Maiirgi:rkum wālān-nāra nānja kadina pelengāraia mālani' nāria ąndjo:l' kāria, God kauero:do:daleri, kubādjuñiri,

¹⁴ Pālemba God nānja karān nānja, kabālba nānja jāmulili nāri, i:dja wunianāŋgori.

¹⁵ Ge kuniŋaiena, wuno:murum wālān-nāria ąnganbādjuñdiwela ąndjo:l' kuru, kukundja nāria kubālula arge wururu, Bethlehem ko:ru madburka, worenindj wuna ko:rug kāmān, wuna Inaiuri laiburu nārkungāndjuna.

¹⁶ Pālja māninal, Mary māra njimbārwuna a Joseph a lānda we iŋgauwoneri buluman maia nārim maninja.

¹⁷ Wuno:murum māra karwuna laiburu kanbārkāndjuna nāla-nāla wunja kaluien-anāŋgori iānda indja wunja.

¹⁸ Ardarawaiā nāru ąngānina rāngāri kariñja ge kaluienanāŋgori kukundja nāria nānja.

¹⁹ Mary nāla-nāla wuna darawa kūnāŋjurula, ni: kūnāŋjurula njini:um maninja.

²⁰ Gejau kukundja nāria djo:li kadina, pālemba nāra iŋgarkandjuna God, iŋgarko:do:dala darawa wunja nāru ąngānina, māra karwuna, kādjīnu kaluien-anāŋgori.

²¹ Wuno:murum lewara wunnēnāļlu ko:rug kāmienā iānda dur kunja, iŋumba kundiñaiena Jesu, iŋgārimaiena wālān-nāra nānja wāli pāŋgāninja njiŋulum maninja.

²² Wuno:murum lewāra ko:rug kāmienā nānja rar kunja nāla-nāla nānja Moses anānja, kānūrulalāndu Jerusalem maninja Inaiuri tājmi iŋgānūnāŋgāndu wunja.

²³ Kādjīnu wiri-wiri kauwi:nu nāla-nāla nānja Inaiuri anānja, Ardarawaiā auauāndjia arwulgulguja pitja ararimie mamaia Inaiuri nānja,

²⁴ Mama: nāri tājmi wunja kākādjīnu kaluienā nāla-nāla nānja Inaiuri anānja, kulkulkoiandu, O! wuarandu kauauilandu.

²⁵ Gejau wai, i:dja kānina Jerusalem maninja iŋumba Simeon, i:dja aia iāduñuru, inia kānina, kuna:naleri jāmbula nāri Israel arkanāŋja, Iñāndj Mamaia kāninanāŋja.

²⁶ Kumiimbaienānāŋja Iñāndj Mamaia nānja aua kādjīnba debāra pāŋgeñān wāli māra pāŋgo:nja nāri Christ Inaiuri anānja.

²⁷ Aua keñgūnal Iñāndj nānja dadjurdkārim maninja; wuno:murum inenaiurgāndu iānda Jesu iŋgāŋjurulalāndu gejūnāŋgāndu kādjūnirida nāla-nāla nānja,

²⁸ Gejau aua nāri kāmān, wunia kulanānāŋja God, kundjuñu,

²⁹ Weni, Inaiuri, inawodjieja nāndjanānāŋja abi:lu nāri keñenjanjuru, nāla-nāla nāndjanānāŋja nānja;

³⁰ Gewunja nāmbula māra kujo:na umundulbaie nāndjanānāŋja,

³¹ Ge wunamanja tjuŋungāndjuna abāññāle nāru worumbaia ardarawaiā adbiñum;

³² Marāma worumbaia ąnjāmiimbu wunja Worumba nāndjanānāŋja Israel pālemba arkanāŋja.

³³ Irañānāŋja a karanānāŋganja rāngāri keñandu ge kaluiena aua wunja;

³⁴ Simeon pali ko:nandu, kundjuŋnānāŋja Mary karanānāŋganja, Wai indja kandieju ąngauwona wunja, pai kunja ardarawaiā Israel nānja, umiimbaie wunja pitja njalie nānda wunja.

³⁵ Jau, kuldjuru nānnāndj nāndjanānāŋgamandj pitja dad njenu; gewunja ni: ardi:um mararawam maninja pitja ńjamāimbaie.

³⁶ Tjo:lbādinja njinineri Anna, Phanuel pamarānāŋganja, worumba Asher nārinja, maba manja, kulanānāŋja nānja njinina tjuāñdba mānālb pānān pālejau,

³⁷ Njimauarinja njinineri tjuāñdba eighty-four, (djenbenjur), dadjurdkārim wa pāmāiāndiwenja, lunjgudja njiŋgānineri, njiŋgāiamindji:njiri, dadjurd genjeri, wundugum, lewārajau.

³⁸ Ge-i-di-dagu njenjunal, God ko:lbo:na, kundjuju aua wunja ardarawaiananqgori umundulbaie Jerusale' ḥari ka:da:neri.

³⁹ Wuno:murum ko:rug kāmānandu darawa ḥala-ḥala nānja Inaiuri anānja, djo:li kāninalgāndu Galilee nānja malaiindem anānqgandam Nazareth.

⁴⁰ Iānda kauwongenja, dārāngu īngānina, ini:u'ḥara, God jedji kauwonanānja.

⁴¹ Keñajurandu inenaiurgāndu tjaudba kādjinma Jerusale' ḥuru mānjarī Wukiau ḥuru.

⁴² Wuno:murum aua wii:la īngānina, pai kāninandu mānjarī genjandirida;

⁴³ Wuno:murum ko:rug kāmānandu, wāli djo:li īngāninalgāndu, Jesu wii:la pale atjā kānineri Jerusalem maninja; inenaiurgāndu wa laiburu pānqānijandu.

⁴⁴ Aua pelengaraia pulāgori nānja ḥali kundjuṇandu, tjaunuiau keñajurandu kalumba nanja, kānjanjiro:nandu arge wurura nānja a laiburia nānja.

⁴⁵ Wa mara pānqo:nandu ḥari, djo:li kāninalgāndu Jerusalem, īngānjanjiro:wandu.

⁴⁶ Ge kūnijaiena, pale lewāra tjaunuuri, mara ko:nandu dadjurdkārim maninja, atjā īngānineri pulāgori adiñgundieja nānja, ḥuru āngānuruleri, burkaiba āngāiabuneri.

⁴⁷ Rāngāri karija ardarawaia ḥuru īngarkānuruleri aua ini:u' ḥari āngāio:lbāla.

⁴⁸ Wuno:murum māra īnqo:nandu rāngāri keñandu, kāranānqānja kundjuṇanānja, Ibaia, ānjudjakunja wuruṇānqōwū kundji:unjunjārendu? Wai, iro:lidj ḥaiu kuda: ḥunbākānjiro:nandiri pakul ḥādinānandiri.

⁴⁹ Aua kundjuṇanānqāndu, Ānjudjakunja tjařānjanjiro:nandiri? Wawu laiburu pīnjidinjandiri naiu pānqānīn Iraia ḥāianānja ḥari?

⁵⁰ Auandu wa pūnqānenenjandu ḥarunānqōwū gejūnānqāndu.

⁵¹ Jeri kauwona auandu nānja, Nazareth mamurkalal; ḥuru kānurulandiri; kāranānqānja ḥala-ḥala wuna darawa njini:um maninja kungānuruleri.

⁵² Jesu kauwogenjanānjeri ini:u' ḥara, īnānba nānja, jedji karwonanānja God, i:dja kuda:.

3

¹ Tiberias Caesar inaiuri-jau, Pontius Pilate inaiuri Judaea nanja, Herod inaiuri Galilee nānja, Philip ḥāwanānja inaiuri Iturea, tāmbium Trachonitis nānja, Lysanias inaiuri Abilene nānja,

² Annas a Caiaphas inaiurgāndu dadjurđārandu, ḥala-ḥala God anānja kūnānqunaldaga John Zacharias īnko:lu bundul' dānja.

³ Aua mamurkalal tāmbium mararawum wo:ri mo:neri Jordan, ardi:um kululeri baptism kuluṇān kunja, umāra wai wunja;

⁴ Kādjinu wiri-wiri kauwi:nu mili-mili nānja ḥala-ḥala Isaiah tjo:lbāda anānja, ḥala-ḥala īarun jero:ol gejiri bundul' dānja, Brar wuriṇuru kalumba Inaiuri anānja, Tjuwālja anānqāia tjađānuru arandjunuru;

⁵ Mānjaraim mararawum kālabu pitja meninjāie,

Talāmbar, kurandu darawa, waiuru pitja njaninjāie;

Wunkoli-koli tjađānuru pitja njanu, Arkwiangaia kalumba wongālālum pitja arānu,

⁶ Arwiliria ardarawaia umundulbaie God anānja pitja māra pāro:.

⁷ Gewunja kundjuṇanānqgori pelengaraia īngadburkālal baptize āngāndjui:nu wunja aua nānja, Njiri kauuilaia kauanja ḥaria, āngūja njiniŋgundāla wuraraiu wundji:la kengal?

⁸ Gewunja bāri iraiānda kurab kuluṇān inia wunja; wa pīriiri njirge wurura nānja, Ari kudai Abraham irai; kūnēnuri God gole bāri pūnqāianda kaiug wuna nānja wōnqālālānu Abraham wunja.

⁹ Weni ḥādjura kāndieju ḥuwonu wondubā nānja; gewunja ḥuwonu darawa kurab inia wa bāri pānqāiandān ḥari, dur kumbi:nu, wā' nānja kundjābienu.

¹⁰ Gejau pelengaraia burkai kaueriābuna, kubādjunjiri, Nani kundjedju?

¹¹ Aua kāndjo:lbāla, kundjuṇanānqgori, Aua wobi īarūnāndu kudai, kāno:nja aua ino:ra, aua mānjarī kudai kādjinu kundji:nja.

¹² Kaiug-ḥaria kuda: kauerāmurkālal baptize āngāndjui:nu wunja, arge kubādjuṇanānja, īniŋgundeja, ḥāni kunjedju?

¹³ Aua kundjuṇanānqgori, Purāmureri tīlenda njiri wunja wiri-wiri kauwi:nu.

¹⁴ Malani' ḥaria kuda: burkai kaueriābuna, kubādjunjiri, Ari kuda: ḥāni kunjedju? Aua kundjuṇanānqgori, I:dja kari kwār pariiri, bāre parañjuriri, lānugu njirkānānja jedji njirwa.

¹⁵ Wōrumbāia ardarawaia īngadananaleri, ardi:āka man ma ni: āngānineri John wunja, ḥāmba aua Christ īngānun;

¹⁶ John kandjo:lbala, kundjuŋanqgori ardarawaia, Naiu ko:ru baptize njinji: agu njiniŋge; O! ken gal iaruŋ ii:lwora man daga nqaiu nqanja, nqaniowu nqanuŋamiri burangai inanjuŋuma irkaļja ierdū nqara anqanja; aua pitja baptize njinji: Injandj Mamaia nqanja, wria' nqanja.

¹⁷ Mqndju' nqara anqanja ino:ri nqanja, maiaŋqrim anqangam pitja rargarim djenbenjeru mewandju, wheat pitja djaruk ema maiarum maninja, bululuk pitja wori nje wia' nqanja kqdjinba puŋgamaren nqari.

¹⁸ Wuniingundie darawa tjqekkeři kululanqgori wqalnu-wunia i:dja nqanja.

¹⁹ O! Herod inaiuri, inqamaiqbienia aua nqanja Herodias wunja nqawanqga mqŋanqanqanja, dara wunja Herod worn kandjuneri,

²⁰ Wuna kuda: kungandenju darawa nqanja, bur ki:la John burkqrim maninja.

²¹ Ge kunina wuno:murum i:dja ardarawaia baptize lqŋqanqaiena, Jesu kuda: baptize inqanqaiena, dadjurd geniri, qndjo:lu palkar kuminea,

²² Jeri kauwonjal Injandj Mamaia injanaba kuluko:ka kqdjindja aua nanja, nala-nqala andjo:l'di dagu kunjanqgunal, Naiu nqunjungu:la, nedura nqanjudjunu, tjkul nqunana.

²³ Jesu nqundju-nqundju pununqgula kqnineri, nqali kuniqaiena Joseph inqo:lu, Heli inqo:lu,

²⁴ Math at inqo:lu, Levi inqo:lu, Melchi inqo:lu, Janna inqo:lu, Joseph inqo:lu,

²⁵ Mattathias inqo:lu, Amos inqo:lu, Naum inqo:lu, Esli inqo:lu, Naggai inqo:lu,

²⁶ Maath inqo:lu, Mattathias inqo:lu, Semein inqo:lu, Josech inqo:lu, Joda inqo:lu,

²⁷ Joanan inqo:lu, Rhesa inqo:lu, Zerubbabel inqo:lu, Shealtiel inqo:lu, Neri inqo:lu,

²⁸ Melchi inqo:lu, Addi inqo:lu, Cosam inqo:lu, Elmadam inqo:lu, Er inqo:lu,

²⁹ Jesus inqo:lu, Eliezer inqo:lu, Jorim inqo:lu, Matthath inqo:lu, Levi inqo:lu,

³⁰ Symeon inqo:lu, Judas inqo:lu, Joseph inqo:lu, Jonam inqo:lu, Eliakim inqo:lu,

³¹ Melea inqo:lu, Menna inqo:lu, Mattatha inqo:lu, Nathan inqo:lu, David inqo:lu,

³² Jesse inqo:lu, Obed inqo:lu, Boaz inqo:lu, Salmon inqo:lu, Nahshon inqo:lu,

³³ Amminadab inqo:lu, Arni inqo:lu, Hezron inqo:lu, Perez inqo:lu, Judah inqo:lu,

³⁴ Jacob inqo:lu, Isaac inqo:lu, Abraham inqo:lu, Terah inqo:lu, Nahor inqo:lu,

³⁵ Serug inqo:lu, Reu inqo:lu, Peleg inqo:lu, Eber inqo:lu, Shelah inqo:lu,

³⁶ Cainan inqo:lu, Arphazad inqo:lu, Shem inqo:lu, Noah inqo:lu, Lamech inqo:lu,

³⁷ Methuselah inqo:lu, Enoch inqo:lu, Jared inqo:lu, Mahalaleel inqo:lu, Cainan inqo:lu,

³⁸ Enos inqo:lu, Seth inqo:lu, Adam inqo:lu, God inqo:lu.

4

¹ Jesu kqlabu inqanqaiena Injandj Mamaia nqanja, djo:li kqnina Jordan alp, kaelgrungi:na Injandj nqanja bundul' kuru.

² Lewara forty (da:ra) ko:ndjui:na agula nqanja. Gejau kari wa mindjål puŋgenjiri; wuno:murum gejau ko:rug kqmaienia, baia ko:na.

³ Agula kundjuŋanqnga, Nundju nqamba God nqunjungula, kaiug wuna minjenqnga ge njini mqŋari nqanu.

⁴ Jesu kaio:lbala, Wiri-wiri kumbi:nu, I:dja iedjer pitja wa pŋqanin mqŋari njinjinge ekamandj, O! nqala-nqala God anqanja darawa njinjinge.

⁵ Pai kajurula, qamimbuma tmbium mararawam bändaia nqanja noa-noa.

⁶ Agula kundjuŋanqnga, Pitja nqunjano: wundjurulu wuna dara, palembe kqanqgam, gewunja kunauwi:nara, aua lai nanjumbunanqnga kajano:;

⁷ Gewunja nqundju nqamba lungudja nqunjunujara, darawa nqundjanqnga pitja nqanu.

⁸ Jesu kaio:lbala kundjuŋanqnga, Wiri-wiri kumbi:nu, Lungudja bñununqnga Inaiuri God nqundjanqnga, auekamandj inawodju.

⁹ Kanjurulal Jerusal' nru, kauwelgendjuna manuri nqanja dadjurdkrim maninja, kundjuŋanqnga, Nundju nqamba God nqunjungula, nunge nqundju-nqundju wai paiabie nquru-i-dagu;

¹⁰ Gewunja wiri-wiri kumbi:nu, Wqalnñaria anqngai aua pitja njenqngori nqundju wunja, nqunbaranindj wunja,

¹¹ Ardo:ri nqanja nqunbaranjuru, madji nqundjerdu kaiugu nqanja duk puŋgam.

¹² Jesu kaio:lbala kundjuŋanqnga, Kuluienu, Pqndjo:ndjuiri God Inaiuri nqundjanqnga.

¹³ Agula, wuno:murum dara wuŋgundjuie ko:rug kqmaŋ, wali kaiqndiwela.

¹⁴ Jesu djo:li kqnina Injandj iurulba nqanja Galilee nqanja: djo:jan kunjanqanru aua wunja tmbium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁵ Kaniŋgundala dadjurdkrim maninja arkanqngam, ko:lbo:wi:na ardarawaia nqanja.

¹⁶ Nazareth mamurkala ma daldja ingauwi:na, kädjinu geñirida, Wunaiuruju dära keñajuru dadjurd-kärim maninja, kauwelgenja ka:lu wunja mili-mili nänja.

¹⁷ Käno:wi manänga mili-mili tjo:lbäda Isaiah anänga, mili-mili pälkar kämaj, inarub mära mo:na ma wiri-wiri kauwi:na,

¹⁸ Inändj Inaiuri anänga ñaiu nänja, Gewunja ñandja:mala wälanu-wunia ardjeja ardi:um ñanñulunängori wunja; Ñanñawuna ardi:um ñanñulunängori burängai bur ñägjaninjiri, Arkumbambilidja kale mangarwu wunja, Kubän-kubän ñaria burängai ñanñuma wunja,

¹⁹ Ardi:um ñanñulu wunja wuniau Inaiuri anänga.

²⁰ Mili-mili tjilibid kämaj, i:dja käno:na, atja kauwona; arkumbula ardaraawia dadjurd-kärim maninja kuni:nidjauwi:nanänga.

²¹ Wun-man-bäli kundjunanängori, Weni ko:rug kumieju wiri-wiri wuna njidi:um maninja.

²² Ardaraawia kadajadhaienanänga, rängari karija ñala-ñala wunia ñari keñunal iamundi i dagu, kubädjun, Wawu indja Joseph inko:lu?

²³ Aua kundjunanängori, Nidji pitja wureluara, bäre-bäre wuna, Bäñmandja, ñundjuñundju pämurdui:, ge ñuru arkunina kañinaiena Capernaum maninja, ñuru kuda: dju kälguwam ñundjanängan maninja.

²⁴ Aua kundjuju, Nidji kujenuri, tjo:lbäda kari wa pängämién kälguwam anängam maninja.

²⁵ O! Nidji kujenuri, Ndjo:ro:rinja njindarawanja njiladinja Elijahjau Israel nänja, wuno: murum andjo:lu bur kañinaiena tjaudbaajau maiaruñurim, kunjila inñalja, moro:do:d njinina djenbenjuru bändaia daraiu nänja;

²⁶ Elijah wa pänganjanawenja ardari' nänja, O! Sarepta nänja ekama, Sidon nänja, woñaiinja ndjo:rinja nänja.

²⁷ Leper ñaria ardaraawia kadina Israel nänja Elisha tjo:lbädajau, atjarunuwa wa panbuduwini:ja, Naaman Syria ñara ekamandj.

²⁸ Ardaraawia ardji:la kauerämäj dadjurdkärim maninja, wuno:murum wuna ñuru ñägjanina.

²⁹ Bari kadina, wai kaueriäbuna malaiindem dande ñuru, kauerielguruñgula wo:ñangali tälämbän ñuru ma malaiindem arkanängam wondi mangauwi:na, wai ingadjäb wunja imri: ñuru.

³⁰ O! aua bulumäñ keña arka nänja, keñanuru.

³¹ Jeri kauwonai Caperناum nänja, malaiindem Galilee nänja. Kaniingundaleri Wunaiuruju;

³² Rängari karija wuniingundie nänja, gewunja nala-ñala anänga wundjurul' kari kuminä.

³³ Dadjurd-kärim maninja i:dja känina inändj agula inuru kudai, jero:l kundjuju, ñala-ñala daraiu,

³⁴ Ai! ñäni kunjedjunu, ñundju Jesu Nazareth ñara? Nunjangunal qandjanunmandju wunja? Laiburu ñanunjanu ñundj' ñanguja, Mamaia God anänga.

³⁵ Jesu kämaiämbuna, kundjuniri, Kämuk bowi:, ba beñgaldäga. Agula ingaiäbuna puläga nänja, be keñunaldäga, wa mareja pungamenja-nänja.

³⁶ Rängari kunjängunaldägori ardaraawia, arge wurura kubäluleri kubädjuniri, Äñjudja ñala-ñala wuna? gewunja wunaiuru nänja, wundjurul' dänja, arkandj arduria kundjunanängori, arka ba kariñgal.

³⁷ Djo:jän aua wunja kunjänganju tälbiuum mararawa' ñuru wo:ri mo:neri.

³⁸ Bäri känina dadjurd-kärim i dagam, dära keñajuru maiaru' ñuru Simon anängam. Simon kurumäñgäñja lädja djenbenuru kundjuniri; burkai kaueriäbuna ñängä wunja.

³⁹ Njindjanäla, lädja kumaiämbuna, wuna njindjandiwela; maiirgi:rkum bari njinina, kanawodjäna.

⁴⁰ Wuno:murum märañunja ñängawoneri, ardaraawia adbäramareja kudai, mareja dji:dji: ñaria, kanbädawungulaldäga; ardaraawia iäruñ-iäruñ ino:ri kanmändanäla, kanmurduña.

⁴¹ Agulaia kuda: ardaraawia ba kariñgunaldägori, jero:l kubädjuniri, kubäluleri, ñundju God ñunñungula. Aua kammaiämbuna, wa pa:ñäjunja ka:ralu wunja, gewunja arka laiburu ñägjanina-nänja aua Christ ingjanina.

⁴² Mämängunu, ba keñunral, keñajuru bun-dul' kuru; pelengäraia kaueranjanjiro:nañuriri, kauerämurkalal; ingarkanenja, aua arka wa pandjändiwenñuru.

⁴³ O! kundjunjanq̄ngori, Malaiindem maikek̄rim maninja wäl̄anu-wunia kuñalunja bändaia wunja God anq̄nga, gewunja nq̄nqawienia.

⁴⁴ Ardi:um kululeri dadjurd-kärarim maninja Judaea nq̄nja.

5

¹ Ge kunina, wuno:murum peleñḡraia aua nq̄nja kudmun inq̄gadjandala nq̄ru karkañuru wunja nq̄la-nq̄la God anq̄nga, aua kauelgenjiri duñjunda agu Gennesaret,

² Mära kumbunandii namändi tjañunandu kumbalḡenjandu duñjunda agu; djaia nq̄ria karinajuru wundj'-i-dagu, net arkanq̄nga kulai kanbärwuneri.

³ Dära kenja namändi tjañun nq̄nja, Simon anq̄nga, burkai kaiq̄buna inq̄genjuru wunja ruluk iraiu kabäl̄b'i dagu. Atja kauwona, peleñḡraia kaniñgundala namändi nq̄nja.

⁴ Wuno:murum ka:luleri wudun genj, aua Simon kundjunjanq̄nga, Njirinjuru tjañali nq̄ru, net njirkaränq̄ga wai araiq̄b arema wunja.

⁵ Simon kaio:lbäla kundjuñu, Inaíuri, wulo:lum mararium kerkärinjiri, kari wa panjädbenja; mia nq̄la-nq̄la nq̄ndj anq̄nga nq̄nja net pitja inq̄aiqb.

⁶ Wuno:murum ge kädjunu, bur kanbäri:la djaia wiri-wiri nq̄ria djenbenjuru; gewunja net arkanq̄ngaia ka:lemi:neri.

⁷ Mara:li marwunanq̄ngori arkanq̄lja namändi tjaq̄kari nq̄nja, aq̄ngengal aq̄nganbädawodju wunja; arka karingunal, namändiandu kälabu kubärkandjuna ge njini pitja jauq̄k kauwenjandu.

⁸ Wuno:murum Simon Peter q̄nindjanya kauwona Jesu ilunju nq̄nja kundjunjiri, Tjañandiwe, gewunja nq̄ai i:dja umära nq̄ri, Inaíuri.

⁹ Gewunja aua ränḡari kenja, ardaraawia aua nq̄nja kuda:, wiri-wiri nq̄ria djaia aq̄nganbädburän.

¹⁰ Ge kädjinu James a John, Zebedee inko:landu, auandu inq̄anq̄lguri Simon nq̄nja. Jesu Simon kundjunjanq̄nga, Punjungulgunejiri, wuna pâle i:dja pitja aq̄ndjameri.

¹¹ Wuno:murum namändi karkañurulal kabalba nq̄nja, darawa kubädbängi:la, kaueramalando:na.

¹² Ge kunina wuno:murum aua malaiindem maiaruñum maninja inq̄ganjineri, wai: i:dja leper nq̄ra iraraia; aua wuno:murum Jesu mära ingo:na, imiqum maninja kauwona kq̄nianuwima, kundjunjiri, Inaíuri, nq̄mba tjuñudju wunja, nq̄ai rargäri tjañandju.

¹³ Aua ino:ri la mamäq̄, kämändanäla, kundjuñiri, Koru dudbäla, kune wunja, rarwu bånu; maiirgi:rkum leprosy kaiq̄ndiwe.

¹⁴ Kundjunjanq̄nga, I:dja kari pinclji:nq̄ngoriri, O! baiunjuru, pâmiimbaienq̄nga dadjurd nq̄ra, tjañi bånu rargäri nq̄nqunina moia, ge Moses genjida, umiimbaie wunja arka nq̄nja.

¹⁵ Mäa kunjajanjuñu djenbenjuru djo:jän aua wunja, djaruk kadbiena peleñḡraia nq̄ru inq̄garkañuru wunja, aq̄ngämurdu: wunja mareja arkanq̄ngai.

¹⁶ Aua keñajanjuñu bundul' kuru, dadjurd kundjuñu.

¹⁷ Tjañuniau kaniñ gundaleri, Pharisia a adiinqundieja nq̄la-nq̄la nq̄ria ma atja kadineri, arka aq̄ngengunal malaiindem mararawum alp Galilee nq̄nja, Judea nq̄nja, Jerusalem maninja; wundjurulu Inaíuri anq̄nga aua nq̄nja kunina aq̄ngämurdu wunja.

¹⁸ Gejau, wai: i:dja mano: kaueranuruleri inarugu nq̄nja i:dja iq̄la inq̄ganina, markandjuro:na inq̄garkañural kunja inq̄garkande imäñqale nq̄ru.

¹⁹ Wuno:murum wa mära pamarwi:nja nq̄runanq̄gowu inq̄garkañural kunja peleñḡraia wunja, pai kadina maiarum malerdu' nq̄ru, jeri kaueriäbuna malerdu' nq̄ru inarugu kuda: puläga nq̄nja imäñqale Jesu.

²⁰ Wuno:murum aua mära aq̄go:na arka wa paueräjudjarenja nq̄ri, kundjuñu, I:dja, umära nq̄ndjananq̄ga wai kundjäbienjanu.

²¹ Wunmanbäli wiri-wiri nq̄ria a Pharisia kubärwadeju, kubädjunjiri, Indja aq̄nguja woru ka:lui? Änguña umära gole wai puägäiaq̄b, God auekamandj?

²² O! Jesu laiburu känina ardi:um maninja, kandjo:lbäla, kundjunjanq̄ngori, Äñudja njidi:um maninja kurawadejiri?

²³ Nq̄nq̄nga wunia man dagu nq̄nq̄lu wunja, Umära nq̄ndjananq̄ga wai kundjäbienjanu, nq̄nq̄lu wunja, Bäri bånu, wudawa baiu?

²⁴ Laiburu njirkunun wunja I:dj' inko:lu wundjurulu kudai kabälba nq̄nja umära wai kunja, kundjunjanq̄nga iq̄la, Kunjenu, bäri bånu, nq̄narugu tjañrawäd minjäm, baiunjuru maiarum nq̄mdjananq̄ga' nq̄ru.

²⁵ Maiirgi:rkum adbäñqale nq̄ru kauwelgenja, tjañrawäd kumäq̄ wuna nq̄nja we inq̄gauwoneri, maiarum anq̄ngam mamurkälañuru, God ko:do:daleri.

²⁶ Ardarawaia ränḡari kariña, God kauero:do:dala, luren kubädbäñjeri, kubädjunjiri, Ränḡari weni mära worwuna.

²⁷ Wuna pālejau kejañuru, māra ko:na kaiugu ḥāra iñumba Levi atja iñgānineri kaiug karim maninja, kundjuñaną̄ŋga, Tjānmalando:.

²⁸ Aua darawa kundjandiwela, bāri kānina, kāmalando:na.

²⁹ Levi maia ardaιur' kangāndjuna aua wunja maiarum aną̄ŋgam maninja; pelenğare djenbenuru kaiugu ḥāria atjākekāria auandu nānja atja kadina.

³⁰ Pharisia, wiri-wiri ḥāria arkaną̄ŋgaia kuda:, inalalaia jau kanbarkajurula, kubādjunirī, Ḥājudja kunja kaiugu ḥāria nānja, arwod' dānja, mindjāl kuriiri, djo: nīrīnīrī?

³¹ Jesu kandjo:lbāla, kundjuñaną̄ŋgori, Adbuludja bānmāndja wa lai pānγawon- nāngori, O! adbāramareja lai kauwonaną̄ŋgori.

³² Wa pānγengunjal ai wunja tjādānuria, O! rworia kulunjan kunja.

³³ Kubādjuñaną̄ŋga, John inalalaia tjile-jile kadjamindjāna, dadjurd kubādjiri, ge kādjīnu Pharisia arkaną̄ŋgaia, O! īnunalalaia mindjāl kubādjiri, djo: kariñiri.

³⁴ Jesu kundjuñaną̄ŋgori, Pānānmoia jalālaną̄ŋgaia, wāli pānānmoia arka nānja iñgānīrī, ko:ru kariamindja?

³⁵ O! lewāra pitja njejengal gejau pānānmoia arka nānja pitja emālānjaie, gejau pitja arejamindja, lewāra ge nānja.

³⁶ Bare-bāre kuda: kundjuñaną̄ŋgori, I:dja kari aia dalar iñgāmienū wobi īnunali nānja wa pānγganden wobi inunjule nānja; madji īnunali dalar pānγam, īnunali inunjule nānja wa pidjin pānγauwi:ngāndu.

³⁷ I:dja kari wine īnunali wa pānγganden waiām mānunγulem maninja; madji wine īnunali waiām munjur pāmo:, pālulu pānγānu, waiām pitja bāda pamo:wi:;

³⁸ O! wine īnunali kandienja waiām mānunālim maninja.

³⁹ I:dja kari inunjule djo: iñgeña wa lai pānγawon-nānja īnunali; ge wunja kundjiri, Inunjule inia man dāga.

6

¹ Ge kunina Wunaiurujuau bulumān keja corn nānja, inalalaia ri: kubādjunirī, mindjāl kubādjunirī, corn ardori nānja wurānjan kubādjunirī.

² Pharisia atjākekāria kubādjun, Ḥājudja kunja kuriiri ge wunia ḥāru-ḥāru Wunaiurujuau?

³ Jesu kandjo:lbāla kundjuñu, Wawu laiburu pinjidinjiri wuna David geju wuno:murum baia iñgo:na, arka aua nānja kuda:?

⁴ Dāra iñgeñiri maiarū' ḥāru God aną̄ŋgam, kanmān maia adbiimbaie ḥāria, mindjāl kundjuñu, arka aua nānja ka:no:na, arge mindjāl kunja wunia ḥāru-ḥāru, dadjurdhāria argekamandj?

⁵ Kundjuñaną̄ŋgori, I:dj'iñko:lu inaiuri kānuñ Wunaiurujuau.

⁶ Ge kunina Wunaiurujuau tjākāriau dāra kej-anuru dadjurdhārim maninja, kāniingundāla; i:dja ma kānineri, worawerdum aną̄ŋgam maralgam;

⁷ Wiri-wiri ḥāria a Pharisia kaueranindjāneri ḥāmba Wunaiurujuau iñgāmurdu, mara karwuna-nānja wunja de iñgarwu wunja.

⁸ Aua laiburu kāninaną̄ŋgori ni: aną̄ŋneri, kundjuñanāngia i:dja ino:ri dalga kudai, Bāri bānu, bōwelge pulāga nānja; aua bāri kānina, kauwelgenja.

⁹ Jesu kundjuñaną̄ŋgori, Burkai njinjiab, Wuniowu Wunaiurujuau wunia workundju, woru workundju? Iñau workumbundulba, bāda arkumba?

¹⁰ Wunjili:wa kanbuna ardaraawaiā nānja kundjuñaną̄ŋga, Nuno:ri la māma. Ge kundjuñu, ino:ri kumurdui:na.

¹¹ Ardji:la bāri kānina, arge wurura kubārwadeju ḥāni Jesu kadjuną̄ŋga wunja.

¹² Gejau kunina dānde kejañuru tālāmbān ḥāru dadjurd kunja, kādjīnma wundugum dadjurd kundjuñaną̄ŋgeri God.

¹³ Wuno:murum māmāñgunu njingānina, ai kanbuna inalalaia, arka nānja kanmurāñ twelve, (qāñjennālja), arge kāndimāla arkanjawieja,

¹⁴ Simon aua kuda: iñgārimala Peter, Andrew iwomale, James a John, Philip a Barthomolew,

¹⁵ Matthew a Thomas, James Alphaeus iñko:lu a Simon iñgārimaiena Zealot,

¹⁶ Judas James iñko:lu a Judas Iscariot, aua iñgānina tjiriwin ḥāra.

¹⁷ Jeri kauwonāl arka nānja kauwelgenja wauim maninja, pelenğeraia ardaraawaiā inalalaia, pelenğare djenbenuru worumba Judaea marara-wum ǎlp, Jerusalem ǎlp, maiamingum Tyre a Sidon,

¹⁸ Arka qāñgeñgusal aua ḥāru iñgarkanjuru wunja, qāñgamurdu: wunja mareja arkaną̄ŋgaia, arka pāmbāla qāñgānineri agulaia arduria nānja kadburduwi:na;

¹⁹ Peleñgare ardarawaia kubärkäñjiro:na iñ-gadbandana wunja, gewunja wundjuru:ru auedagu kunjançgunal, ardarawaia kanmurduna.

²⁰ Ambula ba:l kumäñ inalalaia nänja kundju:nu, Tjukul ḥäri njidje, gewunja njirkanängä bändaia God anängä.

²¹ Tjukul ḥäri njiri baia ḥäri weni, gewunja pitja barui njiranowi:. Tjukul ḥäri njiri wola: wur-äñundju weni, gewunja pitja díjrai njiranu.

²² Tjukul ḥäri njidu:wuno:murum i:dja njin-ñumbärkundjuru, wolara njinñumbärkaru, jau njin-ñumbärkaru, njirkumba wai kadjab woru käd-jinu I:dj:inþo:lu wunja.

²³ Gejau tjukul njidu, kurkudjal njidu, gewunja wai! wunaiuru läñugu njirkanängä qndjo:l' däňja; gewunja ge kädjinu iranängoria kubädju-ñanängori tjo:lbädaia.

²⁴ O! Wurgunu njiri nänja, tjin:i:ra, gewunja jambula njirkanängä gole kurämäñ.

²⁵ Wurgunu njiri nänja, weni barui wuräñund-ju, gewunja pitja baia njinjo:. Wurgunu njiri dji-rai ḥäri weni, gewunja pitja wola: wureju, dji:rwa njiranu.

²⁶ Wurgunu wuno:murum i:dja ardarawaia wunia njiri wunja ka:lu, gewunja ge kädjinu ira-ñanängoria kubädjunanängori tjo:lbädaia tjbareja.

²⁷ O! Kujenuru njuru njirkununjiri, Ardaurgu-nuria njidarienängori, wunia wurinängori ark a njinñumbädjo:ndjuriria,

²⁸ Wunia wuralunängori arka woru ka:lunuri, dadjurd wuri: arka wunja woru kadjunuri.

²⁹ Aua ḥunmäñulp maiaruñum ḥoiil ge, maiak-ärim kuda: ino:, aua ḥunjuno:ŋgu wobi ḥundja-ñanängä, iakära wunja pändjämaiämbiri.

³⁰ Ano: ardarawaia ḥunñumbädiauia, aua wulänbiri ḥundjanängä ḥunjuno:ŋgu, pändjaniauwiri.

³¹ Lai njirkumbänanängori i:dja kadjunuri ge kädjinu wuriñängori.

³² Njiri ḥämba lai ängawonanuri arka lai njirwanängori, nänängä wungulbo:wie njiri nänja? Gewunja arworia kuda: kadarienängori änganarieñanängori.

³³ Njiri ḥämba wunia wuräñundjunanängori arka wunia kadjunuri, nänängä wungulbo:wie njiri nänja? Arworia kuda: ge-i-di-dägu kubädju.

³⁴ Njiri ḥämba njirkunawodjaya arka ni: njirkunuñanängori aräjunma njele, nänängä wungulbo:wie njiri nänja? Arworia kuda: kadawodjienu arwor' ḥundju:ñundjia ge-i-di-dägu kadba njele.

³⁵ O! Njiri ardaurgunuri njidarienängori, wunia wuri:, arano:wodju wa ni: pinjidin njele; läñugu wunaiuru pitja njanunuri, pitja njiranu Karäñ-ñära mandj njinñungula, aua inia ñinganüñanängori aljaladbuneja a arworia.

³⁶ Araijeriwu, Iro:lidj kädjinu ängärieriu.

³⁷ Wure paro:jiri, pitja wa wure pinjirwi:n; båda paro:jiri, pitja wa båda pinjirwi:n; wai wuraiab, pitja wai njejabienuri.

³⁸ Arano:, pitja njano:wi:nuri; wunaiuru, wunia, pändjuk ḥäri, lukuluk ḥäri, tjauba:na ḥäri mäläma njirkanängam maninja pitja njinbäranoo:; gewunja kädjinu aräjano: ge kädjinu pitja njano: wi:nuri.

³⁹ Bare-bare kuda: kundjuñanängori, Ambulidj ambulidj kaielguruñ? Wawu dagulum maninja pängawengändu?

⁴⁰ Inalala karay wa pängäniñ inaiuri nänja; O! ardarawaia gole ko:rug ängämieju inaiuri kädjindija pitja aränu.

⁴¹ Äñudja kunja mandjanindj tñurnim nawalo: lidj ambula nänja, ḥuwonu ḥungubul' däňja wa pindjanindjan?

⁴² Närunängowu pitja djenängä nawalo:lidj, Nawaia, nali mänamal tñurnim ḥungubul' däňja, ḥunge ḥundju-ñundju kädjinba pindjanindjan ḥuwonu ḥungubul' däňja? Nünminjum mälijaladbune, ḥundjurle wai tjab ḥuwonu ḥungubul' däňja, gejau pitja wunia mandjanindj tñurnim njawalo:lidj ambula nänja mandjiäba wunja.

⁴³ Gewunja ḥuwonu wunia kurab iwori wa bari pängaiändan, tjakäri njele ḥuwonu woru kurab inia wa bari pängaiändan.

⁴⁴ ḥuwonu darawa laiburū kunijaienu kurab känängä nänja; gewunja wonändja nänja wa pämädburän tñili:um, kari irululu kakadja ḥäri nänja kanera.

⁴⁵ I:dja inia wunia inaui nänja wunia ba kungäñural; i:dja iwori woru inaui nänja woru ba kungäñural; gewunja dara inaui nänja iamundi kuluri.

⁴⁶ Äñudja kunja tñäram Inaiuri, Inaiuri, wa piriin ge ḥanñundju?

⁴⁷ Aua ḥanjamurkal, ḥäla-ḥäla ḥaianängä ḥuru inğanuñ ge käminje, pitja njinjamäimbu änguja kädjindja inğanuñ.

⁴⁸ Kądjindja kąnuj i:dj a maiarum mą̄ngandenejiri, aua t̄jari genjiri tjalani, maiarum mą̄ngandenej kaiugu ną̄nja; worumbām mą̄ngę̄ngunal, maro:ralim dai mą̄ngō:na maiarum ma ną̄nja, kądjinba jalala pamo:nja, gewunja t̄jādam mą̄ngandienā.

⁴⁹ O! Aua ńjuru īnganuj, wa punjen, kądjindja i:dja maiarum mą̄ngandenej kabälba ną̄nja waiuru mano:ruma, ma ną̄nja maro:lalim dai mo:na, maiirgi:rkum mauwona, djenbejuru malemi:neri.

7

¹ Wuno:murum wudun genu ńjala-ńjala dara aną̄nja worumba ńjuru ą̄nganineri, Capernaum maninja dāra keňanjuru.

² Centurion iāruj i:dja aną̄nja ara īnganineri, kungadjuneri, īnganarienananą̄nja.

³ Wuno:murum Jesu wunja ńjuru īnganina, kanjanawuna aua ną̄nja arwawongaria Jew ńjaria, burkai kaueriabant ingeŋgal wunja, i:dja aną̄nja īngamurdū wunja.

⁴ Wuno:murum Jesu īngadburkal, njädbama burkai kaueriabant, kubädjuniri, Inia kąnuj aua wunja wuna t̄juñundju.

⁵ Gewunja worumba ări kānariejenjari, aue ńjundju-ńjundju wondi māngō:na dadjurdn̄arim ări wunja.

⁶ Jesu arka ną̄nja keňanjuru. Wuno:murum maiarum bōwora wa pānganinja, centurion arkanalja aua ną̄nja kanjanawuna, kundjuñaną̄nja, Inaiuri, djädjeri pindjii:ri; gewunja ńjanowu ńjanumamiri ńjanunjaną̄ngal waiuru maledrum ńjaiananą̄ngam;

⁷ Gewunja ńjave wurura wa punjenja ńjania ńjanunjun ńjanunmurkāl; O! ńjala-ńjala minje, gejau i:dja ńjaiananą̄ngap pitja emurdū:

⁸ Gewunja ńnaiu kuda: i:dja ńjandieju wundjurulu waiuru, mälami'-ńjaria ńnaiu kudai waiuru ńnaiu ną̄nja, indja kūnenaną̄nja, Baiu, aua keňga; iákara, Bengal, aua keňgal; i:dja ńjaiananą̄nja, ge dju, ge kundju.

⁹ Wuno:murum Jesu wuna ńjuru īnganina, rāngari keňa, wāljarai kauwona peleñgare īngad balando:neri, kundjuñaną̄ngori, Kuñenuri, wa puñgajudjarien-ńjari wuna kādjiniu wa māra pujo: nja, kari Israel ną̄nja.

¹⁰ Arkanawieja djo:li kādinal maiarum maninja, i:dja māra kauero:na imulugu.

¹¹ Ge kunina māngundjiau, keňanjuru malaiinde' ńjuru mañumba Nain, inalalaia peleñgare djenbenuru aua ną̄nja karijanjuri.

¹² Wuno:murum malaiindem maiamundum wodjulu īnganinal, wai, mano: kungajanuriena durgu i:dja, karananą̄nganja iāruñamandj, njānja ndjo:rinja; peleñgare djenbenuru malaiinde' ńjaria ńjanja ną̄nja kadina.

¹³ Inaiuri, wuno:murum māra ńjinjō:na, n̄jāngaieriwuna, kundjuñaną̄nja, Wola: pindjii:ri.

¹⁴ Wodjulu keñgunal, mano:ńjari kumandaną̄la, arka mano: īngarkanjurula karwelgenja. Aua kundjuñu, Algunja, kūnenu, Bāri bānu.

¹⁵ Imandja atjā kānina, wunmanbāli kululeri, karananą̄nganja aua njino:na.

¹⁶ Ardarawaia karkulgūneneri, God kauero:do:dala, kubädjuniri, Tjo:lbāda inaiuri bāri kāni:na nari ną̄nja, God worumba aną̄nja mia kanmurkalal.

¹⁷ Djo:jan wuna aua wunja kunjanjuru Judaea mararawa' ńjuru, tāmbium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁸ John inalalaia wuna darawa kubädjuñaną̄nja. John inalalandu ai ko:nandu,

¹⁹ Kanjanawunandu Inaiud' dānja, kundjuñiri, ńjundju aua īngeŋgal, iákara wu kedana?

²⁰ I:gāndu wuno:murum īngamurkalalgāndu, kundjuñandu, John Baptist ḡrendu ńjanjanawunandu ńjundju ną̄nja kundjiri, ńjundju aua īngeŋgal, iákara wu kedana?

²¹ Ge-i-di-dāgu ardarawaia kanmurduna mareja, widji, agulaia arworia, ardarawaia arkumbambulidjia ka:no:na māngadidja wunja.

²² Aua kaio:lbālandu kundjuñaną̄ngandu, Njiriandu, wulinanę̄ngandu John aranjanindjāndu, ńjuru n̄jikuninandu; arkumbambulidjia kāle kadju, arwonwondadjia wudawa ą̄ngena, leper nari a rārgaria ą̄ngandjuñu, wōnalaia ńjuru ą̄nganuj, adbān bāri ą̄ngaiandieju, ardjeja wālānu-wunia kalui:ńjananą̄ngori;

²³ Tjukul ńjara aua ńnaiu ną̄nja wa dījan punğamān.

²⁴ Wuno:murum wālānńjārandu John anāngandu īngejanurandu, wunmanbāli peleñgaria kūlulaną̄ngori John wunja, Anjudja n̄jiriananuru bundul' kuru māra wunja? Kīlgu jalala māndjum maninja?

²⁵ O! Anjudja n̄jiriananuru māra wunja? I:dja wobi mumula tai īnganijaiena? Wai! arka wobi adbālalaia ną̄nja, t̄jini:ra ą̄ngena, maiarum ardiāud' dānja kadun.

²⁶ O! Anjudja n̄jiriananuru māra wunja? Tjo:lbāda? Jau, kūnenuri, inaiud' ban dāga tjo:lbāda ną̄nja.

²⁷ Indj-indja aua wunja wiri-wiri kauwi:na, Wai! wäläñ-nära ḥaianan̄ga kajanadjañuru mäññale ḥunminjum, Aua kalumba ḥundjanan̄ga pitja brar njenuru mäññale ḥundju.

²⁸ Kunjenuriri, Arka nänja kuli:n ḥangauwi:na wojaiia nänja kari inaiud' ban daga John nänja; O! aua pidi:n njini bandaia God anan̄ga nänja ḥinganuñ, inaiud' ban daga aua nänja kanuñ.

²⁹ Worumba ardaraawia ḥuru ḥinganina, publicandjia, God kauero:do:dala, arka John nänja baptize ḥangandjui:na;

³⁰ O! Pharisia, ḥäla-ḥäla ḥäria kuda:, wai kubadjabuna ḥäla-ḥäla wuni:u' ḥäri God anan̄ga, arka wa baptize parkandjienja aua nänja.

³¹ Gewunja ḥajudja kädjindjia kajanandju i:dja woi mäñgadberi andja? ḥajudja arka kädjindjia?

³² Arka kädjindjia woñalalajuja tjo:lgarim maninja atja ḥinganuñ, atjäkekäria ai ḥanganbarwiria arka kadjiri, Dendem marwunuri, wa djor piriñja; Wola: kumjedjunuri wa pararemenja.

³³ Gewunja John Baptist keñgunal wuro:dbori wa mindjal puñgenja, wine wa djo: pängeñenja, gejau kuri:, Aua agula kudai.

³⁴ I:dj'i inþko:lu keñgunal mindjal generi, djo: ingeñeri, gejau kuri:. Wai, i:dja albända, djo: ḥara, injanjalja publicandjia a arworia.

³⁵ Wuni:ndjäru tjädanjuru kungandjui:na woñalalajuja ardaraawia kajanan̄ga nänja.

³⁶ Iarun Pharisee burkai kaiabuna mindjal kunja aua nänja; dara keñjanuru maiaru' ḥuru Pharisee anan̄gam, atja kauwona mindjal kunja.

³⁷ Gejau, wai, wojaiinja, njanga maliindem maninja njiwodj, wuno:murum laiburu njinganina aua atja inganineri maiarum maninja Pharisee anan̄gam, kajurulal alabaster ḥingaiamieni ḥara.

³⁸ Pale ierdu nanja njimbalgenja wola: generi, wunmanbali ierdu kulai kumbuna mandud' 'jiniñgem, tjakära njiniñge njimri: ḥäri wulinqära kundjuniri, ierdu kungulbo:na, ḥingaiamieni ḥara njiniñge kundjamala.

³⁹ Pharisee, wuno:murum mära ko:na, aua burkai inqaiabuna, iniäka manma kundjunu, Indja, njamba tjo:lbäda inqanuñ, laiburu inqanun ḥingunja, ḥajudja kärinja njanga inqamändana, njiwodj njinganuñ.

⁴⁰ Jesu kaio:lbäla kundjunan̄ga, Simon, ḥajudja-käna ḥenu. Aua kundjunu, Inaiuri, minje.

⁴¹ I:dja iarun, iarunandu tjaue kumbunan̄g-gandu; iäkara tjaue kumbunan̄ga kaiug wunjen-ḥälu, iäkära kaiug darawa.

⁴² Wuno:murum ino:randu inganinandu, ko:lulwa wai kimdjäbunanan̄gandu. ḥäniandu aia käñarieñunan̄gandu?

⁴³ Simon kaio:lbäla kundjunu, Kunenan̄ga ḥana aua darawa wai kaiabunan̄ga. Aua kundjunan̄ga, Nidji kundji:nu.

⁴⁴ Wälhäre njimurkala wojaiinja, kundjunan̄ga Simon, Ndjanindj wojaiin' njina? Maiarum nundjanan̄gam dära ḥenjunal, agu ḥaierdu wunja wa pändjano:nja; O! njanga ḥaierdu kulai kumbuna mandud' 'jiniñgem njinganan̄gam, wulinqära kundjunu tjäkära njiniñge njinganan̄ga.

⁴⁵ Wa pänjängulbo:nja; O! njanga ḥenjuneñgenalgle wa wudun puñgenja ko:lbäna wunja ḥaierdu.

⁴⁶ Nämri: wuri:wa njiniñge wa pindjiamenja; O! njanga ḥaierdu ḥingaiamieni ḥara njiniñge kundjamala.

⁴⁷ Gewunja kujenu, Umära njinganan̄ga wai kundjäbienimäñga, ge darawa kunun, gewunja djenbenjuru nedura geju. Aua pidi:nu wai kaiabieñunan̄ga, aua pidi:nu nedura kundjiri.

⁴⁸ Gejau kundjunan̄ga wojaiinja, Umära ḥundjanan̄ga wai kundjäbienęñ.

⁴⁹ Ark a aua ḥänja atja ḥangauwoneri wunmanbali arge wurura kubadjun, ḥänguja indja, aua kuda: umära wai kaiab?

⁵⁰ Aua kundjunan̄ga wojaiinja, Wa puñgajudjarien ḥäri nundjanan̄ga ḥunmundulbäla; abi:la baiu.

8

¹ Ge kunina lo:jenda paledau aua keñjanuru malaiindem, maiarundjeruñuma, ardi:um kululeri, kungajuruleri wälänu-wunia bandaia God anan̄ga, twelve aua nänja;

² Wøjaiia atjäkekäria arka ḥangamurdui:neri agulaia arduria a mareja, Mary njangarimiena Magdalena, njange-i-dagu ḥanjeña agulaia ḥanjälja,

³ Joanna mänganqanqanj a Chuza inaiuri Herod nänja, a Susanna a njindarawanja ndjkekärinj a, arka aŋganbädo:neri wulənbiri arkananqagaia.

⁴ Wuno:murum pelenjäraia djenbenjuru djaruk aŋgamien a, inqadburkalal malaiindem mararawum alp, kulula bare-bare nänja.

⁵ Tjalangänja nära kejanjuru wolumbära wunja tjalangänja anqanqanja. Wäli wolumbära genjiri, ndjkekärinj a nqanqari:na kalumba iaminim maninja; djambäba njindjo:riena, punaria wuŋo:ru näria mindjäl kubädjunanqanq a.

⁶ Ndjkekärinj a nqanqari:na kaiugu nänja, nqinge ba wa kundjunjal, njindalga njinina gewunja agu njino:ra.

⁷ Ndjkekärinj a nqanqari:na wonändja nänja, wonändja ba wa kubädjunjal, limbitja kauerö:na.

⁸ Ndjkekärinj a nqanqari:na kabälba manium maninja, ba wa kundjunjal, kurab bare kaiqandala irara. Wuna ka:lula, jero:l kundjunju, Aua ini:um kudai nüru wunja, nüru käninja.

⁹ Inalalaia burkai kaueriäbuna, Nänqanq a bare-bare wuna?

¹⁰ Aua kundjunju, Njiri nänja kuno:wi:ju laiburu wunja wundjälgeje bändaia näri God anqanq a, O! atjäkekäria bare-bare nänja, gewunja madidjeri wa pämadijän, nüru aŋganunjiri wa puŋgadenän.

¹¹ Bare-bare wima kunuŋ. Tjalangänja nala-näla God anqanq a kunuŋ.

¹² Arka kalumba iaminim maninja ark a nüru aŋganina, gejau kengal agula kano:ngu nala-nala ardi:um maninja, madji wa puŋgarkudjaran, arämundulbae nüna.

¹³ Arka kaiugu nänja arka wuno:murum nüru aŋganina tjkul näri nala-näla kubädiba, arka wondudba ardo:no:reja, pulagajau wa puŋgarkudjaran, aŋgo:ndjui:ju jaränga kadun.

¹⁴ Nqinge pulaga wonändja nänja, arka nüru aŋganina, wurgunu nänja, wulanbi dänja, tjkul näri arkaui nänja aŋgeñjuriri, limbitja karwi:ju, kurab kari wa bare paueriändän.

¹⁵ Nqinge kabälba manium maninja, arka kaduŋ, argulum manium, alinjari nänja, nala-nala nüru aŋganina, njädbä kubädiba, kurab bare kaueriända njämlula näri.

¹⁶ I:dja kari wuno:murum tjanaim duru ki:l a bur puŋgennanq a aŋgam maninja, wa puŋgan-den inarugu waiuru, O! tjanai' nära nänja kungande, gewunja arka dära aŋgengaliri tjanaim pitja mära ewuro:

¹⁷ Gewunja kari kaelgaiena njämba wa pitja mära puŋgauwi:n; kari wundjälgeje näri njämba wa pitja laiburu puŋqaniäien, njämba wa pitja maräma nänja puŋgeñgunal gari.

¹⁸ Gewunja maranindj nqarunqanqowu nüru njirkunuŋ, gewunja aua kudai aua nänja pitja njäno:wi:, aua ino:ra pitja eno:ngie aua nänja ge mära kauwi:ju aua kudai nüna.

¹⁹ Kauerämurkälal karananqanq a nqawawananqagaia, aua nänja kädjinba parenqunjal pelengäre nänja.

²⁰ Kului mananq a, Nündju karanja, nündju nawawaia, dände karwelgejiri, Mära ero: kubädjiri.

²¹ Aua kandjo:lbäla kundjunqanqgori, Naiu karanja, naiu nawawaia kaduŋ arka nala-nala God anqanq a nüru aŋganun, ge kadju.

²² Ge kunina mängundjiau aua dära kejanjuru namändi nänja, aua nündju nündju inalalaia kuda:, kundjunqanqgori, Wo:ndum kanalu näriuri; bare kubärkäñurula.

²³ Wäli karinajuriri aua kulunu känina. Adjadjiri mändjum maiqbäiäbenal wo:ndum maninja, kälabu kundjunjiri, arka wunauurgun' nänja kadina.

²⁴ Kauerämurkälal bare kaueriändala, kubädjunjiri, Inaiuri, Inaiuri, debära näriuri. Aua bare känina, mamaiämbunandu mändjum a pälqanqarinja wo:ndum maninja, wudun kundjunhandu, tjumulu kunina.

²⁵ Kundjunqanqgori, Nänqam wa puŋgäjudjarien-näri njirkanqanq a? Arka karkul-guneneri, rängäri karija, arge wurura kubädjunjiri, Indja aŋudja kära, aua mändjum, wo:ndum genäjgandu, mauandu nüru kajurandu?

²⁶ Madburkäla tämbium Gerasenia arkananqam, ma inalu Galilee.

²⁷ Wuno:murum ba inqengunal pälul' dänja, i:dja kämändjeräla malaiindem alp, agulaia kudai, golema wobi wa tai pänganinja, maiarum maninja wa atjä pänganinja, O! madem maninja.

²⁸ Wuno:murum Jesu mära ingo:na, jero:l kundjunju, Naiu nüni kuñenu, Jesu nünnungula God Karanq nära mandj? Burkai nüniäb, pänganbiri.

²⁹ Gewunja aua genanqanq a agula inuru ba inqengaldaga i:dja nänja. Gewunja tjiel-jile laburd inqamä, kajuriena bur inqan:na tjanadjäq nänja, ierdu-näria nänja, tjanadjäq dalar kämanj, kajanja-wien a agula nänja bundul' kuru.

³⁰ Jesu burkai kaiqbuna, Nunnjumba nənəŋga? Aua kundjuŋu, Legion, gewunja agulaia ardarawaaia dära əŋgenajuru aua nənja.

³¹ Arka burkai kaueriqbuna kari purjenjanəŋgori əŋgenajuru tjalani ŋuru.

³² Ma kadina wirinjari pig ardarawaaia no:wa kadineri tħalamban nənja; burkai kaueriqbuna aua əŋnəŋqən wunja əŋgenajuru arka nənja; aua kanəŋqən.

³³ Agulaia i:dja ba kariŋgualdäga, pig ŋuru dära kariŋqən, wiri-ŋari tħari kubädburäj wo:nəŋgali-i-dägu wo:ndu' ŋuru, jauarära kubädburäj.

³⁴ Arka barui əŋganbađo:neri wuno:murum mära əŋgo:na ge tjumən kämien, palja kubädburäj, kubälula malaiindem maninj a, wauim maninj.

³⁵ Arge kariŋqən mara wunja ge tjumən kämien, Jesu kaueramurkalal, mära kauero:na i:dja aua agulaia iŋgadjəndiwele atja iŋgənineri, tai iŋgəni:na, ini:um kudai, Jesu ierdu nənja; karkulgūneneri.

³⁶ Arka kuda: mära əŋgo:na kubädburäj əŋnəŋgori əŋrunəŋgowu iŋgəmündulbaiena aua agulaia kudai.

³⁷ Peleñgəraia ardarawaaia tħembium Gerasenia wo:ri mäŋgarwuneri burkai kaueriqbuna əŋgaiqəndiwe wunja, gewunja djenbejuru karkulgūneneri; aua naməndi nənja dära keŋqən, djo:li kəninaqən.

³⁸ Mia i:dja aia agulaia iŋgadjəndiwele burkai kaiqbuna aua nənja iŋgənəŋ wunja; O! keŋqənawuna, kundjuŋiri,

³⁹ Djo:li bənunjuru tħembium ənndjanəŋga' ŋuru, minje wunaiuru God geŋən. Aua keŋqən, malaiindem mararawum maninj djo:jən kumənjeri wunaiuru Jesu geŋənəŋga.

⁴⁰ Wuno:murum Jesu djo:li iŋgəninal peleñgəraia kaueramən; gewunja ardarawaaia kaueranənqən.

⁴¹ Gejau wai! keŋqənal i:dja iŋumba Jairus, aua inaiuri dadjurdhärim maninj a iŋgənina, kauwona Jesu ierdu nənja, burkai kaiqbuna iŋgeŋgal kunja maiarum anəŋgam,

⁴² Gewunja pəmaraŋja ndjərunjamanj a aua kudai, nənəŋga woralinja, kungädburäj. Wali iŋgenajuriri peleñgəraia aua nənja naia kadbiela.

⁴³ Wənaiinja ndjərunj, nənəŋga golema gulu wo: kumbənanəŋgeri, nənəŋga kədjinba piŋjimurduienja i:dja kari nənja.

⁴⁴ Iwelbam nənqənal kəməndanəla iamiŋgum wobi anəŋga, maiirgi:r Kum dumbulu gulu nənqənəŋga tjimi kunjənja.

⁴⁵ Jesu kundjuŋu, Ənguja nənəŋdanəla? Ardarawaaia kari kubädburäj. Peter kundjuŋu, Inaiuri, peleñgəre ənndju nənja dżärük kadbiejiri, nənqəda karkanjurienjiri.

⁴⁶ Jesu kundjuŋu, Ənguja nənna nənəŋdanəla; gewunja laiburu nənina wundjurulu nənqəndiwele.

⁴⁷ Gejau wənaiinja, wuno:murum mära ko:na wa piŋjindälgaienja, djedjeriwa nənqənal, njimbəna imənqəle ŋuru, əŋjudjakunja iŋgəməndanəla nənəŋga kundjuŋu peleñgəre adbənqəle ŋuru, əŋrunəŋgowu maiirgi:r Kum nənqəmurduienja.

⁴⁸ Aua kundjuŋənəŋga, Pəmaraŋja, wa panjənəjudjarenja, ənnumundulbaienja; abi:la baiu.

⁴⁹ Ge-i-di-dägu aua kaluleri, kengal iäruŋ dadjurdhärim inaiuri-i-dägu, kundjuŋiri, Pəmaraŋja ənndjanəŋga gole njimənja, inaiuri džədjeri piŋdiinəŋgeri.

⁵⁰ Jesu ŋuru iŋgənina kai:lbəla, Punjungulgunejiri; dja panjənəjudjareri, pitja njemundulbai.

⁵¹ Maiarum mäŋgamurkalal, wa panjənənjai:i:dja kari dära əŋgeŋgal kunja, argekama Peter a James a John, woralinja iranəŋga a karanəŋqən.

⁵² Ardarawaaia wola kubädburäj, njimbədema-ler. O! aua kundjuŋu, Wola piriiri; wa debära piŋjənəq däga, kuluŋu njinjurni.

⁵³ Arka kauerii:la, laiburu əŋganina nənəŋga debära njinjənja.

⁵⁴ Aua njino:ri kumən, ai kundjuŋu, kundjuŋiri, Wənajənja, bəri bənū.

⁵⁵ Njinjandj djo:li njimurkaienja, maiirgi:r Kum bəri njinina, gejau aua kundjuŋu, Njino: mindjəl kunja.

⁵⁶ Gejau inenaiurgandu rəŋgəri keŋandu; O! aua kundjuŋənəŋgandu i:dja kari piriinəŋgori ge tjumən kənijənaienja.

9

¹ Twelve ai kanbuna, kano:na wundjurulu, iaŋari, agulaia ardarawaaia nənja, mareja nənja, əŋgəmurdū wunja.

² Kanəŋqənawuna ardi:um kalu wunja bəndaia God anəŋga, adbəramareja adbulugu əŋgəndju wunja.

³ Kundjunqanqgori, Kari parämeri li:wu njirkänqaga wunja, kari tjändura, kari bururu, kari maia, kari kaiug; kari wobi iärujanđu parämeri.

⁴ Maiarum maua dära njirkunqanqajuru, ma atja njidu, ma-i-dagam maraiqandiwe.

⁵ Arka njiri wa pinjidbädbän, wuno:murum malaiindem maue maräundjändiwe, tjurnim njidjerdu nänja jalala wuri:nängä umiimbale wunja arka nänja.

⁶ Arka karijanjuru, maiarundjeruñuma buluman karija wälänu-wunia ardi:um kubäluleri, kanbädburduneri kädjinma.

⁷ Gejau Herod inaiuri njuru känina darawa tjumän kämiena, lara kundjuňu, gewunja kaluiena atjäkekäria nänja John bari inqaiqandieni imändj-i-dagu;

⁸ Atjäkekäria nänja Elijah Mara inqauwi:na; atjäkekäria nänja tjo:lbäda iärunj ardinđi' dänja bari inqaiqandieni njele.

⁹ Herod kundjuňu, John imri: naiu dur kujo:na; O! indj' änguja aua wunja wuna njuru nänjunun? Mära iño:, kundjuňu.

¹⁰ Arkanjawieja djo:li ängänilan, kubädjunqanqaga ge kadjuňu. Aua kanmurän, karijanjuru argekama malaiinde' njuru mañumba Bethsaida.

¹¹ O! Peleñgäraia laiburu ängänilan, kauerämalando:na; aua kanmurän, kulu-lanqgori bandaia God anängä wunja, arka lai kauwonanqgori adbulugu wunja aua kanmurduna.

¹² Märanjunja gole njimbänañjuriri, arge twelve karijnunal, kubädjunqanqaga, Peleñgare ängänilan, karijanjuru maiarundjeruñuma, tämbium ma-i-däba, ma atja kadinja, mära mära kauero:nja, gewunja näri njuruma bundul' danja nädun.

¹³ Aua kundjunqanqgori, Njiri arano: mindjal kunja. Arka kubädjun, Ari nänja kari, argekamandj wuro:dbori iärunjuri, djaia iärunjandu, änjerkuma mäñjari peleñgare ändja wunja.

¹⁴ Gewunja arka peleñgare djenbeñjuru, five thousand. Aua inalalaia kundjunqanqgori, atja ari: ardaraawia fifty nänja.

¹⁵ Ge kubädjun, ardaraawia atja kanbäri:la.

¹⁶ Gejau aua kanmäj wuro:dbori iärunjuri, djaia iärunjandu, ändjo:lu kale kämurkäla, wunia kululanqgori, kalemala, inalalaia kano:na peleñgare adbanjale njuru änganbärkande wunja.

¹⁷ Mindjal kubädjun, ardaraawia barui kubädjun, gejau kadburienia ilelemia arli:wa ängenna ängägam mannejennälb, twelve.

¹⁸ Ge kunina, aua iärujamandj inqänilan, dadjurd generi, inalalaia aua nänja kadina, burkai kandjabuna kundjuñiri, Peleñgäraia nai' änguja kubädjäreri?

¹⁹ Kauerio:lbäla, kubädjun, John Baptist, atjäkekäria Elijah, atjäkekäria iärunj tjo:lbäda ardinđi' dänja bari inqänilan njele.

²⁰ Aua kundjunqanqgori, O! njiri nai' änguja kuriara? Peter kaio:lbäla, kundjuňu, Christ God anängä.

²¹ Aua njädbama kundjunqanqgori i:dja kari wuna piriinängoriri;

²² Kundjuniri, I:dj' iño:lu darawa kundji:nja, pitja wai kaiabienja, mababaia nänja, dadjurdhäria ardenaiud' dänja, wiri-wiri näria nänja, pitja bada kauwi:nja, gejau päle kulunu tjähranđu pitja bari kaiabdienja.

²³ Ardaraawia kundjunqanqgori, Aua nämba lai kauwonanqaga nänjunmalando: wunja, aua njundju-njundju kari käni:nja, wongaia anängä tjile-jile kumenja, nänmalando:nja.

²⁴ Gewunja aua lai kauwonanqaga inaui kämundulba wunja, pitja njäokaliba; aua inaui köäkaliba njaiu wunja, aia pitja njämundulba.

²⁵ Gewunja bändaia daraiu ängudjakunja i:dja kuma, aua njundju-njundju inqäkalibileju, ingawelbuneju?

²⁶ Gewunja aua djiyan kärnäa, njala-njala naiianqaga kuda:, aia pitja I:dj'iño:lu djiyan njämängä, wuno:murum inqengal pälemba nänja anängä, Iranängä, wälännäjaria mamaia arkanqaga kuda.

²⁷ Nidji kujenuriri, atjäkekäria kadun njuru ängawelgenjiri, arka wa pitja debära parenjan mära njimi kadio: bändaia God anängä.

²⁸ Ge kunina njala-njala wuna pälejau, lewära wunqalü, kämuräjori Peter a John a James, tai karijanjuru talambän njuru dadjurkunja.

²⁹ Wäli aua dadjurkunja iminjam dji: manina, wobi anängä iroroi pälemba känina.

³⁰ Gejau wai, i:gändu kululandiri aua nänja, inqänilan Moses a Elijah.

³¹ Auandu mära kauwi:nandu pälemba nänja, kundjuňu debära anängä wunja, ge pitja ko:rug käma Jerusalem maninja.

³² Peter, auandu kuda: aua nänja kulunu ko:nori; wuno:murum barele inqänilan, kanindjäjori pälemba anängä, i:gändu kuda: inqawelgenjandiri aua nänja.

³³ Ge kunina, wäli iñgaiqandiwejandiri, Peter kundjunqanäŋga Jesu, Inaiuri, wunia kunun əriŋguri ḥnuru wunja, jandalpa maiarujurim wondi mewi:njuri, maiarujuŋ hñundju wunja, maiarujuŋ Moses wunja, maiarujuŋ Elijah wunja; wa laiburu pñqñaninja ge genü.

³⁴ Wäli wuna geñeri, ənguban kunjñqunal, djer njindjabuna arka nänja; arka karkulgúneri wäli ənguban dära əngęñanjuriri.

³⁵ Gejau ḥala-ḥala kunjñqunal əngubandj-i-dägu, kundjuniri, Indja ḥamända iñjanjumäŋ, ḥnuru iraquru.

³⁶ Wuno:murum ḥala-ḥala wudun genü, mära kauwi:na Jesu auekamandj. Kumuk kumbunori, gejau i:dja kari wa puŋgadji:njanqgori ge mära ko:no:ri.

³⁷ Ge kunina, mängundjiau wuno:murum tälambandj-i-dägu jeri əngauwonal, peleñqaraia ardaraawai kauerqamändjerala.

³⁸ Gejau wai, i:dja peleñqaraia nänja jero:l kundjuŋu, kundjuniri, Iniñgundeja, burkai ḥunjiqb, imnjanindj ḥamända, ge wunja iaruŋjara.

³⁹ Wai, agula käma, maiirgi:rkum jero:l kundjiri, tjäñalar käri kandjuiri, njini pñqaiqandi-wen, kumäg pitja kundjunqgori.

⁴⁰ Burkai kañaiqabuna ḥunalalaia aua wai kunja, arka kädjinba puŋgadji:nja.

⁴¹ Jesu kaio:lbala, kundjuŋu, O worumba njirkudjarie, njirkolikoli, ḥanqanqgori njiri nänja ḥanqun, njinma; indjanqungula imal.

⁴² Wäli iñgengalirii agula kaiqabuna, djenbeñuru dalar kämaŋ; Jesu kämaiambuna agula inuru, worala kämurđuna, käniño:la iraqanga.

⁴³ Ardarawaia wundjurulu God anäŋga rängarı kubädburauwuna. Wäli rängarı kadburauwuneri darawa aua geniri, kundjunqanqgori inalalaia.

⁴⁴ ḥala-ḥala wuna kungandienja njidi:um maninja: gewunja I:dj' iñko:lu pitja eno:wi:i:dja ardo:ri nänja.

⁴⁵ ḥala-ḥala wuna wa puŋgadenenja, kundjalqaienananqgori, wa laiburu padin kunja, karkulgúneri ḥala-ḥala wuna burkai iñgadıjb wunja.

⁴⁶ Kadjanqanqadjieneri arge wurura, ənguja arka nänja inaiuri pitja enu.

⁴⁷ O! Jesu mära ko:na ənganqanqanqadjieneri ardi:um maninja, worala kämaŋ, kaelgendjuna iñwondära nänja,

⁴⁸ Kundjunqanqgori, Aua iñgam indja worala ḥanqumumba wunja, ḥnaiu ḥanma; aua ḥanquma, käma aua ḥanqanqawuna; gewunja aua pidi:ndja njidarawa nänja, aia inaiuri ḥanqun.

⁴⁹ John kaio:lbala kundjuŋu, Inaiuri, iaruŋ mära kerwuna ḥunqumumba nänja agulaia wai əngaiqabuneri, kedbäiambuna gewunja wa pälimala pinjedjinguri.

⁵⁰ Jesu kundjunqanqgora, Pändjamäiambiri: gewunja aua wa ḥande pñmäŋ ḥari, ḥari nänja ḥanqun.

⁵¹ Ge kunina wuno:murum gejau ko:rug kämaieneri aua pai iñganjurieu wunja, imiñum njädbama mandenu iñgenjuru wunja Jerusale' ḥnuru.

⁵² Wälñqaria imiñum männqale kanqanqawuna. Arka kariñanuru, dära kariñanuru maiarundjeruŋma Samaritan ḥarim, mänamanaŋ wunja aua wunja.

⁵³ Arka wa paueramenja, gewunja imiñum iñgenjauriri Jerusale' ḥnuru.

⁵⁴ Inalalandu, James a John, wuna mära ko:nandu kundjunqandu, Inaiuri, lai kumbanqanu kunjedjandu wiqanu kunjñqunjal əndjo:l' di dägu arka wori wunja?

⁵⁵ Wälñqrai kauwona, kämaiambunandu.

⁵⁶ Kariñanuru maiarundjeruŋma maiakärim.

⁵⁷ Wuno:murum əngęñanjuriri kalumba nänja iaruŋ kundjunqanqgora, ḥnaiu ḥunqumaland: ḥanqam ḥunqunqanqanquru.

⁵⁸ Jesu kundjunqanqgora, Käñanguria do:lo:dba kudai, punaria wuŋo:ru ḥaría waiaru, O! I:dj'iñko:lu ino:ra ḥanqam imri: we ki:

⁵⁹ Aua kundjunqanqgora iäkära, Tjäñmalando:. O! aua kundjuŋu, Tjändjabawurle ro:k inj: iraia ḥaianqanqgora.

⁶⁰ Kundjunqanqgora, Ədban ro:k kadi:nja ədban arkanqanqai; ḥundju baiunjuru ardi:um minjalu bändaia God anäŋga.

⁶¹ Iäkära kuda: kundjuŋu, ḥnaiu ḥunqumaland: Inaiuri; O! tñjandjabawurle ənganqawendja wunja arka maiarum ḥaianqanqam maninja.

⁶² Jesu kundjunqanqgora, I:dja kari ino:ri la mängam plough nänja, wararkar iñgänuŋ, iniwu ḥanqumamiri bändaia God anäŋga.

10

¹ Wuna pâlejau Inaiuri kangandjuna atjâkekâria seventy, arka kannanajawuna iariaruñandu iminum mânnañale manaiudba mararawa' ñuru, tâmbium mararawa' ñuru, ma aua ñundju-ñundju pitja ejenjal.

² Kundjunjanqgori, Wulgundjiri ko:ru wunaiuru, O! idja kadaguja; gewunja burkai iriab Inaiuri wulgundjiri ñara ñanjanjanawu wunja idja wulgundjiri ñuru.

³ Njidjurli; wai, njinjanjanawu kukundjeria kadjindjia kânqnguria ñanja.

⁴ Puranjuriri kaiug kari, bururu kari, njidjerdunqari kari; idja kari wulmai piri-inqgoriri kalumba ñanja.

⁵ Maiarum maua njirkunjajanju, wuri:wurle, Jâmulili maiarum maña ñanja.

⁶ Jâmulili iñko:lu ma ñamba inqanun, jâmulili njirkunjanqga ma nanja pitja atja ñjanu; ñamba kari, njiri ñanja pitja djo:li ñjanu.

⁷ Maiarum maua ñanja atja njidu, mindjal wuranjundjiri, djo: njirkunjajeri arge njinjumbâdo;; gewunja inawodjeja lâñugu anqanga inia kânqjanqga. Pinjiriiri maiarum maiaru' ñuru.

⁸ Manaiudba maua njirkunjajanju njinjumbâdba, mindjal wuri: arge njidbanqale ñanja angandieju,

⁹ Adbâramareja ma ñanja aramurdu, wurinqgori, Bândaia God ajanja gole wodjulu kunjanganalduri.

¹⁰ Manaiudba maua njirkunjajanju njiri wa pinjinbadban ñari, njirinju kalumba ma ñuru, wuri;

¹¹ Tjurnim manaiudba njiri ñarim ari ardjerdu ñanja mânqanun, wulinqâra kunjedju ñanja; mia laiburu njidu bândaia God anqanga wodjulu kunjanganal.

¹² Kunjenuri gejau Sodom maniam man dagam pitja menu manaiudba maua ñanja.

¹³ Wurgunu ñundju ñanja, Chorazin, wurgunu ñundju ñanja, Bethsaida; gewunja ñamba Tyre ñanja, Sidon ñanja, kandjui:na rângari kâninanurendu, golema kulunqan mânqawenjandu atja mânqawonandu sackcloth ñanja, pimbinâl' danja.

¹⁴ O! Tyre ñanja, Sidon ñanja, wunia man dagu pitja ñjanu wurejau njirendu ñanja.

¹⁵ Ñundju, Capernaum, qandjo:l' kuru brai ñundjandieju? Mamâra' ñuru pitja wai ñunjejabie.

¹⁶ Aua ñuru njinjungañju ñuru ñangañju; aua njinjunnqandjuñandjo: ñanqandjuñandjo;; aua ñanqunqandjuñandjo: kânqandjuñandjo: aua ñanqunqanjanwa.

¹⁷ Arge seventy djo:li kadal tjkul ñari kubadjuñ, Inaiuri, agulaia kuda: waiuru kanbarkandeñunqari ñunqumba ñanja.

¹⁸ Aua kundjunjanqgori, Mâra kâjo:na Satan, mânqirinja kadjindja, inqauwona qandjo:l' di dagu.

¹⁹ Wai, ñaiu njino:na wundjurulu djambâba wunja pâmalinja ñanja, bandja ñanja, wundjurulu darawa inauurgundj anqanga, kari kadjinba pâmbala pinjinbârkandjun.

²⁰ Mia, tjkul pinjidi:ri wuna ñanja, agulaia waiuru anganbârkandeñunuri, tjkul njidu gewunja njirkumba wiri-wiri kauwi:na qandjo:l' danja.

²¹ Ge-i-di-dagu tjkul kâmina Injandj Mâmaia ñanja, kundjuñu, Nungulbo:, Iraia, Njunaiuru qandjo:l' ñara, kabâlbâ ñara, gewunja wuna kundjaielgeju ardi:u' ñaria ñuru, ardi:um dâranguja ñuru, kandjamiimbuna woñalalânuja; jau, Iraia, gewunja wurunqangowu wunia kuniñaiena ñungubul' danja.

²² Darawa kunaawi:nara Iraia ñaianqanga ñanja, idja kari wa laiburu pângqanin ñanguja Înko:lu Iraia ekamandj, ñanguja Iraia Înko:lu ekamandj, aua kuda: Înko:lu ko:rega inqanun inqamimbu wunja.

²³ Walñarai kauwonqanqgori inalalaia, argekama kundjuñu, Tjkul ñari arkumbula mânqagadidjeri njiri maraqunindj;

²⁴ Gewunja kunjenuri, tjo:lbâdaia ardarawaiia ardenaiuri kuda: lai kumbananqgori mânqagadidja wunja ge njiri maraqunindj, wa pâmadidjenja; ñuru wunja njiri ñuru wurunjungajanju, wa ñuru puñgarkajurinja.

²⁵ Wai, ñaruñ ñala-ñala ñara kauwelgenja ko:ndjuna kundjuñiri, Iniñgundeja, ñani kunejaedjer kadjinna ñanqunun wunja?

²⁶ Aua kundjuñanqanga, Ñanqanga wiri-wiri kauwi:na ñala-ñala ñanja? Ñarunqangowu mili-mili mâra kând jo:?

²⁷ Aua kaio:lbâla kundjuñu, Pânarienqanga Inaiuri God ñundjanqanga ñunqulum mararawam, ñunqauí dara, ñundjurulba mararawam, ñuni:um mararawam; mâmumqgalja ñundjanqanga kuda: ñundju kadjindja.

²⁸ Aua kundjuñanqanga, Tjâdâm tñandjo:lbala; ge dju ñundjedjer ñunjanu.

²⁹ Aua Naiądąjuru ɳandjuie kundjuṇu, kundjuṇaną̄ga Jesu, Aŋguja mąmuŋgalja ɳaiananą̄ga?

³⁰ Jesu kaio:lbala kundjuṇu, I:dja iarun jeri kauwonajuriri Jerusalem i-dągąm Jericho ɳuru; kauwona lulun ɳaria ną̄ja, wobi bura kaueramą̄janą̄ga, ɳoiil kubądjuṇaną̄ga, karińajuru kaueramą̄ngi:la wodjulu kungadjunerı.

³¹ Wali iarun dadjurdňara kalumba tjaue kenjunal, mą̄ra iingo:na, kanalu keja.

³² Ge kądjinu iarun Levite, tąmbium ma iŋgeŋunal, mą̄ra ko:na, kanalu keja.

³³ Mia, Samaria ɳara iarun iŋgeŋajuriri kenjunal ma iŋqanina, mą̄ra iingo:na, kaieriwuna.

³⁴ Kąmurkalańjuru, malum aną̄ngam murd kundjuṇu, pą̄lulu kundjuṇaną̄ga oil, wine, kandeńu puną̄ra ną̄ja aną̄ngamandj, kanjurula maiarū' ɳuru, kanaleri.

³⁵ Maŋgundjiau kumą̄j kaiug tjařuną̄ndu, maiaruną̄ra ką̄no:na kundjuṇu, Aneri, kaiug tą̄käri ɳundju ɳą̄mba ką̄ndjano:, ɳaiu wuno:murum djo:li ɳanę̄nunuŋal pitja ɳunjano:.

³⁶ Nania arge iarunjuri ni: ɳunuŋ mąmuŋgalja iŋqanina aua iŋgauwona lulunjaria ną̄ja?

³⁷ Aua kundjuṇu, Aua iŋgaieriwuna. Jesu kundjuṇaną̄ga, Baiuṇuru, ge-i-di-dągu dju.

³⁸ Wali ą̄ngeŋajuriri, maiarundjeruŋuma mamurkalal; wonaiinja ndjäruruŋuna, njanumba Martha, kumą̄j maiarum njanę̄ganą̄ngam maninja.

³⁹ Njanga ɳawanja kudai, njangarımienna Mary, njanga kuda: atja njimbana Inaiuri ierdu ną̄ja, ɳala-ɳala aną̄ga ɳuru kunganjurula.

⁴⁰ O! Martha lara kundjuṇiri darawa maiarum maŋinja; kąmurkalańjuru kundjuṇu, Inaiuri, kari ɳundju ną̄ja ɳawanja ɳandjändiwela ɳaiarun maiarū' wunja? Gewunja minjenaną̄ga njingengal ɳanę̄nunawodju wunja.

⁴¹ Inaiuri njangao:lbala kundjuṇaną̄ga, Martha, Martha, ni: ɳunuŋ, lara kundji, darawa wunja,

⁴² Tjařunuma kuninja; Mary ge wunia kumą̄j, wa puŋgano: ɳgienaną̄ga.

11

¹ Ge kunina, wali aua tąmbium maninja iŋqanina dadjurd genjeri, wuno:murum wudun genju, iarun inalala kundjuṇaną̄ngi, Inaiuri, ą̄nmiimbu dadjurd njerkundju wunja, kądjinu ge John kuda: ą̄ngqamiimbuna inalalaia.

² Aua kundjuṇaną̄ngori, Wuno:murum dadjurd wurą̄nundju, wuri:, Iraia ar-arkaną̄ngi ą̄ndjo:! dą̄nja, Njunumba mama: kuninja, Bą̄ndaia ɳundjananą̄ngi kunjanę̄ngul. Lai kauwonanu kuninja, kabalba ną̄ja kądjinu ą̄ndjo:l' dą̄nja.

³ Maia ar-arkaną̄ngai lewą̄ra wunja kądjinima ą̄njanoo:.

⁴ Umę̄ra ar-arkaną̄ngi wai minjo:ɳarı; gewunja ą̄ri kuda: wai njerkumbuną̄ngori ardarawaaia tjaue ą̄nganbärwunjanę̄ri. ą̄ri kaielwa pandjanuriri wungundjuie ną̄ja, O! ri: ą̄nmäl woru ną̄ja.

⁵ Gejau kundjuṇaną̄ngori, Aŋguja ɳiri ną̄ja jalai kudai, indjənunmurkanjuru wulo:lum, tjuŋundjänaną̄ngi, Jalai, maia iarunjuri nunjanawodju;

⁶ Gewunja jalai ɳaiananą̄ngi kandjalu iŋgeŋgal ɳanmurkalal, ɳą̄no:ra ą̄nqangandenja imanę̄ngle ɳuru.

⁷ Aua mamulba pitja ejo:lbó: nje, Panjananą̄lingeri; maiamundu gole bur kunina, wonjalalą̄nu ɳaiananą̄ngai ɳaiu ną̄ja ardaragu ną̄ja kadun; kądjinba bari pą̄njanin, puŋjano:n.

⁸ Kunjenuri, ɳą̄mba wa bari pą̄nganin, wa pą̄ngano:n, jalai aną̄ga iŋqanuŋ, tjile-jile iŋqaniau pitja bari enu, eno: irarawaaia lai iŋgauwonaŋgori.

⁹ ɳaiu kunjenuri, Irانيا, pitja ɳą̄no:wi:nuri; aranjanjiro:, pitja mą̄ra arewu; denden maro:, pą̄lkär ɳjamienuri.

¹⁰ Gewunja ardarawaaia iŋgadiua kubąd̄ba; aua ką̄njanjiro: mą̄ra kumbu; aua denden manjo: pitja pą̄lkär ɳjamienaną̄ngi.

¹¹ ɳania njiri ną̄ja iraia iŋqanuŋ iŋko:lu ɳą̄mba iŋqaniau wuro:dbo:ri, pitjowu eno: kaiug? Djaia iŋqaniau, aua djaia wunja pitjowu eno: kauanja?

¹² Wonaui ɳą̄mba iŋqaniau, pitjowu eno: bandja?

¹³ Gewunja njiri, njirworu njirkunun, ɳą̄mba laiburu njirkunun wunia aranuno: wonjalalą̄nu njirkaną̄ngai, djenbeńjuru man dągu Iraia ą̄ndjo:l' ką̄ra pitja anjanoo: ɳandj Mamaia arka iŋgadiua?

¹⁴ Agula wai ko:neri iāmidja kulula; pelengqaraia rą̄ngarı karińja.

¹⁵ O! Atjakękəria arka ną̄ja kubąd̄ju, Beelzebub ną̄ja, agula inaiuri, wai kanbiri agulaia.

¹⁶ Atjakekekaria, kauero ndjuneri, burkai kaueriabantu umiimbaie ąndjo:l' kari.

¹⁷ Aua laiburu kānina ardi:um maninja, kundjunqanqgori, Bandaia darai dalar kāmienia nānde kaua nūndju-nūndju wulinjgara kumbi:nū; maiarum kuda: nānda maiarum, mauwona.

¹⁸ Satan nāmba nānda aua nūndju-nūndju dalar īngāmienju, nārunqangowu bāndaia anānga pitja nāwelge? njiri wurāqundjiri Beelzebub nānja nāiu agulaia wai nānjumbiri.

¹⁹ Nāiu nāmba Beelzebub nānja agulaia wai nānqanjumbu, qānguja nānja njidbāndia wai nānganbārwu? Gewunja arka wurenqaria pitja arānunuri.

²⁰ O! nāiu nāmba God ino:ri nānja agulaia wai nānqanjumbu, gejau kunjāngunalduri bāndaia God anānga.

²¹ Wuno:murum i:dja iurulwora tjinālja kudai maiarum anāngam mānganeri, wulānbiri anāngaiā jāmulili kadu:.

²² Mā, nāmba iurulwora man dāga aua nānja īngēngal, puluru ingi:, eno:ngu tjinalja irarawaiā pārād īngāmurauwuna, wulānbiri anāngaiā kāla qāno.

²³ Aua nāiu nānja nāmba wa pāngānīn, nānda nānmeri; aua nāiu nānja nāmba wa dārūl panmān, tjauwāre kanbiri.

²⁴ Agula inuru, i:dja īngāiāndiela, kejuri maro:do:d kuru, Noiba kānqānjiro:jiri, wa māra pungo:n, gejau kundjiri, Djo:li nānu maiarum nāianqangam ma-i-dāgām nānqanjāngunāl.

²⁵ Gejau kejgal, māra mo: brar māngānīnaienju, mānamanjam.

²⁶ Gejau kejuri kanmān agulaia atjakekekaria qānnēnālja arwod' ban dāgaia aua nānja, arka karingal, ma atjā kadu:, pālejau i:dja aia iwd' ban dāgaia aurle nānja.

²⁷ Ge kunina, wuna genjeri, wōnaiinjā ndjāru peleñgāre nānja nāla-nāla nāngānānqā brai kundjāndāla, kundjunqanqgori, Tjukul nārim nānqulum kuli:n nānqanjumbuna, tjkul nāri nāmugu muka tjuñunbuna.

²⁸ Aua kundjunqanqgori, Jau, tjkul nāria man dāgaia arka nāla-nāla God anānga nūru nāngānū, ge karkanjuru.

²⁹ Wuno:murum peleñgāraia dārūl qāngāmienanānqā wunmanbāli kundjunju, Woi marānunmāndjiri qāndja arworia kadu:, umiimbaie kubārkānjiro:; umiimbaie wa pungano:wi māngori umiimbaie Jonah anānga wundākama.

³⁰ Kādjīnu Jonah imiimbaie Nineveh nāria nānja īngānīnaiena, wunmāngowu pitja enu I:dj' īnko:lu woi marānunmāndjiri qāndja nānja.

³¹ Nājnaiādū araworinja pitja bāri njenu wure nānja i:dja woi marānunmāndjiri qāndja nānja, nānqānānqā pitja wure njo:nāngori; gewunja nāngunāl bāndaia umindjunjuru-i-dāgu nāru kañuru wunju:wuni:ndjāru Solomon anānga, wrai, inaiud' ban dāga Solomon nānja nāruma kānūn.

³² I:dja Nineveh nāria pitja bāri arānu wure nānja woi marānunmāndjiri qāndja nānja, pitje wure paro:nāngori; gewunja arka kulanjān karwona nāla-nāla Jonah anānga nānja; wai, inaiud' ban dāga Jonah nānja nāruma kānūn.

³³ I:dja kari tjanaim duru māngi:la, wa pāmānden tāmbium maielgaiem maninja, kari kuni:n waiuru, O! tjanai' nāri nānja, gewunja arka dāra qāngēngaliri tjanaim māngādādjalirī.

³⁴ Tjanaim nānnunāba nānja ambula kānūn: nāngubulu tjadānju kānūn, nānnunāba mararam maro: manu:, woru kānūn, nānnunāba mararam duiba nārim mānūn.

³⁵ Gewunja manindj madji maro: nūndju nānja duiba nārim pāmānu.

³⁶ Gewunja nānnunāba mararam nāmba maro: nārim māngānūn, duiba nārim mano:ram, maro: nārim pitja mararam menu, kādjīnu tjanaim pālemba nārim marām nānnunjāno:.

³⁷ Wāli kaluleri, iāru Pharisee burkai kaiāb mindjāl kunja aua nānja; dāra kejānju, atja kauwona rnindjāl kunja.

³⁸ Pharisee māra ko:na rāngāri kejā aurle wa kulai pungo:nja wāli wa mindjāl pungēnja.

³⁹ Inaiuri kundjunqanqgori, Weni njiri Pharisia rar gāri karandju ilerduñjuru cup, ilerduñjuru plate, O! njirkulunjuru kālabu njirkunīnaienju lulun, umāra.

⁴⁰ Njiri wōnāla, wawu aua ilerduñjuru īngāndēnju, inulunjuru kuda: kāndēn?

⁴¹ Mā luluw arano: wulānbiri gole parano:, gejau wai, darawa rar gāri kūnūjanuri.

⁴² Wurgunu njiri nānja, Pharisia, gewunja jedmāngānūn birwidinjāri kurano:, wuk kuro: wure, nedura God anānga; ge piriin, tjakāri wuk puro:jiri.

⁴³ Wurgunu njiri nānja, Pharisia, lai māngāuwananuri adbālakārim mānqālenjārim dadjurđārim maninja, lai kauwananuri wulmai tjaunjārim maninja.

⁴⁴ Wurgunu njiri nənja, gewunja njiri kədjindjia ro:kəqrim wa məra pəmarwi:nja, i:dja wudawa əngejeneri wa laiburu padin.

⁴⁵ I:dja əala-əala əara kaio:lba kundjunəŋga, Iniingundeja, ge tjuŋundjiri kandjamaiambu əri kuda:.

⁴⁶ Aua kundjunu, Wurgunu njiri nənja əala-əala əaria kuda:, gewunja njiri nimaia i:dja nənja karande, njiri parəməndaneri nimaia njido:ri tjařuŋ njiniŋge.

⁴⁷ Wurgunu njiri nənja, gewunja do:lo: wondi wuro: tjo:lbədaia arkanəŋga, iraraia njirkənəŋgaia bada ənganbərwuna.

⁴⁸ Gewunja njidənəŋdaien, arənən: ge iraraia njirkənəŋgaia kadjuŋu, arka bəda ənganbərwuna, njiri do:lo: wondi wuro:.

⁴⁹ Gewunja kuda: God wuni:ndjari kundjunu, Ənənəŋawunəŋgori tjo:lbədaia, arkanənəwieja kuda:, atjəkekəria pitja bəda ənbəro:, pitja ənbəro:ndju:

⁵⁰ Gewunja gulu: tjo:lbədaia ardərəwaia arkanəŋga pələlu kənənənəia bəndaia wununjule wundjanjuru-i-dagu burkai njejabie woi marənunməndjiri əndja nənja.

⁵¹ Gulu: Abel anəŋga ge-i-dagu gulu: njini Zachariah anəŋga, aua debəra inənəna wia' əarim dadjurđərim puləga nənja; Jau, kuenenuri, burkai njejabie woi marənunməndjiri əndja nənja.

⁵² Wurgunu njiri nənja əala-əala əaria, gewunja kurəmələŋəla ləgəd əari; njiri wa dəra pinqirinenjanjuru, arəməiambuna arka dəra əngejənəjurir.

⁵³ Wuno:murum ma-i-dagam inənəŋunal, wiri:wiri əaria a Pharisia njədbama nənanda kubədənəŋga, burkai kaueriəbuna kalu darawa wunja.

⁵⁴ Kauerananaieri, kadba wunja iamundu nənja.

12

¹ Puləgajau, wuno:murum peleŋgəraia djenbeñeru djaruk əngəmien, gewunja arge wurura djaməbəba kanbədjo:rəla, wunmanbəli kundjunəŋgori inalaia arkurle, Maranindj leave Pharisia arkanəŋga, gejəkawəli tijbəre.

² Kari kuni:n kəni:n, əamba wa pitja məra puŋgauwi:n; kari kaielgaien, əamba wa pitja laiburu puŋgənənəien.

³ Gewunja ge wundugum wurəŋjulula, lewəra pitja əuru nənənəiae; ge ardi:um maninjə kujioa wurəŋjundjuŋu balaium maninjə, pitja jero:l nənənəiae karəŋ maiarum maninjə.

⁴ Kunenuri, jalalaia əaianəŋgaia, paro:lguneri arka njirkənəba məŋgarwuja, pəlejau kari kədjinba puŋgədjin.

⁵ O! Njinənəŋgunda ənguja irəŋjungulguna: Iro:lguna aua gole bəda inəgo:na wundjurulu kudai wai kunja mamařu' əuru; jau, kuenenuri, iro:lguna.

⁶ Wawu wurira iəruŋjuri kado:wi:n, kaiug tjařuŋjandu pidi:n kunja? Kari iərun wənəla wa pəŋgənənəiae God ambula nənja.

⁷ Tjəkəra kuda: njidbri: əari darawa laiburu kuniŋaieŋ. Pinqirgulgunejiri, wurira ardərəwaia nənja njidia ma njiduŋ.

⁸ Kunenuri, I:dja əamba əaiu wunja gejiri i:dja adbənəŋjale əuru, aua kuda: wunja I:dj' inko:lu pitja nje adbənəŋjale əuru wələnəŋjaria God anəŋgaia;

⁹ Aua əaiu wunja əamidja gejiri i:dja adbənəŋjale əuru, pitja əamidja eniŋiae wələnəŋjaria God anəŋgaia adbənəŋjale əuru.

¹⁰ Aua I:dj' nənja əala-əala əanda kama, pitja wai njejabienəŋga; O! aua İhəndj Mamaia inəŋənəjo:, wa pitja wai puŋgaiəbiennəŋga.

¹¹ Wuno:murum njinənəmbərkənəjural dadjurđərim maninjə, ardenaiud' dənja, wundjurul' dənja, lara piriiri əarunəŋgəwu, əanəŋga arənəŋdjo: Iba, wuraŋjulu;

¹² Gewunja İhəndj Mamaia pitja njinənəŋgunda ge-i-di-dagu əanəŋga wuraŋjundju.

¹³ Iərun peleŋgəre nənja kundjunəŋga, Iniingundeja, minjenəŋga əawaaia əaianəŋga wulənbəri kərəŋ kənbi:njara.

¹⁴ Aua kundjunəŋga, I:dja, ənguja əangandən, wure əara, kərəŋ əara, njiri nənja?

¹⁵ Gejau kundjunəŋgori, Maranindj, njiri əundju-əiundju njirkənərie wuŋgalbənda dara nənja, gewunja i:dja əauui kui wulənbəri ardərəwaia kudai.

¹⁶ Bəre:bəre kundjunəŋgori, kundjuniri, Kabəlba i:dja tjiŋi:ra anəŋgam wunia bəri kandjəndala.

¹⁷ Iniakənəma kundjunu, kundjuniri, Əəni əe, gewunja əano:ra ma kurab əaianəŋga əangandən?

¹⁸ Kundjunu, Wuna əe, jarəŋga məno: maiarum əaianəŋgam, pitja wondi məŋjana manaiud' ban dəqəm, ma pitja djaruk ənam corn ardərəwaia əaianəŋgaia, wulənbəri əaianəŋgaia.

¹⁹ Pitje ḥenqāŋga ḥaq̃au, ḥaq̃au, ḥundju kudai wulənbiri ardarawaia golema ḥeq̃andienā; ḥoiba bānu, mindjāl dju, djo: baiu, t̄jukul bānu.

²⁰ O! God kundjunqāŋga, Wonqala, weni wundugum ḥunqāŋui pitja burkai njejabie ḥundju nānja: ḥeq̃uwa anqāŋaia pitja arānu arka ardamanja ḥandqāŋungandjuna?

²¹ Wuna kādjinu aua wulənbiri ḥeq̃arən̄um aua ḥundju-ḥundju wunja, t̄jiŋ:i:ra kauiq̃ God nanja.

²² Kundjunqāŋgori inalalaia, Gewunja kujenuri, Lara piriiri njirkauwunja, ḥenqāŋga mindjāl wurən̄undju, kari njirkanāba wunja, ḥenqāŋga tai njirkunuŋ.

²³ Gewunja njirkauwunaiud' ban dāgu māŋq̃ri nānja, njirkanāba wobi nānja.

²⁴ Ni: aranjuriri wonguraia, arka wa panbārkanden, wa d̄jaruk panbādbān, ardo:ra maiarum, ardo:ra maianq̃rim, God barui kano:; njidia man dāgaia djenbeñuru punaria nānja.

²⁵ Anguwa njiri nānja, lara gejiri, iwāndu gole pāŋgande irindja nānja?

²⁶ Gewunja njiri ḥamb̄a pidi:nma kādjinba piriiri, ḥeq̃udja kunja lara kuriiri tjāk̄ari wunja?

²⁷ Ni: wuranjuriri maruku, ḥārunqāŋgowu bāri kānūn, paii wa puŋgadjin jarkai wa puŋgadjin; O! kujenuri Solomon pālemba mararam anqāŋgam maninja wa tai pāŋqānina t̄jāru wuna kādjinu.

²⁸ Wurkālam ḥamb̄a God ge kādjinu tai māŋgi:, maue weni kabālba nānja māŋqānūn, māŋgunu māŋgaiabienu wia' nānja, djenbeñuru ma njiri, njirkudjarie.

²⁹ Parənqāŋjiro:jiri ḥenqāŋga mindjāl wurən̄undju, ḥenqāŋga djo: njirkunqāŋja, lara piriiri.

³⁰ Wuna darawa kubārkāŋjiro:jiri worumbaia bāndaia nānja; Iraia njirkānqāŋga laiburu kānūn njiri wuna ḥāma wurən̄undjiri.

³¹ Mia wurənqāŋjiro: bāndaia God anqāŋga, gejau wuna darawa pitja nānunuri.

³² Pinjirgulgunejiri, wiri:m pidi:ndja; gewunja lai kumbānanqāŋga Iro:lidj bāndaia nīn̄juno: wunja.

³³ Aro:gule wulənbiri njirkānqāŋgaia, ardjeja arano:; wurəndju njiri ḥundju-ḥundju wunja bururu kādjinba wunujule puŋqānīn ḥāri, wulənbiri ḥādjo:l' dānja kādjinma ḥāri, ma lulun ḥāra kari wa wodjulu pareñān, wuno:lu wa panmāndjun.

³⁴ Gewunja ma wulənbiri njirkānqāŋgaia, ma kuda: njidi:um pitja menu.

³⁵ Njirkwierlumba murd kāninja, t̄janaim njirkānanqāŋgam duru mani:nja;

³⁶ Njiri kuda: i:dja kādjinbjia njidu inaiuri arakanqāŋga inqādaneri, wuno:murum djo:li inqānūnal māŋjaria pānān ḥāra dāgu; wuno:murum inqēngal, denden māŋgo:, maiirgi:rkum pālkār pārāmanqāŋga.

³⁷ Tjukul ḥāria ardwodjieja arge, wuno:murum inaiuri inqēngal, māra anq̃o: mu:n māŋgarwiri; njidi kujenuri, murd enie, arge atjā anq̃i:, pitja ejēngal, ḥājanowodju.

³⁸ ḥamb̄a kāŋgūlnām, ḥamb̄a maiāium, inqēngal, wurunqāŋgowu māra anq̃o:, arge tjukul ḥāria kadunj.

³⁹ Wuna laiburu njidu, inaiuri maiāru' ḥāra ḥamb̄a laiburu inqānina ḥeq̃udjau lulunqāra inqēngunal, mun māŋgo:na, wa pāŋqānānja maiarum anqāŋgam kurug māŋgauwi:nu.

⁴⁰ Njiri kuda: njidamanja njidu, gewunja gejau wa ni: pinjidin ḥāri ejēngal I:dj' inko:lu.

⁴¹ Peter kundjuṇu, Inaiuri, ari kundjinjāriri bare-bare wuna, ardarawaia?

⁴² Inaiuri kundjuṇu, ḥeq̃uwa aua njidi, ini:u' ḥāra maiāru' ḥāra, aue inaiuri karān ewāndenqāŋgori i:dja anqāŋgaia, māŋjaria ḥājanāo: wunja t̄jādmiau?

⁴³ Tjukul ḥāra inawodjieja aue, wuno:murum inaiuri inqēngal, māra inq̃o: ge kādjinu gejiri.

⁴⁴ Njidi kujenuri, karān ewāndenqāŋgori ardarawaia anqāŋgaia.

⁴⁵ O! inawodjieja aue ḥamb̄a ini:um maninja gejiri, Inaiuri ḥājanānja wi: kundjal, wunmanbāli ḥāq̃amandjuri algalgunja, arwāriwāridjia, mindjāl gejiri, djo: inqēngiri, pulwul inqēngiri.

⁴⁶ Inawodjieja aue inaiuri anqāŋga pitje ejēngal gejau wa ni: pāŋqānīn ḥāri, gejau wra laiburu pāŋqānīn ḥāri, pitja dur ewu, anqāŋga ḥāri pitje eno: arkudjarieja nānja.

⁴⁷ Inawodjieja laiburu inqānina Inaiuri anqāŋga ḥāma generi, inamanja wa pāŋqānina, wa puŋgenja inaiuri ḥāma generi, wodpiliba ejo:rie djenbeñuru;

⁴⁸ Aua wa laiburu pāŋqānina, gejū wodpili kāri, aua wodpiliba ejo:rie pidi:nu. Aua dara kāno:wi: ḥājanānja aua nānja dara pitja burkai njejabienqāŋga; aua dara anqānino:, aua nānja dara pitja ewāriqānāu.

⁴⁹ Nēngunal wiānu ḥājanānja wunja kabālba nānja, ḥājanānja ḥāma nān̄jundju ḥamb̄a gole duru kānijaiena?

⁵⁰ Baptism ɳaiu kudai wuna ɳanja baptize ɳəni:nja, ɳəruɳəŋgowu ɳanda ɳamieju ko:rug kəmieu njini.

⁵¹ Ni: njiduŋ ɳənŋunjanjungunal jəmulili kabəlba ɳanja ɳəŋmuno: wunja? Kari, kujenuri, dalar kəri.

⁵² Gewunja pitja arənu wendj-i-dagu ɳəŋŋalja maiarum maiaruŋum maninja, dalar arəmieu iərunuŋu ɳanda iəruŋandu, iəruŋandu ɳanda iəruŋuri.

⁵³ Dalar arəmieu iraia ɳanda iŋko:lu, iŋko:lu ɳanda iraia, karanja ɳanda ibanja, ibanja ɳanda karanja, ɳəlindjanja ɳanda ɳəlindjanja.

⁵⁴ Kundjuŋanŋgori pelengaraia kuda:, Wuno:murum məra wurəŋunbu ɳəŋgubən bəri kənunjiri Marəŋam maninja, maiirgi:rkum kuri:, Adja kəŋgaliri, ge kədjinu kunuŋ;

⁵⁵ Wuno:murum jaɻəŋqara wo: kauwonal, kuri:, Məra-məra pitja njənu, ge kunuŋ.

⁵⁶ Njidbiŋum njiljaljadbune, laiburu njiduŋ məra wunja kabəlba mamiŋum, andjo:lu umiŋu, ɳəjudja kunja wa laiburu pinjidiŋ məra wunja wendjiau?

⁵⁷ ɳəjudja kunja njiri ɳundju-ɳundju ɳanja wunja wa wure puro:n?

⁵⁸ Wali ɳənŋunjanjauŋuru inauurgundj ɳanja inaiur' kuru, kalumba ɳanja lia məma ɳərənŋəŋgowu bura ɳənŋumiejenanŋga, madji lalewa ɳənŋunjanjuriri wure ɳəra ɳəru, wure ɳəra ɳənŋuno: bur ɳəranŋga, bur ɳəra puŋungqande bur ɳərim man-inja.

⁵⁹ Kunjenu, ma-i-dagəm wa pitja ba puŋunjanŋ tjuŋuno:na njini darawa.

13

¹ Atjəkekəria ma kadina ge-i-di-dagu kadjuŋanŋga Galilee ɳəria wunja, gulu arkanŋga Pilate nəmbər ko:na məma:ɳəri arkanŋga ɳanja.

² Aua kandjo:lbəla, kundjuŋanŋgori, Ni: njiduŋ arge Galilee ɳəria arwod' ban dagaia Galilee ɳəria ardaraواia ɳanja, gewunja wuna kənijaienananŋgori?

³ Kari, kujenuri, O! njiri ɳəmbə wa kuluŋan pinjirwən, ge kədjinu njidaraواia pitja debəd njireju.

⁴ Arka ɳənŋenŋalja arge məŋgauwonaŋgori maiarum karəŋgenma Siloam ɳərim, ɳəŋgəməndjo:na, ni: njiduŋ arka arwod' ban dagaia i:dja ardaraواia ɳanja Jerusalem maninja atjə ɳəŋgauwoneri?

⁵ Kari, kujenuri, O! njiri ɳəmbə wa kuluŋan pinjirwən, arge kədjinjia pitja debəd njireju.

⁶ Bare-bare wuna kuda: kundjuŋu. I:dja iərun tjlium kudai məŋgandienə kabəlba anŋgam maninja; kəŋgalur kurab kənəŋjiro:na maua ɳanja, wa məra pəŋo:nja.

⁷ Kundjuŋanŋga kabəlba ɳəra, Wai, tjuadba maiaruŋurim ɳəŋgungul kurab kənəŋjiro:na tjlium məna ɳanja, wa məra pəŋo:nja; dur mo: ɳəjudjakunja kabəlba mənəŋgirgi?

⁸ Aua kaio:lbəla, kundjuŋanŋga, Inaiuri, maninja tjuadba məna kuda:, wo:ri məŋamənjo:jiri tjaři məŋo: njini, tjaŋunim məŋandə,

⁹ Gejau ɳəmbə kurab iŋgəm, wunja; ɳəmbə kari, pitja dur məndjo:..

¹⁰ Kaniŋgundaleri maiarum dadjurdnərim maninja Wunaiurujau.

¹¹ Wai, woŋaiinjə ɳəŋandj mareja kudai golema, tjiŋgur njinina, kədjinba tjađajuru pinjimbəlgenja.

¹² Jesu məra ɳəŋgo:na, ai njimbuna, kundjuŋanŋga, Woŋai, bur a ɳənmięju mareja ɳundjanŋa ɳanja.

¹³ Ino:ri njiməndanala, maiirgi:rkum ndjədaŋuru ɳəŋgandjuiena, God ko:do:dala.

¹⁴ Inaiuri dadjurdnəra ii:la kəmanj Jesu Wunaiurujau ɳəŋgəmurduna, peleŋgare kundjuŋanŋgori, Lewəra tjaqkari kunuŋ ɳuna wunja; gejau njireŋal njirəmurdui: wunja, kari Wunaiurujau.

¹⁵ O! Inaiuri kaio:lbəla kundjuŋu, Njidbiŋum njiljaljadbune, wawu njidaraواia Wunaiurujau burəŋgai pinjirəmən buluman, donkey njirkənŋga jəndalpa ɳanja, wawu pinjirərjurun djo: wunja?

¹⁶ Njəŋga, Abraham pəmaraŋja njingənun, njəŋge Satan murd njəŋgaman wai, golema, wawu burəŋgai pinjəməien wuna murd kunja Wunaiurujau?

¹⁷ Wuna geju ardauurgundj' ardaraواia anŋgaia djiən kubədbən, peleŋgare ardaraواia tjukul kadina darawa wundjurul' kəri au ɳanja kənijaiena.

¹⁸ Gejau kundjuŋu, ɳəjudja kədjinu bəndaia God anŋga, ɳəjudja kədjinu kujandju?

¹⁹ Kədjinu tjaɻəŋŋanŋja mustard, njingə i:dja njimanj, njəŋgandēnu kabəlba anŋgam maninja; njəŋgawelgenja ɳuwonu njini kuniŋaiena, punaria wuno:ru ɳəria wuŋgalalidjerugu ɳanja atjə kadina.

²⁰ Njelle kundjuŋu, ɳəjudja kədjinu kujandju bəndaia God anŋga?

²¹ Leaven kədjinu, woŋaiinjə iŋgəməŋ, iŋgəielgeju iroroi iəruŋuri ɳanja, irarawaia leaven iŋgə niŋaiena njini.

²² Bulumən keñajuru manaiudba, maiarundjeruñama, kaniingundaleri, keñajuriri Jerusale' njuru.

²³ İarun kundjunjanqıga, Inaiuri, kadaguja kaduñ ąngamundulbaienju? Aua kundjunjanqıgori,

²⁴ Jäkunu wuri: njirkunjäña wunja maiamundu pidi:nma njuru, gewunja ardarawaia, kujenuri, jäkunu bare dära ąngegena wunja, kadjinba pareñan.

²⁵ Wuno:murum inaiuri maiaru' njara bari inqanina, maiamundu bur ki:la, dände njirkumbal-gejuriri maiamundu nänja denden maraqunbiri, wuraqundjiri, Inaiuri, pälkar minjamanjari; aua njinjo:lba, pitja njenuri, Wa laiburu pąqanınuri, njaru njirkunun;

²⁶ Gejau pitja wureju, Mindjal kunjedjuñ, djo:jo: kunjedjuñ ńunmäňqale njuru, kandjanıningundaleri kalumba nänja ar-arkanqaga;

²⁷ Aua pitja nje, Kujenuri, wa laiburu pąqanın njaru njirkunun; njidjuliara, njidarawaia woru wuraqundju.

²⁸ Pitja njänu wola, kadur arwiąk, wuno:murum mära araqunbu Abraham, Isaac, Jacob, tjo:lbädaia ardarawaia, bändaia God ananya nänja, njiri dände pitja wai njirkunjäbienju.

²⁹ Pitja arengal Worinqari ąlp, Maraqam ąlp, Bembäram ąlp, Arawori ąlp, pitja atja arowa bändaia God ananya nänja.

³⁰ Wai, kaduñ palederia pitja aranu mäňqaleñeria, kaduñ mäňqaleñeria pitja aranu palederia.

³¹ Ge-i-di-dägu karingunal atjäkekäria Pharisia kubädjunjanqgeri, Dände paminejeju, baiunuru mändj'-i-dägu, gewunja Herod Bäda iño: kundjuniri.

³² Aua kundjunjanqıgori, Njidjiliñuru, wurinanga aue fox, Wai, agulaia wai kaþo:, dudbal kajandju, weni, mängunu; mängundjiau pitja ko:rug njämie.

³³ Mia madj neñenja weni, mängunu, mängundjiau, gewunja tjo:lbäda kädjinba debära pängenjan dände Jerusalem.

³⁴ O Jerusalem, Jerusalem, tjo:lbädaia ąndqajunbiri, kaiug do: tjuñundjunanqgori arkanjawieja ńundju nänja, wodi darawajau njama kujenju djaruk ąqanıuma ńundju woñälalajuja punara kädjinu djaruk ąngam bi:rwidori njanganqaga njangalum maninja, ńundju wa njama pindjiimja.

³⁵ Wai, maiarum ńundjananqgam mamañgienanu wulinqara kärim; kujenuri, Naiu wa pitja mära pąñaro:n wuna nejeñgal djini gejau wuraqundju, Tjukul njara aua ingeñgal Inaiuri injumba nänja.

14

¹ Ge kunina wuno:murum ingeñajuru maiaru' njuru iarun Pharisee inaiuri ananya Wunaiurujau maia mindjal kunja, kaueranindjäneri.

² Wai, i:dja iarun imäňqale njuru kän kundjunju.

³ Jesu kandjo:lbäla, kundjunjanqıgori njala-njala njaria, Pharisia kuda: kundjuniri, Wuniowu Wunaiurujau karämurdu wunja, wuniowu njuru-njuru?

⁴ Arka kumuk kubärwuna. Aua kämäñ, kämurduna, burängai kämäñ.

⁵ Kundjunjanqıgori, ąnguja njiri nänja, woñälaj, buluman kudäi, windjeri nänja ingauwona, wawu maiirgi:rkum ri: pändjamäñ Wunaiurujau?

⁶ Arka wuna nänja kädjinba njele pauerio: Ibenja.

⁷ Bäre-bäre kundjunjanqıgori arka ai ąngauwi:na, mära ąngó:na njarunanqowu mängadbañam adbalikärim mäňqale njirim, kundjunjanqıgori,

⁸ Wuno:murum ai ńunqumbi:nu iarun nänja mäňqari pąnan njaria nänja, atja pujuniri adbalikärim mäňqale njirim maninja, madji ai ąngauwi:nu aua nänja inaiud' ban dägaia ńundju nänja,

⁹ Gejau ingeñgal aua ai ńunqumbuna, genu, Adbalikärim indja ino:, gejau djiñan pindjam, adbalikäiam waiuru mändjanunma.

¹⁰ O! Wuno:murum ai ńunqumbi:nu, baiu, atja bantu adbalikärim waiur' kärim maninja, gewunja wuno:murum ingeñgal aua ai ńunqumbi:na, pitja njenu, Jälai, karaj njuru baiunuru; gejau pitja iño:lja indjam adbañqale njuru ardarawaia atja ąngqanuñ ńundju nänja.

¹¹ Gewunj aua njundju-ńundju karaj inqandjuienju pitja waiuru ejäbie, aua ńundju-ńundju waiuru inqandjuienju pitja karaj ejäbie.

¹² Aua kuda: kundjunjanqıga aua ai ąngó:na, Wuno:murum ąndqajungandju mäňqaria, lewqra, wunduga' jau, ai pandjo:jiri jalalaia, njawawaia ńundjananqaga, njiri madeja, mämungälia tjini:ria, njamba wa arka kuda: njele ai ńunqumbarwu, pitja pâle njuru ńunbäran: njele.

¹³ O! Wuno:murum mənəjaria qandjənqungandju, ai ənjo: ardjeja, aralidjia, arwonda-wondadjia, arkumbambilidjia;

¹⁴ Gejau tjkul pitja ənunjanu, arka ardoreja ənunjumbədo: pəle ənuru; pitja nəjəno:wi:nu pəle ənuru bəri əngaiabienj atjədənuria.

¹⁵ Wuna ənuru kənina iərunj atjə əngənina aua ənənja kundjunqanənq, Tjkul ənəra aua mənəjari mindjəl ge bəndəia God anənqə ənənja.

¹⁶ Aua kundjunqanənq, I:dja iərunj mənəjaria ardaraia kangəndjuna, ardaraia aikənbuna;

¹⁷ Kənənəjawuna inawodjieja anənqə mənərijəi ge wunja arka ai əngənauwi:na, Njirengal, gewunja ardamanja kaduj.

¹⁸ Arka ardaraia tjkurjama karkəriina. Auurle kundjunqanənq, Kabəlbə mənəjamurən, madj əneñunuru mənəjanindj wunja; burkai ənundjəb, ənəninja.

¹⁹ İəkəra kuda: kundjunju, Buluman əmənəlja iərunjandu ənəri kənənəmurən, əneñunuru ənənjo:ndju; burkai ənundjəb, ənəninja.

²⁰ İəkəra kuda: kundjunju, Mənənganja pənən ənəwona, ge wunja kədjinba pənənənqən.

²¹ Inawodjieja keñgnunal, wuna wələnu kungənurulaldəga inaiuri anənqə. Gejau inaiuri maiar' ənəra ii:la kəmən, inawodjieja anənqə kundjunqanənq, Baiunuru maiirgi:rkum kalumba ənuru, tjuwälja ənuru malaiindem maninja, ənmural ardjeja, aralidjia, arkumbambilidjia, arwondawondadjia.

²² Inawodjieja kundjunju, Inaiuri, kuniñaiena ge tjuñundjunu, wali balaium manuñiri.

²³ Inaiuri inawodjieja kundjunqanənq, Baiunuru kalumba ənuru, bundul' kuru, əngandju əngəngəl kunja, maiarum ənəianqəngam kəlabu mənəgəniniñaienj wunja.

²⁴ Gewunja kūnənənuri, i:dja kari ai əngənauwi:na mənəjaria ənainənqə pitja wa panbərkargunən.

²⁵ Pelenqəraia ardaraia kariña aua ənənja, wararkar kənina, kundjunqanənqgori,

²⁶ I:dja iərunj ənəmba ənəmənurka, ənəmba wa pañgundjurun iranənqə, karanənqənja, mənəgənənqənja, woñqalalənuya anənqəia, ənəwawaia, ənəwawanja, jau, ənaiuri anənqə ma kuda:, kədjinba pañqənən ənənalala.

²⁷ Aua Wongaia anənqə wa mano: puñganjurun, ənəmba wa ənəwelbam pañqənənələndo:n ənəri, kədjinba pañqənən ənənalala.

²⁸ Gewunja ənguña njiri ənənja ənəma gejiri maiarum wondi mənəgo: ənəra, wawu auurle atjə pañqənən, wawu pañmənindjəj wodi mararawəm kudai, ənəmba gole ko:rug mənəgəm.

²⁹ Madji waiuru ənəna pəmənde, ko:rug kədjinba pəməmən, ardaraia mənəgədidiyeja wunmanbəli umbili paueram,

³⁰ Puñgadju, I:dja indja wondi mənəgo:neri, kədjinba ko:rug pəməmenja.

³¹ Ənguña inaiuri ingeñənəriri mələnim mənəgo: wunja inaiuri iəkəra ənənja, wawu auurle atjə pañqənən, puñgawadən aua kudai mələniñaria pelenqəre, ənəmba əngəmürka aua əngəməndjera mələniñaria pelenqəraia tjləndə kudai?

³² Ənəmba wa puñgen, iəkəra wəli bəwora əngənən, wələnənəra kənənəjawu, jəmbula ənəri kənənə.

³³ Ge kədjinu njidaraia, aua ənəmba wa pañmənəgi:n ardaraia anənqəia, aua kədjinba pañqənən ənənalala.

³⁴ Kərəmbəlja inia kənən; O! kərəmbəlja ənəmba gula-gula əngənənəi, ənərunənqowu wuləpañəra eniñai?

³⁵ Inia ənuru-ənuru kabəlbə wunja, tjkurjum wunja, dənde kaueriəb. Aua ini:um kudai ənuru wunja, ənuru kənənə.

15

¹ Gejau kauerəmürkalaliri ardaraia publicandia arworia kuda: ənuru ingarkanuru wunja.

² Pharisia, wiri-wiri ənəria kuda: jau karkənəriena kubədjunjiri, Indja arworia kanma, arka ənənja mindjəl kundju.

³ Aua kundjunqanənqgori bəre-bəre wuna, kundjunjiri.

⁴ I:dja ənguña njiri ənənja, kükundjeria one hundred, (ardaraia), kudai əngənən, iərunj arka ənənja ənəmba əngəiiməla, atjəkekərja bundul' dənja wawu pañmənəgi:n, pañqənənqjiro:n aue əngəiiməna, məra ingo: njini?

⁵ Wuno:murum məra ingo:na, da kundjunqanənq, tjkul kənənə.

⁶ Maiarum mənəgəmürkal, ai kanbu jalalaia, məmənəgəlia anənqəia, kundjunjiri, Tjkul njidu ənaiuri ənənja, məra inənənəjumbuna kukundjeria ənəianqə əngəiiməna.

⁷ Kunjenuriri, ge kədjinu tjkul kunun andjo:l' dənja iwori iərunj kuluñən əngənəwona, ardaraia atjədənuria man dəgəia arka wa lai kuluñən puñgauwonanənqgori.

⁸ Wοναιινja ą̄ngunja kaiug wunnenjalu kudai n̄ingqanuŋ, t̄jaruŋ ɳ̄amba koiim, t̄janaim wawu duru puŋgi:n, maiarum brar puŋgen, n̄ajdbama p̄amānindjān m̄ara n̄o: njini?

⁹ Wuno:murum m̄ara ko:na, ai kanbu jalalaia, m̄amunq̄alia n̄anqanq̄gaia, kundjiri, Tjukul njidu naiu n̄anja, m̄ara n̄anqumbuna kaiug ge n̄anqunjoimala.

¹⁰ Ge k̄adjinu, kuñenuriri, tjukul kunuŋ adbānq̄ale ɳ̄uru w̄alq̄njaria God anq̄gaia iwori īarun wunja kulq̄anq̄ iñgauwona.

¹¹ Kundjuŋu, I:dja īarun ko:landu īarunjandu kudai.

¹² Pidi:ndja auandu n̄anja kundjuŋanq̄ga iranq̄ga, Iraia, t̄janjano: wulq̄nbiri arge n̄aianq̄gaia pitja aranu. Aua karnjal kundjuŋanq̄gandu iedjer ɳ̄aria anq̄gaia.

¹³ P̄alejau maranu puŋq̄anin d̄agu pidi:ndja inko:lu d̄järuk kanmāŋ ardaraawaa, keñanjuru t̄ambium bōwora ɳ̄uru, ma tjaueri kundjuŋanq̄gori wulq̄nbiri ardaraawaa im̄ara njini k̄anineri.

¹⁴ Wuno:murum ardaraawaa wolumbāra genu, baia djenbejuru tambium ma kanbuneru, aua wunmanbalı ino:ra k̄anineri.

¹⁵ Gejau keñanjuru pidjin k̄aninajurandu i:dja n̄anja t̄ambium ma ɳ̄ara, aua kañajawuna yardba n̄uru pig barui ą̄ngano: wunja.

¹⁶ N̄aq̄nulum barui m̄aq̄ano: kundjuŋu, waiam maninja pig mindjal kadjuŋu, i:dja kari wa paŋgano:njanq̄ga.

¹⁷ Wali aua ini:um kudai, kundjuŋu, Wodi ardaraawaa ardawodjieja iraia n̄aianq̄ga m̄aq̄ari ko:ru ardara man d̄agaia kaduŋ, n̄aiu ɳ̄uruma baia n̄anbiri, kuñadjuiru.

¹⁸ Barı n̄emu, iraia n̄aianq̄ga iñq̄murka, pitja ɳ̄enq̄ga, Iraia, um̄ara kuñeju n̄anda q̄ndjo:lu, n̄ungubul' kuru.

¹⁹ Weni n̄aq̄niowu n̄anuŋamiri t̄janq̄ngula n̄anq̄undimieju wunja, n̄aiu t̄janq̄ndju inawodjieja īarun n̄undjanq̄ga k̄adjinjda.

²⁰ Barı k̄anina, iranq̄ga k̄amurk̄ala. Wali bōwora inq̄anina, iranq̄ga m̄ara ko:na, kaieriwuna, w̄ari-w̄ari k̄amurk̄ala, kauwona ileŋja n̄anja, ko:lbo:na.

²¹ Inko:lu kundjuŋanq̄ga, Iraia, um̄ara kuñeju n̄anda q̄ndjo:lu, n̄ungubul' kuru, weni n̄aq̄niowu n̄anuŋamiri t̄janq̄ngula n̄anq̄undimieju wunja.

²² O! Iraia kundjuŋanq̄gori ardawodjieja anq̄gaia, Maiirgi:rku m̄irāmal wobi inia ɳ̄ara-ɳ̄ara, tai iri:, im̄arulja ino:ri n̄anja irande, ierdunq̄ari ierdū n̄anja,

²³ Irāmal buluman kauila wurji:wu ɳ̄ara inq̄andjui:na, iro:, mindjal wodju, tjukul n̄adu,

²⁴ Gewunja indja inq̄ngula im̄an k̄anineri, iedjer kanuŋiri, koiimiena, m̄ara kauwi:ŋu.

²⁵ Gejau inko:lu iwongara yardba n̄anja k̄anineri; wali inq̄engunaliru maiarum m̄aq̄gamurkalaliru, kan ɳ̄ari, d̄jor ɳ̄ari ɳ̄uru kuñganjurula.

²⁶ Inawodjieja ai ko:na, burkai kaiqbuna, ɻ̄aq̄udja ge?

²⁷ Aua kundjuŋanq̄ga, N̄unbomale keñgnal, iro:lidj ko:na bulumān kauila wurji:wa ɳ̄ara inq̄andjui:na, imulugu inq̄amāŋ.

²⁸ Aua ii:la k̄amāŋ, wa d̄ara pañenq̄a kundjuŋu; gewunja iranq̄ga ba keñgnal, burkai kaiqbuna.

²⁹ Aua kai:o:lbala, kundjuŋanq̄ga iranq̄ga, Wai, golema n̄aiu n̄unq̄unawodq̄an, k̄adjinba ɳ̄ala-ɳ̄ala n̄undjanq̄ga puŋalemi:ŋja, k̄adjinba p̄anq̄ano:ŋja n̄anq̄unja kauila, n̄aiu tjukul n̄anq̄unjuŋ wunja jalalaia n̄aianq̄gaia n̄anja;

³⁰ O! wuno:murum indja inq̄ngula inq̄engunal, aua mindjal genju n̄undjedjer ɳ̄aria arkurindjalja n̄anja, kandjo:na aua wunja buluman kauila wurji:wa ɳ̄ara inq̄andjui:na.

³¹ Aua kundjuŋanq̄ga, Inq̄ngula, n̄undju k̄adjinma naiu n̄anja ɳ̄unuŋ, ardaraawaa n̄aianq̄gaia n̄undjanq̄gaia kaduŋ;

³² Wunia kunina tjukul arkunun, erkungo:do; da wunja, gewunja indja n̄unbomale im̄an k̄anineri, iedjer kanuŋiri; koiimiena, m̄ara kauwi:ŋu.

16

¹ Ge kuda: kundjuŋanq̄gori inalalaia, I:dja t̄jñi:ra k̄anina, aua i:dja maiaru' ɳ̄ara kudai, de inq̄auwi:nanq̄ga wulq̄nbiri anq̄gaia tjaueri genju.

² Ai ko:na, kundjuŋanq̄ga, N̄anq̄ga wuna ɳ̄uru n̄anq̄ununq̄? Minje n̄undjanq̄ga maiaru' ɳ̄ari wunja; gewunja ɳ̄amba n̄jele k̄adjinba puŋq̄inindaga maiaru' ɳ̄ara.

³ Aua maiaru' ɳ̄ara ini:akamanma kundjuŋu, N̄ani kune, gewunja inaiuri n̄aianq̄ga kuno:ŋgulara maiaru' ɳ̄ari? K̄adjinba t̄jari p̄amāŋo:n, nad n̄anq̄unq̄ja diq̄an kunjam.

⁴ Laibur ɳ̄anuŋ ɳ̄ani ɳ̄anq̄undju, gewunja wuno:murum n̄anq̄undjäbienju maiaru' ɳ̄ari i d̄agu, ɳ̄anq̄baräm maiarum arkanq̄ngam maninja.

⁵ Ai kanbuna i:dja mirinju tjaue karwunanqanqga inaiuri anqanga, kundjunqanqanqga aurle, Wod' ardarawaiia tjaue kandjo:nanqanqga inaiuri nqaiyanqanqga?

⁶ Aua kundjunju, Oil one hundred, (irarawa). Aua kundjunqanqanqga, Mili-mili ηundjanqanqga iminjam, atjabanu maiirgi:rkum wiri-wiri dju fifty, (anjennejalja).

⁷ Burkai kaiqbuna iakqara, Nundju wod' ardarawaiia tjaue kandjo:nanqanqga? Aua kundjunju, Wheat one hundred, (irarawa). Kundjunqanqanqga, Mili-mili ηundjananqanqga iminjam, wiri-wiri dju eighty, (anjennejalja).

⁸ Inaiuri ko:do:dala aua maiaru' ηara iwori gewunja wuni:unqari genju; gewunja bändaia wuna qnqo:lo:lia ardi:unqaria man dagaia arlewəraia nqanja arkulieja nqanja.

⁹ Kujenuri, jəlīgaia arandju njiri ηundju-ηundju wunja mammon wor' kari nqanja, gewunja wuno:murum ηaibära kandju, pitja njinbäram maiarum kädjinma ηarim maninja.

¹⁰ Aua pərəd mureja pidi:n nqanja inqanuj, pərəd mureja kənuñ wunaiud' danja; aua pərəd mureja kari pidi:n nqanja wa pənqanin, pərəd mureja kari wa pənqanin wunaiud' danja.

¹¹ Gewunja pərəd mureja ηamba wa pinjidinja, mammon wor' kari nqanja, qnqaja pərəd njinmurau nidji ηari wunja?

¹² Ηamba pərəd mureja wa pinjidinja iakqara anqanga wunja, qnqaja njinjano: njirkanqanqga mandj?

¹³ Inawodieja kari kädjinba pənqanawodjəngandu inaiuri iərunandu; gewunja iakqara pitja ewəndjuru, iakqara pitja enarienqanga, O! iakqara pitja ewodikqana, iakqara pitja enqandjanqandjo:. Njiri kädjinba pənqanawodjəngandu God, mammon kuda:.

¹⁴ pharisia, kaiug lai kauwonanqanqgori, wuna ηuru karkaqjurula, umbili kauerämäj.

¹⁵ Kundjunqanqanqgori, Njiri njiduj tədəquru njirkandjuieju i:dja adbənqale ηuru, O! God laiburu kənuñanuri njirkulum, gewunja ge i:dja nqanja karəñ kənuñ, God ambula nqanja wod' däka ma kunuj.

¹⁶ Wuniñgundie, tjo:lbädaia kuda: John njini; ge-i:dägu palejau bändaia God anqanga wunia kuluiena, i:dja ardarawaiia ma ηuru djin kadbieniri.

¹⁷ Koregia wäli kunuj andjo:lu a kabälba kəmburuk mənqanunandu, pidi:nu wuniñgundie nqanja kädjinba puŋgauwan.

¹⁸ Aua mənqanqanqanqja njənqandenejuru, ndjəkarinja njingam, wurni kənuñ; aua njənqam njənqanqanqanqja kulanqanqja i dägu aua wurni kənuñ.

¹⁹ I:dja iəruñ tjinj:ra kənina, tai kənij:na tubudubulja wobi iməlala nqanja, kädjinma wuniamma mindjäl kundjunjiri.

²⁰ Iəruñ ieja, injumba Lazarus, kandiena maiamundu anqanga nqanja, aua wulubäda iraraia,

²¹ Lai kumbunanqanqga barui inqanowi:nu wunja arge nqanja qnqariineri pəlalo:nma tjinj:ra anqangam i dägu; kənqanguria kuda: kariñgunal mula kubərwunananqanqga widji anqanga.

²² Ge kunina ηad kəra debära keña, manuk kənurierna wələnnqaria nqanja mələma ηuru Abraham anqangam; tjinj:ra kuda: debära kena, ro:k kənij:na.

²³ Mamäram maninja bal kumən, pəməbalqa nqanja inqanina mära ko:na Abraham böwora, Lazarus kuda: mələma nqanja.

²⁴ Jeroł kundjunju, kulula, Iraia Abraham, təndjeriu, Lazarus iənqawu uməndja ino:ri tjakal inqaiab wunja agu nqanja, qnbulə ηaiyanqanqga imaia inqandju wunja, gewunja ηamareja ηanun wiənu wuna nqanja.

²⁵ Abraham kundjunju, İhangula, ni: minjanjuru ηundju wunia kudai ηundjedjer ηunjunina, ge kädjinu Lazarus woru; weni ηuruma aua jəmbula kauwi:nu, ηundju ηunmareja ηunuj.

²⁶ Wuna darawa tjakari wäli, pulaga njiri ari nqanja tərigulum manaiuba maniñaienu, gewunja arka ηuræk ηewa kadju ηuru i dägam njiri nqanja kädjinba ηuræk parwən, kari ma i dägam ari nqanja kädjinba ηuræk parwən.

²⁷ Aua kundjunju, Gewunja burkai ηunjıb, iraia, aua iənqawu maiarum iraia ηaiyanqanqja ηuru,

²⁸ Gewunja ηaiu kudai ηawawaia anqalja; aua kundji mjanqanqgori, madji arka kuda: ηamba wa parengunal gəri təmbium məna nqanja, pəməbalqa ηarim.

²⁹ Abraham kundjunju, Arka kudai Moses, tjo: lbädaia kuda:, arge ηuru kanbərkañjuruna.

³⁰ Aua kundjunju, Kari, iraia Abraham; mia ηamba iəruñ iməndj i dägu aŋgamurka ηuru, kuluñanq pitja aröwa.

³¹ Aua kundjunqanqanqga, Ηamba wa ηuru panbərkañjurun Moses, tjo:lbädaia kuda:, kädjinba paririmbaien ηamba iəruñ bəri inqandieni iməndj i dägu.

17

¹ Kundjunqanqgori inalalaia, Madj kunqangunjal womälai kari, O! wurgunu njanunqanga aua nänja kengal.

² Wunia man dägu aua wunja nqamba kaiug mill käri murd kämienju iurup nänja, wai ingaiqbienju wo:ndu' njuru, nqamba näri inqam iäruñ birwidinjäria qandja nänja.

³ Maranindj njiri nqundju-nqundju wunja. Nawalo:lidj nqamba woru genu, imaiambu, kuluñan nqamba inqauwona, wai tjabunqanga.

⁴ Nqamba woru genu wunqalu lewara tjaruj, wunqalu kaleñ nqunqunmurka, gejiri, Kuluñan nqawona, pitja indjieriu.

⁵ Arkanjawieja kubadjunqanqga, Inaiuri, päräd näri wunaiud' minjandjunjäri.

⁶ Inaiuri kundjuñu, Njiri nqamba päräd wurajunma tjalqangana mustard kädjinu, wurajundjunqanga tjiliim mäna, Ri: pämie, wai paimie wo:ndu' njuru, pitja nqinjarangala.

⁷ Änguja njiri nänja inawodjieja kudai inqanun tjaři inqenja, kukundjeria barui ängqano: wuno: murum inqengal yardba i dägu, pitja djenqanga, Maiirgi:rkum bengal, atjäbanu, mindjal kunja?

⁸ Wawu pindji:nängä, Brar dju ge mindjal nqanqundju, tai bånu, tjanawodju mindjal nqanqundju njini, djo: nqanqunqaja njini, päljau pitja mindjal dje, djo: nqunjeju?

⁹ Inawodjieja ko:lbo: gewunja kundjuñu aua genunqanga?

¹⁰ Ge kadjinu njiri kuda: wuno:murum wurajundjuñu ge kani:nanuri, wuri:, Ari ardawodjieja adia njuru-njuru, kunjedjuñ kunjedji:nja.

¹¹ Ge kunina wäli inqenqanjuriri Jerusale' njuru, bulumäñ kena pulaga nänja Samaria a Galilee.

¹² Wäli dära inqengunaliri maiarundjeruñum, kauerämandjerala i:dja qnjenqenqala leper näria, arka bowora jo:la kubadjun,

¹³ Nqala-nqala arkanqanga brai kubadjandala kubadjun, Jesu, Inaiuri, qandjeriu.

¹⁴ Aua änganindjäna kundjunqanqgori, Njiri, njidbiimbaienqanga dadjurd nära. Ge kunina, wäli ängenqanjuriri, kadburduiena.

¹⁵ Iäruñ arka nänja, wuno:murum inqanindjiena aua inqamurdui:na, wälnjärai kauwona, nqala-nqala daraiu ko:do:daleri God.

¹⁶ Kauwona imijum maninja ierdu imänqale njuru, ko:lbo:neri; aua kuda: Samaria nära.

¹⁷ Jesu kaio: lbäla kundjuñu, Wawu qnjenqenqala panburdui:nja? Atjäkekäria nqania?

¹⁸ Wawu mära parwimja wälnjärai ängauwona God inqarko:do:da wunja, indja edbul' ekamand?

¹⁹ Gejau kundjunqanqga, Bari bånu, baiunjur; wa punqanjudjarien näri nqundjanqanga nqunmundulbäla.

²⁰ Burkai inqaiqbienja Pharisia nänja änjadjuñ kengal bändaia God anqanga, kandjo:lbäla, kundjuñu, Bändaia God anqanga wa punqenqunal mu:n njininge,

²¹ Kari pitja punqadgin, Wai njuru, ma; gewunja bändaia God anqanga mamulba njiri nänja kunuj.

²² Kundjunqanqgori inalalaia, Lewara pitja njejengal nqama wurajundjiri mära wunja lewara tjaruj I:dj' inko:lu anqanga, pitja wa mära puro:n.

²³ Pitja bärenuri, wai ma, wai njuru; njiri kari arwelbam, parämalando:jiri.

²⁴ Gewunja kadjinu malnirinja mal kundjiri kanalu waiuru andjo:l' dänja indal' djini waiuru andjo:l' dänja, ge kadjinu pitja enu I:dj' inko:lu lewara anqanga nanja.

²⁵ Darawa wungurle madj kundji:nja, madj kaiqbienja qandja arkulieja nänja.

²⁶ Noahjau kädjinu, pitja nqanu I:dj' inko:lu lewara anqanga nänja:

²⁷ Mindjal kubadjunjiri, djo: karijéri, pänän karwoneri, pänän kunja kadowi:neri, lewara ge njini Noah dära inqenqanjuru ark njuru, worumbäñ mangenqunal, ardarawaa bädawadai kundjunqanqgori.

²⁸ Kädjiniu Lotjau; mindjal kubadjunjiri, djo: karijéri, kanbädburäjéri, ko:l kubadjunjiri, kanbärkandenjiri, bän kubadjunjiri;

²⁹ O! ge-i-di-dagu Lot mängaiandiwela Sodom, wiänu, brimstone pälulu kuninal andjo:l' di dägu, bädawadai kundjunqanqgori.

³⁰ Ge kädjiniu pitja nqanu lewara I:dj' inko:lu pitja emiimbaie.

³¹ Lewara gejau aua inqanun maiarum malerdu nänja, wulänbiri anqangaia maiarum maninja, jeri pängowaliri änganjuru wunja; aua kuda: yardba nänja inqanun, wararkar pänganiri pale njuru.

³² Ni: njirajuru Lot mänganqanqanga.

³³ Aua buluk inqenja inauí kämändulba wunja, pitja njoim; aua koiim, pitja wundjedjer njandju.

³⁴ Kujenuri, wundugum majau iarunjandu pitja enandu inarugu tjarun nənja, iakqara pitja emie, iakqara pitja eməngie;

³⁵ Ndjarunjandinja pitja wurəŋgan njeandiri, ndjakarinja pitja njemie, ndjakarinja pitja njeməngie.

³⁶ Iarunjandu pitja enandu yardba nənja, iakqara pitja emie, iakqara pitja emangie.

³⁷ Kauerio:lbała, kubadjuŋanənja, Nənam, Inaiuri? Aua kundjunŋanəngori, Ma durgu, ma kuda: pitja djaruk aramie waranaia.

18

¹ Bare-bare kundjunŋanəngori, kadjinma dadjurd kubadji:nja, ilura padiri.

² Kundjuňu, Wureŋqara iarun qanina malaiindem maiarunjam maninja aua God wa pango:lgunenja, i:dja wa nəru paŋgənurunja.

³ Ndjo:rinja malaiindem maua nənja njinina, nənja tjile-jile kəmərkalal kundjuňi, Wure tjan: inauurgundj haianənja wunja.

⁴ Wali kadjinba puŋgenja; O! pəlejau ini: əkamanma kundjuňu, Naiu nəməba wa paŋo:lgunən God, wa nəru paŋgənurun i:dja,

⁵ Ko: ge wunja njinna ndjorinja nənjaŋliŋga, wure nəo mənja, nəməba wa pinjengaliri tjile-jile kadada paŋgənandjuiri.

⁶ Inaiuri kundjuňu, Nəru njidu wureŋqara alikoli ge.

⁷ Wawu God wure panbun adburieja anənjaia, jero:l kadjuŋnəreri lewəra, wundugum, nəməlula inqənənŋanəngori?

⁸ Kujenuri aua pitja wure anjo: maiirgi:rkum. O! wuno:murum I:dj' inko:lu inqengal, məra njo: pəraq nəri kabəlba nənja?

⁹ Kundjuŋanəngori atjəkekəria ark a nəndju-nəndju pəraq əŋqəmuraui:na, tjađanuru wa əŋqəmien, atjəkekəria iluk əŋqənbədəŋ, bare-bare wuna.

¹⁰ Iqəndu poi kəninanu dadjurduŋharim nəru dadjurd kunja, iakqara Pharisee, iakqara publican.

¹¹ Pharisee kauwelgenja, wuna dadjurd kundjuňu ini:əkamanma, God, nənqulbo: naiu i:dja atjəkekəria kadjin' nəru-nəru, adbia, arkolikolia, wurni-wurnia, indja publican naiu kadjin' nəru-nəru;

¹² Naiamindənja tjarunjandu mənjaŋle Wunaiurujau, adbundunuru kaŋano: ardarawia əŋqənŋunawungeri.

¹³ Publican bəwora kauwelgenja, wa bal nəma puŋgenja əndjo:l' kuru, O! imənqələm nəoil kundjuňu, kulula, God tjađjeriu nəworo.

¹⁴ Kujenuri indja jeri kauwonanjuru maiarum anənja' nəru tjađanuru inqəndjui:na iakqara nənja; gewunja aua nəndju-nəndju waiuru inqəni:nə pitja brai eni:

¹⁵ Kanbərkaŋurulaldəqə: ardjaia land aua əŋqəməndana wunja; inalalaia məra anqənbarwuna kanbədbəiŋmbuna,

¹⁶ O! Jesu ai kanbuna, kundjuňu, Wonjalalənja kariŋgunjalqara, kare paro:jiri, gewunja arge kadjindjia bandaia God anənja.

¹⁷ Nidji kujenuri, aua bandaia God anənja nəməba wa puŋqəmən nəri wonjalən kadjindjia, ma nəru wa pitja paŋgənən nəru.

¹⁸ Iarun inaiuri burkai kaiqbuna kundjuňu, Iniŋgundeja nənia, nəni kuŋe wundjeder kadjinma nəri nənqumja?

¹⁹ Jesu kundjuŋanənja, Aŋjudja kunja nənia kundjiara? Kari inia, God auekamandj.

²⁰ Laiburu nənun əla-əla wununauie, Wurni puŋuniri, Bəda pandjo:jiri, Maneba pəməndjo:jiri, Pəre pandjanuriri, Irolidj, karanja nəru anjurandu.

²¹ Aua kundjuňu, Wuna darawa kuŋeniri woŋalən nənquninal.

²² Jesu nəru inqənina kundjuŋanənja, Wali tjarun nəno:ra; ardarawiai əndjənŋunauwungaga ko:l dju, ardeja əno:, gejau pitja kudai nənqən wulənbiri əndjo:l' dənja; kəkə, tjaŋmaləndo:wal.

²³ Aua wuna nəru inqənina djenbeŋeru pakul qanina, gewunja djenbeŋeru tjin:ra qanina.

²⁴ Jesu inqənjənja kundjuňu, Adbənjaŋle nəru arka wulənbiri kudai əŋqənŋun əŋqənja nəru bandaia God anənja nəru.

²⁵ Camel needle ambula paŋgejuňu nəna, tjin:ra imənqəle nəru ingeja nəru bandaia God anənja nəru.

²⁶ Arka nəru əŋqənina kubadjuŋ, Aŋguja nəna paŋqəməndulbaie?

²⁷ Aua kundjuňu, Ge i:dja wa puŋgədjin nəri, God gole puŋe.

²⁸ Peter kundjuňu, Wai, əri kanjedbaŋgi:la ar-arkanənjaia, nənqənbalando:na.

²⁹ Aua kundjunqanqori, Nidji kujenuri, i:dja kari wa pąnganin, ḥambā ḥaqqaməŋgi:la maiarum, mąnganja, ḥawawaia, inenaiurgandu, wojalalənuya, bąndaia God ananya wunja.

³⁰ Wa pitja ino:ra pąnganen, pitja ḥanjam ardarawaia atjakekəria wendjiau, bąndaia kenjal gari nanja wundjedjer kądjinma ḥari.

³¹ Kanmurən twelve, inalalaia, kimduqanqanqori, Wai, Jerusale' ḥuru pai ḥarənu, gejau pitja ko:rug ḥamie darawa wiri-wiri kauwi:na tjo:lbądaia nanya I:dj' inko:lu wunja.

³² Aua pitja enowi:nanya edbulia, umbili pitja ḥjam, woru pitja ḥamienqanga, pitja tipa ewi:;

³³ Pitja wodpili ewuro:, bąda ewuro:; lewara tjařururiau pitja bari enu.

³⁴ Arka wuna darawa wa puŋgadenenja; ḥala-ḥala wuna kundjalgaiena-nanya, wa laiburu padinja ge kaluiena.

³⁵ Ge kunina, wąli wodjulu inqengenaliru Jericho nanya, iaruŋ ambulidj atja kąnineri kalumba iwondąra nanya, kaniauwuneri.

³⁶ ḥuru inqanina peleŋqare tjanai ḥaqejeri, burkai kandjəbuna, Ajudja wuna?

³⁷ Kubadjuqanqanga, Jesu Nazareth ḥara tjanai kejeri.

³⁸ Aua jero:l kundjunju, Jesu, David ḥunyungula, tjanđjeriu.

³⁹ Arka mānjałe ḥaqejeri kauerəmaliqmbuna, aua kumuk kunja; O! aua tjakari djenbenjeru jero:l kundjunju, David ḥunyungula, tjanđjeriu.

⁴⁰ Jesu kauwelgenja, kundjunju inqanurienal kunja. Wuno:murum wodjulu inqengunal, burkai kaiqbuna,

⁴¹ ḥani djejara kundjia? Aua kulula, Inaiuri, bal ḥanquma.

⁴² Gejau Jesu kundjunqanqanga, Bal minjām; pāraq ḥundjanqanga ḥunmundulbala.

⁴³ Maiirgi:rkum bal kumən, kąmalando:na, God ko:do:daleri. I:dja ardarawaia mara inqarwuna God kauero:do:dala.

19

¹ Jericho dāra kejgnal, bulumān kejñuriri.

² Wai, i:dja injumba inqarimiena Zacchaeus, aua publican inaqiuri inqanina, tjiŋi:ra kąnina.

³ Kąjanjiro:na Jesu inqanindja wunja, ḥanguja inqanina, kądjinba pąnganindjenja peleŋqare nanya, aua iau inqanina.

⁴ Mānjałe wąri-wąri keja, pai kąnina tjilium maninja inqanindja wunja, ma ḥuru inqerja ḥuru.

⁵ Jesu, wuno:murum inqengunal tāmbiu' ḥural, kąle kundjunju, kundjunqanqanga, Zacchaeus, maiirgi:rkum jeri bōwal; weni maiarum ḥundjanqam maninja atja ḥenu.

⁶ Aua maiirgi:rkum jeri kauwonai, tjkul kąmjananqanga.

⁷ Mara inqarwuna, ardarawaia jau karkanjurienai, kubadjujiri, Aua dāra kejñururu atja wunja i:dja iworu nanya.

⁸ Zacchaeus kauwelgenja kundjunqanqanga Inaiuri, Wai, Inaiuri, alamia wulənbiri ḥaianqanqai ardjeja ḥano:, ḥambā woru ḥanquno:ngula i:dja nanya, ardarawaia atjakekəria pitja ḥano:nanya.

⁹ Jesu kundjunqanqanga, Weni umundulbaie kunqanqunal maiarum māna nanya, aua kuda: Abraham inko:lu inqanu.

¹⁰ Gewunja I:dj' inko:lu kejgnal inqanjiro: wunja, inqamundulba wunja, inqoiimiena.

¹¹ Arka ḥuru ḥaqanina bare-bare kuda: kundjunqanqori, aua Jerusalem wodjulu inqanina, arka ni: kadina bąndaia God ananya maiirgi:rkum māra ḥawi:.

¹² Gewunja kundjunju, I:dja iaruŋ inaiuri tāmbiu' ḥuru bōwora keja-ḥuru, māngama wunja tāmbium aua ḥundju-ḥundju wunja, djo:li inqaninal kunja.

¹³ Ai kanbuna ardwodjieja anqanqai aqnenqəlja, kaiug wunnenqəlai kanino:la, kundjunqanqori, Wuranjuri ḥanqunjenqgal djini.

¹⁴ I:dja anqanqai kauer:ndjurula, wąlənu kubärkaňawuna iwelbam, kubadju, Wa lai pąngauwon-ḥarı inđja inaiuri inqanuqanqari.

¹⁵ Ge kunina wuno:murum djo:li inqaninal, tāmbium gole māngama, kundjunju ai anqauwi:nu wunja ardwodjieja arka kaiug ḥaqanino:la, aua laiburu inqanu wunja ḥani kadjunu ardjerundjerunqya.

¹⁶ Iwurle kąmalkal kundjunju, Inaiuri, kaiug ḥundjanqanga gole kumuraj kaiug wunnenqəlai tjakari.

¹⁷ Aua kundjunqanqanga, Wuniama, inawodjie ḥunia, pāraq ḥara ḥunjunina pidi:n nanya, ḥunaiuri bąnu malaiindem manjenqəlba nanya.

¹⁸ Iąkara keñgunal kundjuju, Kaiug ɻundjanq̄a, Inaiuri, gole kumurən kaiug tjakari wun-ɣal̄u.

¹⁹ Aua kuda: kundjujanq̄a, Nundju kuda: ɻunaiuru bānu malaiindem manjälba nānja.

²⁰ Iąkara keñgunal kundjuju, Inaiuri, wunindja kaiug ɻundjanq̄a, kuñajurulal kuñandeju wobi nānja;

²¹ Gewunja ɻungulgunala, i:dja ɻundadarada ɻunjunun, kimdjamura wa pindjan-deňa nāri, dur kundji: wa pindjandenja kabälba nānja.

²² Aua kundjujanq̄a, Nundjamundu ɻundjanq̄a nānja pitja wure ɬo:nu, inawodjie ɻuworu. Laiburu ɻunina nāri i:dja ɻaqdarad̄a, kuñamura wa puñandenja, dur kune wa puñandenja kabälba nānja;

²³ Ajudja kunja wa pindjanino:nja kaiug ɣaianq̄a kaiug nāria? Gejau djo:li ɣanq̄uninal ɣanq̄umaj ɣainq̄a tjakari nānja?

²⁴ Arka ɣailem ɟngauwelgenjiri kundjujanq̄gori, Aua kaiug irano:ŋgu, irano: aua wunjenq̄alu kudai.

²⁵ Kubadjunjanq̄a, Inaiuri, aua gole kudai kaiug wunjenq̄alu.

²⁶ Kuñenuri, Aua kudai inq̄anui pitja n̄jano:wi:naŋga; aua ino:ra pitja n̄jano:ŋgieneŋga ge aua kudai.

²⁷ Mia ardaurgundja ɣaiananḡaia, arka wa lai ɟngauwenjanq̄gori ɣanaiuru ark a nānja, aranjural, bāda arana ɣamq̄najale ɻuru.

²⁸ Wuno:murum wuna gen̄u, mānq̄ale keñajuru pai kāninañuriri Jerusale' ɻuru.

²⁹ Ge kunina, wuno:murum māngamurkalaliri Bethphage a Bethany, kurandu nānja kārimienia Oliva nāri, kañajawunandu inalalandu,

³⁰ Kundjunjiri, Njiriandu maiarundjeruŋu' ɻuru māndjo:ri, ma nānja njirkunjanq̄urandu pitja māra irewandu donkey kauila murd inq̄amiena, bura irāmandu, iranjuralgandu.

³¹ Iārun ɣamb̄a burkai njindjābandu, Ajudjakunja burāngai kāramandiri? Wurunq̄ogowu wurinq̄ngandu, Inaiuri inq̄ama kundju.

³² Inq̄awiandu keñajurandu, māra ko:nandu kādjini genunq̄ngandu.

³³ Wāli burāngai inq̄amq̄andiri kauila, anq̄nja nāria kubadjunjanq̄gandu, Ajudjakunja kauila burāngai kāramandiri?

³⁴ Kundjunjandu, Inaiuri inq̄ama kundju.

³⁵ Kañurulalgandu Jesu nānja, wobi anq̄gandu ko:guleñandu kauila nānja, Jesu atka kaueri:la.

³⁶ Wāli inq̄eñajuriri, wobi arkanq̄nja lānḡar kanbārkandju kalumba nānja.

³⁷ Wuno:murum wodjulu inq̄engunal gole ɣalilim maninja kurandu Oliva nāri, peleñgare ardaraawia inalalaia wunmanbāli tjukul kadineri, God kauero:do:daleri ɣala-ɣala daraiu wundjurulu darawa wunja kadiq̄anya;

³⁸ Kubadjunjiri, Tjukul ɣara aua inq̄engal Inaiuri ɻumb̄a Inaiud' dānja; andjo:l' dānja jāmbula nāri, pālemba karān nāri nānja.

³⁹ Atjäkekäria Pharisia peleñgare nānja Kubadjunjanq̄a, Iniinq̄undeja, ɣunalalaia ɣnmaiñmbu.

⁴⁰ Aua kandjo:lbāla kundjuju, Kuñenuri, ɣandja ɣamb̄a kumuk karwu, kaiuguja jero:l pungadju.

⁴¹ Wuno:murum wodjulu inq̄engunal, malaiindem manindjāna, wola: kundjuju maua wunja,

⁴² Kundjunjiri, Nundju ɣamb̄a laiburu ɻunjunina lewārajau ɻundjanq̄a, ɻundju kuda:, wuniā jāmbula nāri; weni kundjalgienna ɻungubul' dānja.

⁴³ Gewunja lewāra pitja nejeñgal ɻundju nānja gejau ardaurgundja ɻundjanq̄ngaiia pitja mewāraru kabälba ɻundju nānja, pitja wo:ri mewuro:nu, pitja t̄ilibid ɻunbarām kādjimma,

⁴⁴ Narwu ɻunbararu, woñalalənija ɻundju nānja kuda;; kādjinba puñgadbangi:n kaiug kaiug nānja ɻundju nānja, wa laiburu puñuninja nāri ɻunjunbadburkajau.

⁴⁵ Dāra keñajuru dadjurđārim maninja, wai kandjābuna arka ko:l kadjuju,

⁴⁶ Kundjujanq̄ngori, Wiri-wiri kumbi:na, Maiarum ɣaianq̄ngam pitja meninjaiæ maiarum dadjurđārim; O! njiri marandjuna kāpnemna lulun ɣaria arkanq̄ngam.

⁴⁷ Kaniinq̄undaleri tjile-jile dadjurđārim maninja. Ardenaiuri dadjurđāria, wiri-wiri ɣaria kuda: kubārkānjiro:na bāda inq̄arwu wunja, ardenaiuri i:dja kuda:;

⁴⁸ Wa māra parwi:nja ɣanq̄nja kadju wunja; peleñgaraia ardaraawia džāruk ɟngadbiela aua ɻuru inq̄arkajuru wunja.

20

¹ Ge kunina, lewara tjaruŋujuau, aua ąnganıiŋgundaleri i:dja dadjurdňarim maninja, walaŋuwunia ardi:um kaluleri, kaueramurkalał ardenaiuri dadjurd ńaria, wiri-wiri ńaria, mababaia kuda:;

² Kubalula, kubadjuŋanqer, Minjenjari, Ajudja wundjurulu njiniŋge wuna kundi:; ąnguja ńuno:na wundjurulu wuna?

³ Aua kando:lbala kundjuŋanqgori, ńaiu kuda: burkai njinjiab ńala-ńala tjaruŋ, wuriara,

⁴ Baptism John ananya, ąndjo:l' i dagu, i:dja i dagu, kunina?

⁵ Arge wurura kubärwadenjiri, ńamba njerkulu, ąnd jo:l' i dagu, aua pitja nje, Ajudjakunja kurajudjaralaranqga?

⁶ ńamba njerkulu, I:dja i dagu, i:dja ardarawαιa kaiug pitja tjuna barenqari, gewunja arka wa pauerajudjaran John tjo:lbada inqanina.

⁷ Kauerio:lbala, wa laiburu padinjia ńaru i dagu.

⁸ Jesu kundjuŋanqgori, ńaiu wa puŋen-nuri ąjudja wundjurulu njiniŋge wuna ńanqundju.

⁹ Wunmanbali i:dja kundjuŋanqgori bare-bare wuna; I-dja iarun tjari ńarim mandeňu, maua manino: la tjari ńaria, maiąndiwela tambioł maiąkari' ńuru maranu.

¹⁰ Wuniajau kaŋajawuna tjari ńaria ńanja inawodjieja, arka kurab tjari ńarim maninja inqad: wunja; O! tjari ńaria wodpiliba kauerio:rala, kauerajanjawuna ino:ra.

¹¹ Inawodjieja iąkara njele kaŋajawuna; aua wodbandaga wodpiliba kauerio:rala, umara kubadjuŋanqgori, kauerajanjawuna ino:ra.

¹² Iąkara njele kaŋajawuna; aua kuda: inqadbalimala, wai kaueriabuna.

¹³ Gejau kundjuŋu inaiuri tjari ńarim, ńani ne? Pitja inqanjawu inqangula ńanqunariejunqga; djiu ńana arka ńuru pauerajuru.

¹⁴ Tjari ńaria wuno:murum aua mära ingarwuna, arge wurura kadinaiena, Indja inko:lu kauňu; bąda aro:, gejau tjari ńarim ńarkanqgam pitja menu.

¹⁵ Wai kaueriabuna dande tjari ńarim, bąda kauero:na. Gewunja ńanani pitja njenqgori inaiuri tjari ńarim?

¹⁶ Pitja ejenjal, pitja bąda anjo: ąndja tjari ńaria, tjari ńarim atjakekaria pitja menino:naqgori. ńuru ąnganina kubadjuŋ, Kari puŋganiri.

¹⁷ Aua kanindjaya, kundjuŋu, Gewunja ąjudja wuna wiri-wiri kauwina, Kaiug ge wondi maŋgarwiria wai kadjabuna, ge i di dagu umri: ruko:wa kuniŋaiena?

¹⁸ Aua inqauwona kaiug ge ńanja pitja elemie; aua ńanja ge kauwona, pitja wuranqan njenqangja tjurni' njinim.

¹⁹ Wiri-wiri ńaria, ardenaiuri dadjurd ńaria kuda:, kubärkäŋjiro:na laburd inqadba wunja ge i di dagu; i:dja kanbärkulgunala; laiburu ąnganina auq genj bare-bare wuna arka wunja.

²⁰ Mu:n marwunanqga, kanbärkanjawuna tjanqarkuja, adjadjin ąnganun wunja tjadənuria, aua laburd inqadba wunja ńala-ńala ńanja, gejau arka pitja ewurino: wundjurul' dənja inaiuri ananya.

²¹ Burkai kaueriabuna, kubadjuŋ, Iniiŋgundeja, laiburu ąduňanu nidji tjuŋundju, ąndjaniŋgunda, i:dja kari wa pandjo:lgunən, God ńari nidji kandjaniŋgunderi;

²² Wuniowu ări Caesar kaiug erkuno:, wuniowu ńuru-ńuru?

²³ Aua laiburu kāninanqgori ardjadjin bądaia, kundjuŋanqgori,

²⁴ Tjaramiimbu kaiug tjaruŋ; ąnguja ananya iminjum, wiri-wiri? Arka kubadjuŋ, Caesar ananya.

²⁵ Aua kundjuŋanqgori, Gewunja irano: Caesar Caesar ananya, irano: God God ananya.

²⁶ Kadjinba laburd punqadbän ńala-ńala ananya i:dja adbənqale ńuru, ręngari karija aua ąngao:lbala, kumuk karwuna.

²⁷ Kaueramurkalał atjakekaria Sadducia, arka kubadžiri kari wa bari padin, burkai kaueriabuna,

²⁸ Kubadjuŋ, Iniiŋgundeja, Moses wiri-wiri kundjuŋunjari, i:dja ńawananqga ńamba debära inqenja maŋganqanqja kudai, wonqalaj ino:ra, ńawananqga maŋganja njimenja, wonqalaj bari ąngaiļanda wunja ńawananqga wunja.

²⁹ Gewunja kadina ńawawaia ąnqalja, iwurlge maŋganqanqja njimaj, debära keja wonqalaj ino:ra;

³⁰ Pułanqara kuda:;

³¹ Lenjunda kuda: njimaj, ge kadjinu ąnqalja mirinu, wonqalaj ardo:raia, debära kadjurlina.

³² Paledjau wonqaiinjia kuda: debära njeja.

³³ Gewunja bari ąngqanunjau, ąnguja anąnganja mąngqanąnganja pitja njeńu? Gewunja ąnqalja njimajeri mąngqanąngorinja.

³⁴ Jesu kundjunqanąngori, Ąnqo:lo:lia bąndaia wuna ɳaria pąnan karwona, pąnan kunja kado:wi: nja;

³⁵ Arka ardinia mandjia bąndaia ge ąngqamąq wunja, bari ąngqanuń wunja adbąn nąnja, wa pąnan parwan, wa pado:wi:n pąnan kunja;

³⁶ Kądjinba debařa parinjan njele, gewunja kaduń wälęn ɳaria kądjindjia, God aŋgo:lo:lia kaduń arka bari ąngaladiąń.

³⁷ Adbąn bari ąngqanuń, Moses kanmiimbuna irulul' dąnja, wuno:murum genjunąng Inaiuri God Abraham anąnja, God Isaac anąnja, God Jacob anąnja.

³⁸ God wa pąnganin adbąn arkanąnja, O! ardqedjeria arkanąnja; gewunja ardarawiai ardqedjeria kaduńanąnja.

³⁹ Atjakekaria wiri:wiri ɳaria kauerio:lbala kubądjun, Iniinggundeja, wunia kundjalula.

⁴⁰ Pałejau kari kądjinba dąrąngu padinja kari burkai iŋgadąb wunja.

⁴¹ Kundjunqanąngori, Närunąngowu kubądžiri Christ David iŋko:lu?

⁴² David ɳundju-ɳundju kundžiri mili-mili kan ɳara nąnja, Inaiuri kundjunqanąng Inaiuri ɳaianąnja, Atjäbänu ɳaiworawerdum maninja,

⁴³ Ąnande njini ardaurgundjia ɳundjanąnjaia ɳundjerdu waiuru.

⁴⁴ Gewunja David karim Inaiuri, ɳärunąngowu iŋko:lu kąnun?

⁴⁵ Peleñgare ardarawiai wali ɳuru ąngqanineri kundjunqanąngori inalaalaia,

⁴⁶ Lia maräm wiri:wiri ɳaria wunja, arka lai kauwoṇqanąngori wudawa ąngeneru wunja wobi karągengendjia nąnja, wulmai lai kauwoṇqanąngori ko:l ɳarim maninja, adbali' karim karąń ɳarim mąnganira nąnja.

⁴⁷ Arka mindjal kadju maiarum ardjo:jo:ria arkanąnjam, mara-maranu dadjurd kadju, ąngqanindjieu wunja; umälimaie wunaiuru pitja pąram.

21

¹ Bal kumąq, mąra kanbuna tjińi:ria lulwa karkuguleń kaiugnäri' ɳuru.

² Mąra njimbuna kuda: ndjäruiń ndjo:rinja ndjenja ma ko:guleń kaiug tjährunandu pidi:nu.

³ Aua kundjuńu, Nidji kunjenuri, ɳiąnja ndjo:rinja ndjenja kunguguleń tjakari man dągu ardarawiai nąnja;

⁴ Gewunja ąndja ardarawiai darawa kudai ąngqanuń, lulwa kubąrkuguleń, O! ɳiąnja njino:ra kunguguleń darawa wundjedjeru ɳiąngananga.

⁵ Atjakekaria kadjunžiri dadjurndäri' wunja, mamałalam mąnganina kaiug wunia njinińe, ląnjugu njinińe, kundjuńu,

⁶ Wuna wurąnunindj, lewąra pitja njejengal, gejau wa pitja puŋgamaŋgien ɳuruma kaiug kaiug nąnja, nąmba wa puŋgaiabien ɳarı.

⁷ Burkai kaueriabuna kubądjun, Iniinggundeja, Ąnudjau gewunja wuna pitja ɳąnū? ɳąnają umiimbaie wuna pitja njejengal?

⁸ Aua kundjuńu, Maranindj, pinjirkądžjuiejiri; gewunja ardarawiai pitja arenjal ɳąniumba nąnja, pitja bare, Naiu ɳąnui, lewąra wodjulu kunuń; paramalando:jiri.

⁹ Wuno:murum ɳuru njirkunuń mąlani' wunja, wurgunu wunja, pinjirgulgunejiri; wungurle madj kunjängunjal, O! umindjuńuřu maiirgi:rkum ɳuru-ɳuru.

¹⁰ Gejau kundjunqanąngori, Worumba pitja bari arąmürkie worumba nąnja, bąndaia bąndaia nąnja.

¹¹ Nuli-ɳulim manaiudba pitja menu, tąmbium maiagekäri' nąnja pitja ɳąnū kaladadaru, wungulguria kuda: umiimbaie wunenaiuru and jo:l' di dągu.

¹² Wuna darawa wali puŋganinja ardo:ri njiri nąnja pitja parandenuri, pitja njinbarejo:ra pitja ąnbäranino:nuri dadjurndärim maninja, bur karim maninja, njinbarejural ardenaiud' dąnja, mąnanambaraia nąnja ɳąniumba wunja.

¹³ Umiimbaie pitja njanińaienuri.

¹⁴ Gewunja tjadąnuru wurandju njidi:um maninja gewurle ni: pinjidiri arąnundjo:lbä;

¹⁵ Gewunja ɳaiu pitja njinjano: njidjamundu a wuni:ndjaru, wuna nąnja ardaurgundjia njirkanąnjaia ardarawiai kądjinba pitja parwelgen, kądjinba pitja pinjinbadjo:lbän.

¹⁶ Pitja njiraninowie njidenaiurgandu nąnja, ɳawawaia nąnja, njiri madeja nąnja, jaligaia nąnja, atjakekaria njiri nąnja pitja njirkandj pitja arem.

¹⁷ Pitja njiro:ndjurie ardarawiai nąnja ɳąniumba wunja.

¹⁸ Tjakara tjähruiń njidbri: nąnja wa pitja debad puŋgenę.

¹⁹ Njamula njirkunuń njirkandj pitja arem.

²⁰ Wuno:murum mära maräjunbu Jerusalem wo:ri mängauwi:na mälaniñäria nänta, gejau laiburu njidu wulinjägädbä wodjulu mänganun.

²¹ Gejau arka Judea nänta änganun kubädaaiinja tälämbän njuru; arka pulaga nänta madjändiwenja njuru, arka bundul' dänya änganun dära parengaliri ma nänta.

²² Gewunja wuna kunuñ umalimaiejau, darawa wiri-wiri kauwi:na ko:rug kämieju wunja.

²³ Wurgunu arka nänta mänduwanja ängä-nun, njamugu änganbädo: gejau; wurgunu wunaiuru pitja njänu kabälba nänta, wundji:la worumba ändja nänta.

²⁴ Pitja arwua kuldjurü iamundu nänta, pitja aräuürue murd-murdkaia worumbaia ardaraawaa njuru, Jerusalem pitja djämäbäba mejo:rie edbulia nänta, ko:rug njämie njini lewära edbulia arkanänga.

²⁵ Umiimbaie pitja njänu märajan' nänta, kunjila nänta, jalhägändäm maninja; kabälba nänta kuda: pakul njari worumbaia nänta, lia mängadbaia pälängärin ja wo:ndum auuba mängo:.

²⁶ I:dja njarwu ängauwona luren kunja, kadidja wuna pitja njäniñiae bändaia nanja; wundjurulu ändjo:l' dänya pitja diera-diera njäniñiae.

²⁷ Gejau pitja mära irewu I:dj' inkö:lu ingeengaliri ängubän nänta wundjurul' dänya pälemba manaiudba nänta.

²⁸ Wuna wunmanbäli käniñiaeju, bal wuram, njidbri: brai wuri:, gewunja umundul-bäie njirkänjäga wodjulu kunjängaliri.

²⁹ Bare-bäre kundjunjanängori, Maranindj tjilium, njuwonu darawa kuda:;

³⁰ Wuno:murum gole la-la mängäm, wuranindj, njiri njundju-njundju laiburu njiduñ wodjulu tjauddba;

³¹ Ge kädjinu njiri kuda:, mära wuräjunbu wuna ko:rug kämieju, laiburu njiduñ bändaia God anängä wodjulu känuñ.

³² Nidji kujenuri, Arkulieja ändja pitja wa pareñän, darawa wäli ko:rug puñgamien.

³³ Andjo:lu, kabälba pitja ejunurandu, njala-njala naijanänga pitja wa puñgenjan njuru.

³⁴ Maranindj njiri njundju-njundju wunja, njamba njirkulum kälabu njana pämäniñiae wungälbanda nänta, djo: nänta, wun' njari wundujedjer käri nänta, gejau lewära ge maiirgi:rkum puñgenjalduri limbitja njari kädjinu;

³⁵ Gewunja pitja njejengal ardaraawaa nänta atja änganun mamiñum kabälba mararawam maninja.

³⁶ Barele njidu kädjinma, iraniau njidia ma wunja jähnai njirkumbäna wunja wuna darawa kenjaliri, njirkumbälgeju wunja imäñäjele njuru I:dj' inkö:lu.

³⁷ Kädjinma lewära kaniingundaleri dadjurđärim maninja, kädjinma wundugum dande keñajuru, atja tälämbän Oliva njari nänta.

³⁸ Peleñgäraia ardaraawaa alinäri kauerämurkälal dadjurđärim maninja aua njuru ingarkañuru wunja.

22

¹ Mäjärijau lojenda kunjängunal maia iroroi, inqärimiena Wukiau.

² Ardenaiuri dadjurđäria, wiri-wiri njaria kuda: kubärkäñiro:na njärünangowu ingädbalim wunja; peleñgäraia änganbärkulgunaleri.

³ Satan därik keñajuru Judas nänta inqärimiena Iscariot, aua iaruñ twelve, inalalaia nänta inqänanja.

⁴ Aua keñajuru, kumbädeñunängori ardenaiuri dadjurđäria, ardenaiuri dadjurđärim njaria kuda:, njärünangowu ängäñino:nängä wunja.

⁵ Arka tjukul kadina, tjauaien kubädjünängä kaiug inqado: wunja.

⁶ Aua korega kundjuñu, kuñäñiro:na wuniama ängäñino:nängä wunja peleñgäraia adbjidjaia.

⁷ Lewara maia iroroi kunjängunal gejau Wukiau inqärwuneda.

⁸ Kañawunandu Peter a John, kundjuñiri, Njirinjurandu, brar wuriandu Wukiau, njari mindjal kunja.

⁹ Auandu kundjuñängandu, Njanam maninja Brar wuriandu kundji:njärendu?

¹⁰ Aua kundjuñängandu, Wai, wuno:murum malaiinde' njuru njirkunjäñurandu pitja njindjä-mändjerandu i:dja wuraua agu mano: inqäñuru; irämalando:wandu maiaru' njuru ma dära inqäñuru.

¹¹ Wuri:nängandu inaiuri maiaru' njära, Iniiingundeja kundjumu, Njanam balaium, ma Wukiau mindjal njänundju njäñalalaia nänta?

¹² Aua pitja njinjämiibandu balaium manaiudba karanj njärim mänamanjam; ma brar wuriandu.

¹³ Keñajurandu mära ko:nandu kädjinu geñunängandu, brar kundjuñandu Wukiau.

¹⁴ Wuno:murum gole ko:rug kąmienā, atjā kauwona, arkanawieja kuda: aua nānja.

¹⁵ Kundjuñanąngori, Djenbeñuru mindjal ne kuñeju wuna Wukiau njiri nānja, wāli debāra pāneñan;

¹⁶ Gewunja kuñenuri, Kądjinba njele mindjal puñen, ko:rug njāmie njini bāndaia God anānja nānja.

¹⁷ Djo: nāra kāmān, wunia kulula, kundjuñu, Irām, dalar wuri: njirge wurura;

¹⁸ Gewunja kuñenuri, Kądjinba djo: pāneñan njele kurab wuñgalalidjerugu nāra, bāndaia God anānja kēngal djini.

¹⁹ Wuro:dbori kamān, wunia kulula, kālemala, kano:na, kundjuñu, Indja kānun nānjanāba inqānauwi:nu njiri wunja; wuna wuri: ni: tjaruñunganju wunja.

²⁰ Djo: nāra kuda: kādjindja pālejau mindjal kadjuñu, kundjuñiri, Indja djo: nāra kānun tjauaien wuñunāli gulu, nāianānja nānja, pālulu kāniñaiena njiri wunja.

²¹ O! Wai, ino:ri aua tjiriwin mānjo:wara nāiu nānja pālalo:nma nānja kunuj.

²² Mia, I:dj' inko:lu keñanjuriri, kādjinu kauwi:na aua wunja. O! wurgunu i:dja nānja aua tjiriwin mānjo:ja.

²³ Arge wurura wunmanbāli burkeba kādjabiena ąnguja arka nānja wuna geja.

²⁴ A! karwiñeri ąnguja arka nānja inaiuri inqāniñaien.

²⁵ Aua kundjuñanąngori, Ardenaiuri edbulia arkanānja gaia ardjurulworaia kaduñanąngori, arka ardjurulba mānjanūn kadimieju ardinieja.

²⁶ Wuna kādjinu njiri kari; O! aua inaiuri inqānūn njiri nānja kāninja iwomale kādjindja; aua iurulba mānjanūn, inawodjieja kādjindja kāninja.

²⁷ Gewunja ąnguja inaiud' ban dāga, aua atjā inqāuwona mānari nānja, aua inqānawodjeri? Wawu pānganin aua atjā ingāuwona? O! nāiu njiri pulāga nānja nānun, kādjindja inawodjieja.

²⁸ Njiri njiduñ atjā njirkunina nāiu nānja wuñgundjuie nāianānja nānja;

²⁹ Bāndaia nānde njiri wunja, kādjinu Iraia nāianānja kandeñu nāiu wunja,

³⁰ Mindjal wuñgundju wunja, djo: njirkunānja wunja, pālalo:nma nāianānja nānja bāndaia nāianānja nānja, atjā njirkumbāna wunja adbālikarim manñennālba nānja, wure wuñgundjibimāngori worumbaia ąnnjenālja Israel nāria.

³¹ Simon, Simon, wai, Satan Injāma kundjuñanu, djera-djera ńunñumbu wunja corn kādjindja;

³² O! Nāiu dadjurd kuñeju ńundju wunja, pārād ńundjanānja ilura puñuniri; ńundju, wuno:murum kuluñan ńunñumbāna, ńundju nāawawaia birem-bire ąngandju.

³³ Aua kundjuñanānja, Inaiuri, nāamananja nāri ńunñunjanānju ńundju nānja bur kārim nāru, debāra ńarkunjanāndu.

³⁴ Aua kundjuñu, Kuñenu, Peter, weni, punara wa pitja jero:l puñgen, ńundju wāli tjaruñuri pindjiñi wa laiburu puñuningāra.

³⁵ Kundjuñanąngori, Wuno:murum nāiu nānjanānja wuna bururu njido:ra, tjalumba njido:ra, njidjerdu nāria njido:ra, gejau njidamiaru? Arka kubādjuñ, Kari.

³⁶ Gejau kundjuñanąngori, O! weni, aua bururu kudai kungājurinja, tjalumba kādjindja, aua kuldjuru inora, wobi ko:l kundji:ny, kumarenja.

³⁷ Gewunja kuñenuri, Wuna wiri-wiri kauwi:na madj ko:rug kumaienia nāiu nānja, AUA KAUWI:NA ARWORIA NĀNJA; gewunja nāiu nāri umindju kudai.

³⁸ Kubādjuñ, Inaiuri, wai, ńuruma kuldjuru tjaruñandu. Kundjuñanąngori, Gole kunun.

³⁹ Bā keñgunal, keñanjuru kādjinu genjirida tālamban nāru Oliva nāri; inalalaia kuda: kauerāmalando:na.

⁴⁰ Wuno:murum tāmbiu' nānja inqānina kundjuñanąngori, Dadjurd wuri: pinjireñuru wuñgundjuie nāru.

⁴¹ Kajuriena arka nānja kādjinu kaiug tjuna workundju, lungudja kānina, dadjurd kundjuñu,

⁴² Kundjuñiri, Iraia, ńundju nāmba lai kauwonānu, wuna djo: nāri tjanø:ngu; O! kari ge lai kauwonara, lai kauwonānu kuninja.

⁴³ Māra kauwi:nanānja wālāñnāra ąndjo:l' kāra, birem-bire kandjuna.

⁴⁴ Pāmbalpa kajuriena, wundjilwora dadjurd kundjuñu; mānadjinja anānganja pin njinineri gulu: kādjinu do:ra njimbāneri kabālba nāru.

⁴⁵ Bāri inqānina dadjurd genjiri, inalalaia kanmurkalal, māra kanbuna kulunu ąnganineri pakul kunja.

⁴⁶ Kundjuñanąngori, Añudjakunja kulunu njiduñiri? Bari njidu, dadjurd wuri: pinjireñuru wuñgundjuie nāru.

⁴⁷ Wāli kaluleri wai, peleñgare, aua kuda: Judas inqārimiena, iaruñ twelve, inalalaia, nānja, adbānñale nāru keñanjuru, Jesu kāmāndjerala, ko:lbo:na.

⁴⁸ Jesu kundjunqanqaga, Judas, I:dj' inko:lu tjiriwin mandjo:nqaga tjanqungulbo:?

⁴⁹ Arka wo:ri inqgarwuneri mära karwuna kubadjun, Inaiuri, kanjärwu kuldjuru njiniinge?

⁵⁰ Iarun arkä nänja ko:na inawodjieja inaiuri dadjurdnära anqaga, ini:um worawerdu' närim dur mo:na.

⁵¹ Jesu kändjo:lbala kundjuunu, Ge njini kuninja wäli; ini:um mamandanala, kamurduna.

⁵² Gejau Jesu kundjunqanqgori inqgadburkalal ardenaiuri dadjurdnäria, dadjurdnärim näria, mababaia, Njirkunjeñgunal lulun nära kädjinu, kuldjuru, diam njiri kudai?

⁵³ Tjile-jile näqunineri njiri nänja dadjurdnärim maninja, njido:ri wa la pämäramenjara; O! wuna njirkanañgajau, wundjurulu duiba näri.

⁵⁴ Kauerämä, kauerielgurungula, kaueranjurula maiaru' njuru inaiuri dadjurdnära anqangam; Peter kuda: bowora kämalando:na.

⁵⁵ Wuno:murum wiänu karkuguleju pulaga maiarum maninja, kurug ängänina, Peter atja kauwona pulaga nänja.

⁵⁶ Njimbäridja ndjärün mära ingo:na atja inqinaneri maräma nänja, njädba känindjäna, kundjuunu, Indja kuda: aua nänja känina.

⁵⁷ Aua kari kundjuunu, kundjuniri, Woñaiinjä, wa laiburu pänqaninnängä.

⁵⁸ Wali pałejau iäkära mära ko:na, kulula, Nündju kuda: arka nänja njunun. O! Peter kundjuunu, I:dja, wa pänqanin.

⁵⁹ Wali pałejau, iäkära njädbama kundjuunu, Nidji indja kuda: aua nanja känina, Galilee nära inqganun.

⁶⁰ Peter kundjuunu, I:dja wa laiburu pänqanin tjuñunjalu. Maiirgi:r Kum, wäli kaluleri, punara jero:l kundjuunu.

⁶¹ Gejau Inaiuri wararkar känina, Peter känindjäna. Peter ni: kungajurula näla-näla Inaiuri anqaga, kädjinu geñunängä, Punara wäli jero:l puñgen, weni tjarunuri kari djejara.

⁶² Dande keñajuru, njädba wola: kundjuniri.

⁶³ I:dja aua inqadbäjä umbili kauerämäjä, wodpiliba kauerio:rala.

⁶⁴ Imändjugu womburuk kubäri:la, burkai kaueriäbuna, kubadjuniri, Tjo:lbä minjalu, änguja njunjumbuna?

⁶⁵ Darawa tjäkäri wodbandagu kubadjunqanqaga.

⁶⁶ Wuno:murum lei mängö:na, mababaia i:dja nänja djaruk kadbierna, ardenaiuri dadjurdnäria, wiri-wiri näria kuda: kielwa kaueranjurula karwädenärim njuru.

⁶⁷ Kubadjuniri, Nündju Christ nämba njunjunun, minjenjäri. Aua kundjunqanqgori, Naiu nämba näqunundjunuri, pitja dja pänqaräñjudjara,

⁶⁸ Namba burkai njinjundjäb, kädjinba pänqario:lbän.

⁶⁹ Wendj-i-dägu I:dj' inko:lu pitja atja ewa worawerdum maninja wundjurulu God anqaga nänja.

⁷⁰ Ardarawaia kubadjun, Nündju God njunjungula? Aua kundjunqanqgori, Njiri kuri: njunjunun.

⁷¹ Arka kubadjun. Äñudja piri adañadjaieja äñama wodju? Näri njundju-njundju njuru karkajurula iamundu nänja.

23

¹ Arka ardarawaia bari kadina, kaueranjurula Pilate näri.

² Wunmanbalı de kauerö:na, kubadjuniri, Indja mära kerwuna worumba arkanängä arkolikolia ängandjuna, kare ko:nanqgori kaiug inqago: wunja Caesar, geñiri aua njundju-njundju Christ inaiuri inqanun.

³ Pilate burkai kaiqbuna, kundjuniri, Nündju njunaiuru Jew näria arkanängä? Aua kai:o:lbala, kundjuunu, Nündju kundjaluiru.

⁴ Pilate kundjunqanqgori ardenaiuri dadjurdnäria, peleñgäraia kuda:, I:dja indja nänja worn kari wa mära puño:n.

⁵ Arka njädbama kubadjun, Peleñgäraia kanjändjeru, kaniingunderi Judaea mararawam maninja, Galilee maiajuru i: dagam njuru njini.

⁶ Pilate njuru inqanina, burkai kandjäbuna i:dja nämba Galilee nära inqanun.

⁷ Laiburu inqanina aua Herod närim waia inqanina, kanjäjawuna Herod njuru, aua gejau Jerusalem maninja inqanina.

⁸ Wuno:murum Herod Jesu inqanindjäna, djenbenjuru tjukul känina; gewunja maranu lai kauwonanängä inqanindja wunja, njuru inqanina aua wunja, ini:u' nära känina umiimbaie känindja wunja aua nänja käninaiena.

⁹ Burkai kaiqbuna ḥala-ḥala darawa nānja; O! aua kari wa pāngao:lbenja.

¹⁰ Ardenaiuri dadjurdñaria, wiri-wiri ḥaria kuda:, karwelgenja, njadbama de kauero:na.

¹¹ Herod małqinijaria anqānjaia kuda: iluk kaueramaj, umbili kaueramaj, wobi pałemba ḥara tai kauerila, t̄ile kānajanawuna Pilate ḥuru.

¹² Ge i di dagu Herod a Pilate, aue wururandujāligaiandu kānijaienandu; aurle-jandu inauurgun-gāndu.

¹³ Pilate naia kanmān ardenaiuri dadjurd ḥaria, ardenaiuri peleñgaraia kuda:,

¹⁴ Kundjuñanqgori, I:dja indja kārajurulalqara kādjindja iāruñ peleñgaraia anqānqandjeru, wai, naiu njidbānqale ḥuru aua burkai kānaiabuna, kari wa māra pujo:nja i:dja indja nānja, ge njiri de irānunbu.

¹⁵ Kari Herod kuda:; gewunja kānajanawunalqari njele, wai, kari debad' kāri wa pungauwi:nanqānja.

¹⁶ Wodpiliba inja:ra, burāngai injam.

¹⁷ Burāngai kāmenjanqgori iāruñ mānjarīau.

¹⁸ Arka jero:l kubādjuñ t̄jarunjama, Ajuru, burāngai imanjari Barabbas;

¹⁹ Aua wurgunu t̄jaruñ wunja malaiindem maninja kānijaiena, warkemān' kunja, īngaiqbienā bur kārim maninja.

²⁰ Pilate njele kundjuñanqgori, korega geju Jesu burāngai wunja.

²¹ O! arka jero:l kubādjuñ, kubālula, Wongaia nānja ande.

²² T̄jarunjari kundjuñanqgori, Ajudjakunja, nānqānja woru indja kundjuñu? Naiu wa māra pujo:nja kari debad' kāri aua nānja; gewunja wodpiliba inja:ra, burāngai injam.

²³ Arka njadbama, ḥala-ḥala daraiu njininge, burkai kaueriqbuna wongaia nānja īngande wunja, gejau ḥala-ḥala arkanqānja puluru ki:la.

²⁴ Gejau Pilate wure kumbuna kuninja kādjīnu burkai īngadjābuna.

²⁵ Burāngai kāmānqanqgori aua wurgunu wunja, warkemān' kunja, īngaiqbienā bur kārim maninja, aua īngadiawuña, O! Jesu kanino:la lai kauwonanqgori wunja.

²⁶ Wali īngadjelgurungula, laburd kaueramaj Simon Cyrene ḥara, īngēngunaliri bundul' alp, aua nānja wongaia kubārkandene, mano: wunja Jesu iwellbam.

²⁷ Kaueramalando:na peleñgaraia djenbejuru i:dja, woñaja kuda:, arka wola: kubādjuñjiri, kaueraremaleri,

²⁸ Jesu wararkar kanmurkala kundjuñu, Pāmāmaraia Jerusale' ḥaria, wola: piriarer; wola: wuri: njiri ḥundju-ḥundju wunja, woñjalalquna njirkānqānjaia wunja.

²⁹ Gewunja, wai, lewāra pitja njejengal wuno: murum pitja bare, Tjukul ḥaria nānqāngundia, arkulum kādjīna bāri padjāndienja, nāmugu kādjīna panbādo:nja.

³⁰ Gejau pitja bareñanqgori tālelambān, Njirwa ari nanja; kurorandu, Ro:k wuri:njari.

³¹ Gewunja wuna ḥām̄ba kadju ḥuwonu kalguru nānja, nānqānja pitja nānijāie dalga nānja?

³² Kielgurungienandu kuda: iāruñandu iwaworkandu aua nānja īngauwi:nandu wunja.

³³ Gejau madburkala tāmbium mañgarimiena Pāndjuñārim, ma wongaia nānja kauerandeju iwaworkandu kuda:, iākāra worawerdum maninja, iākāra mamauiim maninja.

³⁴ Gejau Jesu kundjuñu, Iraia, wai t̄jabunānqgori; gewunja wa laiburu padin ḥāni kādjīri. Wobi anqānja arge wurura dalar kubādjuñ, kaueramurānjeri.

³⁵ Peleñgaraia karwelgenja kaueranindjānjeri. Ardenaiuri kuda: umbili kaueramajeri, kubādjuñ, Atjākekaria kanmundulbāla, aue ḥundju-ḥundju kāmāndulbāienja, indja ḥām̄ba īngānuñ Christ, īngāmuriiena God anqānja.

³⁶ Małani' ḥaria kuda: umbili kaueramajeri, kaueramurakaleri, vinegar kāno:na,

³⁷ Kubādjuñjiri, ḥundju ḥām̄ba ḥunijunun Jew ḥaria inaiuri arkanqānja, pamundul-bāie.

³⁸ Wiri-wiri kuda: kūnijaiena aua nānja, INDJA INAIURI JEW ḥARIA ARKANĀNJA.'

³⁹ Iāruñ iwaworkandu īngalienjandu kānjuo:na, ḥundju wawu Christ puñjunin? Nunge ḥundju-ḥundju pāmāndulbaie, ḥrendu kuda:.

⁴⁰ Iākāra kaio:lbałia kamaiqambuna, kundjuñjiri, ḥundju wawu God puñjungulgunen, wure nānja wundji-di-dagu ḥunijunun?

⁴¹ ḥārendu kuda: wuniam, gewunja wodbandu kādjīnu workundjuñandu; O! indja kari woru wa puñgenja.

⁴² Kundjuñanqānja, Jesu, ni: t̄janqānjeru wuno:murum ḥunijunjāna bāndaia ḥundjanqānja nānja.

⁴³ Aua kundjuñanqānja, Nidji kuñenu, weni pitja ḥunijanu naiu nānja Paradisa nānja.

⁴⁴ Lewära njinina, duiba manijaiena kabälba mararawam maninja kale-kale' njinim,
⁴⁵ Märgunjä duiba ḥarinja njiniñaiena, jarala dadjurd ḥarim maninja dalar
 kaniñaiena pulaga nänja.

⁴⁶ ḥäla-ḥäla daraiu jero:l kundjunu Jesu kulula, Iraia, ḥuno:ri nänja ḥunino: ḥanandj.
 Wuna kalula, inandj wudi keja.

⁴⁷ Centurion mära ko:na wuna kaniñaiena, God ko:do:dala, kundjuniri, Nidji i:dja
 indja iādajuru kaniña.

⁴⁸ Pelengäraia ardarawaaia djaruk angämiena wuna kadidja wunja, wuno:murum
 kadidjanä wuna kaniñaiena, adbäñqalim deba marwuna, djo:li kadinal.

⁴⁹ Laiburia ardarawaaia ananqraia bowora karwelgenjiri, woñaia kuda:
 ingadbalando:na Galilee alp, wuna kubädidjajeri.

⁵⁰ Wai, i:dja injumba Joseph, kauadeja, i:dja inia, iādajuru,

⁵¹ Aua wa panmurkenja arka kalula, kadjunu, Arimathaea ḥara, malaiindem Judaea
 nänja, aua kunañala bändaia God ananqä,

⁵² Aia kämurkälajuru Pilate, kaniñauwuna durgu Jesu.

⁵³ Jeri kaiabuna, murd kämäj wobi imälala njiniñge, kandeñu känmenma nänja
 kaiug nänja dur mängauwi:na, ma nänja wäli i:dja kari wa we parwenja.

⁵⁴ Lewära ge Ardamanjajau, Wunaiurujau wodjulu kuninaleri.

⁵⁵ Woñaia kuda: kauerämalando:na, aua nänja angençgunaliri Galilee alp,
 känmenma mära marwuna, ḥarunqangowu durgu kandiena.

⁵⁶ Djo:li kadinal, ardamanja kanbäkandjuna arkänim manieja, anqaiamie ḥaria.

⁵⁷ Wunaiurujau ḥoiba kadina, ḥäla-ḥäla nänja.

24

¹ Lewära gewurle päle Wunaiurujau, aliñari mämäñgunu, känmenma madburkalal,
 markañurulal arkänim manieja mäñamanja mängarkandjuna.

² Mära kubärwuna kaiug ruluba kajuriena känmendj-i-dagu.

³ Dära kariña, wa mära puñgarwi:nja durgu Jesu Inaiuri ananqä.

⁴ Ge kunina, wäli ardi:um idjedja njingäneri wuna wunja, wai i:dja iāruñandu
 kauwelgenjandu arka nänja wobi pälemba ḥara nänja;

⁵ Arka karkulgundenja, idjidja kubädbaj arbilum kabäl' kuru, auandu kundjunandu,
 ḥenjudjakunja käräñanjiro:jiri iedjer adbäñ nanja?

⁶ Nuruma wa pänganin. O! bari kaniña. Ni: wurañuru kalulanuri wäli Galilee nänja
 ingäneri,

⁷ Geniri, I:dj' inko:lu madj kanañawi:nja i:dja arworia ardo:ri nänja, wongaia nänja
 kandienja, päle kulunu tjaruñandu bari kaniña.

⁸ Arka ni: kubärkäñurulanqanja ḥäla-ḥäla ananqä,

⁹ Djo:li kadinal känmenm' alp, darawa wuna kubäđjuñanqgori eleven, inalalaia,
 atjäkekäria ardarawaaia kuda.

¹⁰ Arge kaniñuri Mary Magdalena, Joanna, Mary James ananqanja, atjäkekäria kuda:
 arka nänja wuna kubäđjuñanqgori arkanjawieja.

¹¹ ḥäla-ḥäla wuna mära kumbi:nanqgori woñala kadjinu, arka dja kubärkudjarala.

¹² O! Peter bari kaniña, tjäri kumqanajuru känmen' ḥuru; ilu kaniña, mära ko:na wobi
 ekamandj; keñajuru, ini:akamanma rängari keja wuna tjändä kämienä.

¹³ Gejau, wai, iāruñandu arka nänja lewara ge-i-di-dagu keñajurandiri maiarund-
 jeruñ' ḥuru wodjulu Jerusale' nänja, mañumba Emmaus.

¹⁴ Kululandiri aue wururandu wuna darawa tjumäñ kämienä.

¹⁵ Ge kunina, wäli kalulandiri, burkeba inqaiäbienandiri, Jesu mandja
 kämurkalalgandu, auandu nänja kejo:ri.

¹⁶ O! ambulkandu djäñ kumienandu aua wa laiburu pänganinjanqgandu.

¹⁷ Aua kundjunqangandu, Nänqangä wuna ḥäla-ḥäla ai njirkumbi:ñandiri njirkun-
 janjanjurandiri? Auandu pindi-windi kauwelgenjandu.

¹⁸ Iäkära kaio:lbäla, injumba Cleopas, kundjunqanqä, Nundju edbulwu Jerusale'
 nänja, wawu laiburu puñjunindjiri wuna tjumäñ kämienä ma nänja wendjiau?

¹⁹ Aua kundjunqangandu, Nänqangä? Auandu kundjunqangandu, Jesu Nazareth
 ḥara wunja, aua inqanina i:dja tjo:lbäda, iurulba kudai genü, kalula, God imanqale
 ḥuru, i:dja ardarawaaia kuda:

²⁰ Ardenaiuri dadjurd ḥaria, ardenaiuri ararkanqanqä, anqanbädino:nqaga wure
 nänja debä'l kunja, wongaia nänja ingarkandeu.

²¹ O! ari ardi:u' ḥaria ḥäda aua pitja anqamundulba Israel; weni kuda: lewära
 tjaruñuri wuna tjumäñ kämienä.

²² Woŋaia atjäkekaria kuda: ḥri nənja rəŋqarı ənbärkəndjuna, arka alinjari kənmenma nənja əŋqənina;

²³ Durgu anənja wa məra puŋgarwi:nja, kariŋgunal kubədjunjiri ardidjie a wələnqəria əŋganbədijəna, arka kadjuju aua iedjer inqənun.

²⁴ Atjäkekaria kuda: ḥri nənja kənmen' əntru madburkəlaŋjuru, məra kubərwuna kədjini woŋaia kadjuju; aua wa məra pauero:nja.

²⁵ Gejau aua kundjunqənəŋgandu, O woŋala, njirkulum tjanqənba ənarı wurəŋqənjudjara darawa tjo:lbədaia kadjuju.

²⁶ Wawu Christ wuna ko:ru puŋgenja, inqənəntru pəlemba əntru anənqəm?

²⁷ Gejau Moses auurle tjo:lbədaia ardaraŋwaia njini, kəmiimbunandu mili-mili irarawa nənja wuna aua ənndju-ənndju wunja.

²⁸ Gejau məmurməlalkuri maiarundjeruŋuma ma əntru inqənənquriringjuri, aua kundjuŋu inqənənquriri njele.

²⁹ Auandu wore kəmənəndu, kundjunjandu, Atjä bənə ərendu qənja, Kəle-kəlem nənqənun, mərənqənja gole we njimbəneri. Dəra keŋənəntru atjä wunja auandu nənja.

³⁰ Ge kunina, wuno:murum atjä inqənəwona, auandu nənja, wuro:dbori kəmən, wunia kulula, dewod ko:na, kəno:nandu.

³¹ Gejau ambulkandu tjalən kumbunandu, laiburu kəninanqənəŋgandu; aua kəmburuk kənina auandu nənja.

³² Aue ənndju-ənndjandu kəni:nandu, Wawu ənarkulandum məra-məra pəməninqənandu ənarendu nənja, wəli geŋənənqərendiri kalumba nənja, wəli ənarkumiimbunandu mili-mili?

³³ Ge-i-di-dagu bəri kəninanandu, djo:li kəninalqəndu Jerusale' nənja, məra kənbanandu eleven, inalalaia, djaruk əŋqəmien, atjäkekaria kuda: arka nənja,

³⁴ Kubədjunjiri, Inaiuri njidi bəri kənina, məra kauwi:nanqəga Simon.

³⁵ Gejau auandu kundjunjandu wuna kalumba nənja, ənqənəŋgəwən aua laiburu inqənənqənəŋgandu wuro:dbori dewod inqənənleri.

³⁶ Wuna wəli kadjuŋjiri, Jesu aua ənndju-ənndju kauwelgenja arka pulaga nənja, kundjunqənəŋgori, Abi:la küninjanuri.

³⁷ Arka luren kubədbən, karkulgundenja, inən' ənali kubədjuŋ məra inqərəwuna.

³⁸ Aua kundjunqənəŋgori, Ənjudjakunja djerara mərəmeri, ənjudjakunja njidi:akamanma kuriiri?

³⁹ Ənənə:ri, ənaierdə, wuranindj, ənaiqəwəli ənaiu ənndju-ənndju; təqəraməndana, təqəranindj, gewunja inqəndj iwləri, inari ino-ra, kədjini təqəraqənindj ənaiu kudai ənqənənun.

⁴⁰ Wuna geŋu kanmiimbuna ino:ri, ierdə.

⁴¹ Arka wəli karkudjarala gewunja tjukul əŋqənina, rəŋqarı əŋgeŋə, aua kundjunqənəŋgori, Njiri mənqəri kudawu?

⁴² Kauerano:na djaia iwidjəra.

⁴³ Aua kəmən, adbənqəle əntru mindjal kundjunu.

⁴⁴ Gejau kundjunqənəŋgori, Wuna ənala-ənala ənəməndjənənənuri wəli njiri nənja ənqənənineri, ko:rug kumaienja darawa wiri:wiri kauwi:na ənala-ənala Moses anənja nənja, tjo:lbədaia nənja kuda:, kan nənja kuda:, ənaiu wunja.

⁴⁵ Gejau ardi:um pəlkər mamurənqənəŋgori mili-mili inqədena wunja;

⁴⁶ Kundjunqənəŋgori, Wurənqənəŋgəwən wiri:wiri kumbi:na Christ madj puŋgenja, bəri kaiqəndienja iməndj i dagu lewəra təqənənuri jau.

⁴⁷ Kuləŋqən ardi:um kulinjenja inqənəntra nənja uməra wai kunja worumbəia ardarawaia nənja, Jerusalem maninjə maurulem.

⁴⁸ Wuna nənja njidənqəndjərieja.

⁴⁹ Wai, kənənqənawunuri tjauien ənaiu Iraia anənja; atjä njidu manaiudba nənja wurənqənma njini wundjuruluru karəŋ i dagu.

⁵⁰ Kəngənənqənəŋjuru dənde əntru Bethany njini, ino:ri la məmənqənəŋgori, pəli kanbuna.

⁵¹ Ge kunina, wəli pəli ənqə:neri, kəno:ŋqienanqənəŋgori, mano: kənənqənəŋgori, mani: kənənqənəŋgori, qənd jo:l kuru.

⁵² Arka luŋgu-luŋgudja kabədbənqənəŋja, Jerusalem maninjə djo:li kadinal, tjukul djenbeŋjuru kadina.

⁵³ Kədjinma kadineri dadjurdərim maninjə, God kauero:do:daleri.